

**HİLMİ ŞAHBALLI'NIN AŞKI SALDIK
GÖNÜLLERE ADLI ESERİNİN MUHTEVA
ANALİZİ**

**2023
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Halil TÜTEN

**Tez Danışman
Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA**

**HİLMİ ŞAHBALLI'NIN *AŞKI SALDIK GÖNÜLLERE* ADLI ESERİNİN
MUHTEVA ANALİZİ**

Halil TÜTEN

Danışman

Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

KARABÜK

Ocak 2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	5
DOĞRULUK BEYANI	6
ÖN SÖZ	7
ÖZ.....	8
ABSTRACT.....	9
ARŞİV KAYIT BİLGİLER.....	10
ARCHIVE RECORD INFORMATION	11
KISALTMALAR	12
ARAŞTIRMANIN KONUSU	13
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	13
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	13
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	14
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	14
GİRİŞ.....	15
1. HİLMİ ŞAHBALLI.....	16
1.1. Hilmi Şahballı'nın Hayatı.....	16
1.2. Hilmi Şahballı'nın Sanat Anlayışı	16
1.3. Hilmi Şahballı'nın Eserleri.....	17
2. AŞKI SALDIK GÖNÜLLERE ADLI ESERİN MUHTEVA ANALİZİ	18
2.1. Aşk Saldık Gönüllere' de Aşk Temalı Şiirler	18
2.1.1. Tesadüf.....	19
2.1.2. Kadınım	21
2.1.3. Edalı Bakış.....	23
2.1.4. Ben Görmedim Böylesini.....	24
2.1.5. Kimselere Uyamam Ben.....	25

2.1.6.	Bir Güzel.....	26
2.1.7.	Benzetme.....	27
2.1.8.	Bir Ben Bir Hakk Bilir Çektiklerimi.....	29
2.1.9.	Ben Seni Bir Kere Göreyim Yeter.....	30
2.1.10.	Gel Beri Gel.....	31
2.1.11.	Yalansam Dilim Tutulsun.....	32
2.1.12.	Gülüver.....	34
2.1.13.	Yar Vurdu Beni.....	35
2.1.14.	Ben Hep Seni Seveceğim.....	36
2.1.15.	Yüreğime Hançer Vurdu Yar Benim.....	37
2.1.16.	Unutuldum.....	38
2.1.17.	Aşk Saldık Gönüllere.....	39
2.1.18.	Takatım mı Var.....	40
2.2.	Aşk Saldık Gönüllere’de İlahi Aşk Temalı Şiirler.....	42
2.2.1.	İnsan Hakkın Eseri.....	43
2.2.2.	Yürüyorum.....	44
2.2.3.	Hak Emri.....	45
2.2.4.	Bekler.....	47
2.2.5.	Çiçeklere Yakarış.....	49
2.2.6.	Şemsi Sivasi.....	51
2.2.7.	Ahrete Göç.....	52
2.3.	Aşk Saldık Gönüllere’de Özlem Temalı Şiirler.....	53
2.3.1.	Nerdesin(Hilal Kızıma).....	54
2.3.2.	Bundan İyiydi.....	56
2.3.3.	Ceviz Ağacı.....	57
2.3.4.	Köy Ziyareti.....	58
2.3.5.	Özledim.....	59
2.3.6.	Kıyamadım Sevdığım.....	60
2.3.7.	Bana Hatırlatır Öğretmenimi.....	62
2.4.	Aşk Saldık Gönüllere’de Vatan Sevgisi Temalı Şiirler.....	63
2.4.1.	Yörük Anayasası.....	65
2.4.2.	Evlen Oğlum Evlen Kızım.....	66
2.4.3.	Polislerimiz.....	67

2.4.4.	Anamız Vatandır Babamız Devlet.....	69
2.4.5.	Size Layık Olamadık Şehitler	70
2.4.6.	Allahsız Bir Devlet Dinsiz Bir Millet.....	71
2.4.7.	Hasan Efendi	73
2.4.8.	Taviz Vermemek Gerek	74
2.4.9.	Yarınlar Türkiye'nin	76
2.4.10.	Vatan Duası	78
2.4.11.	Türkiyem	79
2.5.	Aşk Saldık Gönüllere'de Kahramanlık Temalı Şiirler.....	80
2.5.1.	Ahır Dağı	80
2.5.2.	Çukur	81
2.6.	Aşk Saldık Gönüllere'de Öğüt Temalı Şiirler	82
2.6.1.	Seç Beğen	83
2.6.2.	İbadetin Gizlisi	84
2.6.3.	Hoşgörü.....	86
2.6.4.	Yazık Oldu İnsanlığa	88
2.6.5.	Olur mu Beyeh Ağalar	89
2.6.6.	Ali Kıran Baş Kesen	90
2.7.	Aşk Saldık Gönüllere'de Anne Sevgisi Temalı Şiirler	91
2.7.1.	Yarabbi Şükür Derdi.....	92
2.7.2.	Anne	93
2.7.3.	Anne Sevgisi.....	93
2.7.4.	O Benim Annem.....	95
2.7.5.	Bayramın Kutlu Olsun	96
2.8.	Aşk Saldık Gönüllere'de Doğa Sevgisi Temalı Şiirler	97
2.8.1.	Çoban Şahbalı	97
2.8.2.	Lokman Hekim	99
2.8.3.	Bizim Köyde	100
2.9.	Aşk Saldık Gönüllere'de Memleket Sevgisi Temalı Şiirler	101
2.9.1.	Sen Maraş'ı Başka Yere Benzetme	102
2.9.2.	Uzun Hava (Maraş)	103
2.9.3.	Bahar Gelsin de Gör	104
2.10.	Aşk Saldık Gönüllere'de Toplumsal Temalı Şiirler	105

2.10.1.	Yörükler	106
2.10.2.	Emmioğlu	108
2.10.3.	Bizim Düğün	109
2.10.4.	Biz Gafletleyiz.....	110
2.11.	Aşk Saldık Gönüllere’de Diğer Şiirler.....	111
SONUÇ VE ÖNERİLER.....		114
KAYNAKÇA.....		117
TABLOLAR LİSTESİ		121
ÖZ GEÇMİŞ		122

TEZ ONAY SAYFASI

Halil TÜTEN tarafından hazırlanan “HİLMİ ŞAHBALLI’NIN *AŞKI SALDIK GÖNÜLLERE*” ADLI ESERİNİN MUHTEVA ANALİZİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA

.....

Tez Danışmanı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 31/01/2023

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Mustafa KUNDAKÇI (BAİBÜ)

.....

Üye : Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA (KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV (KBÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Müslüm KUZU

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Halil TÜTEN

İmza :

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması bilimsel kaygılarının yanı sıra âşık edebiyatı geleneğinin manevi değerleri ile yetişmiş şahsımın, gerek memleketim olan Kahramanmaraş'a gerekse de memleketimizin kıymetli bir halk ozanı olan Hilmi ŞAHBALLI'ya bir ahde vefasıdır. ŞAHBALLI'nın verdiği emek ve nitelikli eserlerine karşın akademik anlamda hiç çalışılmamış olması diğer gerekliliklerle birleştiğinde tez çalışmamızın konusu da belirlenmiştir. Çalışmanın savunulmasının akabinde jüri tarafından istenen bazı iyileştirmelerin teze uyguladığı sırada Türkiye'nin farklı illerinde gerçekleşen yıkıcı deprem afeti tüm Türkiye halkı gibi bizleri de derinden sarstı. Deprem merkezlerinden biri de Kahramanmaraş olduğu düşünüldüğünde yaşanan zorluklar ortadadır. Bu çalışma her alanda olduğu gibi bilimsel manada da sarılan yaraların somut bir örneğidir. Çalışmanın ülkem, memleketim, Hilmi ağabey ve şahsım adına hayırlara vesile olmasını temenni ederim.

Çalışmalarım süresince maddi ve manevi desteğini her zaman yanımda hissettiğim tez danışmanım ve kıymetli bilim insanı Sayın Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA'ya, teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZ

Milli ve kültürel değerlerin hızla yok edildiği günümüz dünyasında bu değerlerini kaybeden toplumların uzun süre varlık gösteremedikleri ve asimile oldukları görülmektedir. Çok kadim bir medeniyet ve kültüre sahip olan Türk kültürü de günümüzde bu tehdit ile karşı karşıyadır. Toplumların edebiyat birikimleri bu tehdit ile mücadelede en etkili araçlardan biridir. Çünkü edebiyat bir toplumda üretilen her şeyden beslenmektedir. Bu tez çalışmasında bu sorunsal ve farkındalık ile çağdaş bir Anadolu halk ozanı olan Hilmi ŞAHBALLI'nın "*Aşk Saldık Gönüllere*" adlı şiir kitabı muhteviyatı bakımından incelenmiştir. Çalışma boyunca nitel araştırma yöntemine başvurulmuş, eserdeki şiirlerin öncelikle tema tasnifi yapılmış ve ardından çok yönlü muhteva analizi yapılarak daha bütüncül örtük anlamlar açıklanmaya çalışılmıştır. Muhteva analizinde anlamı bilinmeyen kavramlar, iç ahenk, üslup, zihniyet, şiir-şair ilişkisi süreklilikle irdelenmiştir. Çalışmanın temel tezi Hilmi ŞAHBALLI'nın şiirlerinde Türk kültür ve ananesinin kültür birikimine dair unsurları büyük bir ustalık, özveri ve yalın bir dille işlendiğidir.

Anahtar Kelimeler: Hilmi ŞAHBALLI, Halk Ozanı, Anadolu, Türkiye, Vatan Aşkı, İlahi Aşk.

ABSTRACT

In today's world, where national and cultural values are rapidly destroyed, it is seen that societies that lost these values could not exist for a long time and were assimilated. Turkish culture, which has a very ancient civilization and culture, is also faced with this threat today. The literary accumulation of societies is one of the most effective tools in combating this threat. Because literature is fed from everything produced in a society. In this thesis study, this problematic and awareness, the poetry book of Hilmi ŞAHBALLI, a contemporary Anatolian folk poet, named “*Aşk ı Saldık Gönüllere*” has been examined in terms of its content. Qualitative research method was used throughout the study, firstly thematic classification of the poems in the work was made, and then more holistic implicit meanings were tried to be explained by multi-dimensional content analysis. In the content analysis, the meanings of unknown concepts, inner harmony, style, mentality, poetry-poet relationship were examined continuously. The main thesis of the study is that the elements of Turkish culture and tradition in the poems of Hilmi ŞAHBALLI are handled with great mastery, devotion and a simple language.

Keywords: Hilmi ŞAHBALLI, Minstrel, Anatolia, Turkey, Patriotism, Divine Love.

ARŞİV KAYIT BİLGİLER

Tezin Adı	Hilmi ŞAHBALLI'nın <i>Aşki Saldık Gönüllere</i> Adlı Eserinin Muhteva Analizi
Tezin Yazarı	Halil TÜTEN
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans Tezi
Tezin Tarihi	31/01/2023
Tezin Alanı	Türk Dili ve Edebiyatı
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	122
Anahtar Kelimeler	Hilmi ŞAHBALLI, Halk Ozanı, Anadolu, Türkiye, Vatan Aşkı, İlahi Aşk.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Content Analysis of Hilmi ŞAHBALLI's "We Spread the Love to The Hearts"
Author of the Thesis	Halil TÜTEN
Advisor of the Thesis	Prof. Dr. Zhyldyz İSMAİLOVA
Status of the Thesis	Master Thesis
Date of the Thesis	31/01/2023
Field of the Thesis	Turkish Language and Literature
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	122
Keywords	Hilmi ŞAHBALLI, Minstrel, Anatolia, Turkey, Patriotism, Divine Love.

KISALTMALAR

bk. : Bakınız

c. : Cilt

ev. : Çeviren

ed. : Editör

haz. : Hazırlayan

Hz. : Hazreti

M.Ö : Milattan Önce

MS. : Milattan Sonra

s. : Sayfa

vb. : Ve Benzeri

vd. : Ve diğlerleri

yy. : Yüzyıl

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Çalışmanın konusu Hilmi ŞAHBALLI'nın “*Aşk Saldık Gönüllere*” adlı eserinin içerik anlamında incelenmesidir. Şiirlerin içerik olarak incelenmesi tema, dil, söz sanatı, nazım birimi, iç ahenk, anlamı bilinmeyen kavramlar, şairin iç dünyası, semboller gibi karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Bu çalışmada Hilmi ŞAHBALLI'nın “*Aşk Saldık Gönüllere*” adlı eserindeki konularına göre temalandırılan her bir şiiri bu süreç özelinde ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmada Türkiye’de âşıklık geleneğinin önemli ve çağdaş bir ismi olan Hilmi ŞAHBALLI'nın eserlerinin çok boyutlu yönü tanıtılmaya ve Türkiye’deki âşık geleneğinin devamlılığında fayda sağlanmak amaçlanmıştır.

Âşıklık geleneği bir toplumun kültür birikiminin edebiyat alanındaki bir yansımasıdır. Toplumundan beslenen âşıklar, kendi toplumunun dini, ahlaki, siyasi, yaşayışı gibi pek çok unsuru eserleri ile ortaya koyar. O halde âşıkları anlamak esasen bir toplumu anlamaktır denilebilir. Âşıklık geleneği devam ettirildiği sürece bir toplumun bir yönü ile varlığı da devam ettirilmiş olur. Dolayısı ile âşıklık geleneğiyle ilgili kişiler hakkında yapılacak olan çalışmalar ülkemizin kültürel mirasının devamlılığında önemli katkılar sunabilir. Bu çalışmada da bu bilinç ile hareket edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada öncelikli olarak ŞAHBALLI'nın hayatı, edebi kişiliği ve şiirleri ile ilgili açıklamalarda bulunulmuş ve ardından şiirleri tematik bir tasnife tabi tutularak her bir şiiri kendi içerisinde ahenk, söz sanatı gibi muhtevi unsurlar bağlamında tahlil edilmiştir. Çalışmada temel kaynak olarak ŞAHBALLI'nın “*Aşk Saldık Gönüllere*” adlı eseri kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde biyografi yöntemi kullanılmış, ikinci bölümde ise nitel araştırma yöntemi kullanılarak Hilmi ŞAHBALLI'nın “*Aşk Saldık Gönüllere*” adlı

eserindeki şiirler temalarına göre tasnif edilmiş ve sonra her bir şiiri içerik analizine tabi tutulmuştur. Analizlerden elde edilen bulgular ışığında sonuçlar derlenmiştir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Halk edebiyatındaki âşıklık geleneği eskisine nazaran azalan bir çizgide devam etmektedir. Oysaki âşıklık geleneğine uygun olarak ele alınan şiirler bir toplumun örf ve adetleri ile yakından ilgili olduğu için bu şiirler milli birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli roller üstlenmektedir.

Kendi âşıklarını tanımayan milletler uzun vadede öz benliğine yabancılaşabilir. Bu bakımdan halk ozanlarının tanıtılması için her alanda daha fazla gayret gösterilmelidir.

Hilmi ŞAHBALLI'nın şiirlerinde Türk örf, adetlerine dair derin bir sevgi ve bağlılık vardır. Bu bağlılık; vatan sevgisi, dürüstlük, adalet, iyilik, ahde vefa gibi kavramlar ile şiirlerinde somutlaştırılmıştır.

Âşıklık geleneği usta-çırak ilişkisi esası ile gelişimini sürdürmekte ve Hilmi ŞAHBALLI da çalışmalarında kendisine usta olarak Türkiye'deki Abdurrahim KARAKOÇ, Âşık Veysel ŞATIROĞLU, Neşet ERTAŞ, Âşık Mahzuni ŞERİF gibi önde gelen âşıkları örnek almıştır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Âşıklık geleneği açısından yetkin eserler ortaya koyan Hilmi ŞAHBALLI, çağdaş bir şair olmasından dolayı henüz kendisi ile ilgili geniş bir literatür ve akademik çalışma oluşmuş değildir. Bilimin ilerlemeci doğasının olağan bir sonucu olan bu kısıtlılık, çalışma boyunca kaynak azlığı olarak kendisini hissettirmiş ve Hilmi ŞAHBALLI'nın edebi hayatı gibi üst başlıklarda tez yazarının yorum gücünü ön plana çıkarmıştır.

Bu çalışma Hilmi ŞAHBALLI ile ilgili Ulusal Tez Merkezindeki ilk tezdur. Dolayısı ile karşılaşılan zorluklara rağmen bundan sonraki çalışmalara kaynaklık edebilecek olması, tez yazımı boyunca karşılaşılan zorlukları önemsiz kılmaktadır.

GİRİŞ

Bu tez çalışmasında Türkiye’deki sayılı halk ozanlarından biri olan Hilmi ŞAHBALLI’nın “*Aşk Saldık Gönüllere*” adlı eserinin muhteva analizi yapılmıştır. Şiir incelemelerinde muhteva analizi; dil, üslup, tema, şairin bağlı olduğu gelenek, imgeler, söz sanatları, dönem, iç uyum, zihniyet gibi pek çok açıdan şiirin tahlil edilmesi sürecini ifade etmektedir. Bu yönde yapılan çalışmalar, hem şiirin hem de şairin detaylı bir şekilde anlaşılması ve literatüre kazandırılması açısından son derece önem arz etmektedir.

Çalışma konusu olarak Hilmi ŞAHBALLI’nın seçilmesinde Türkiye’deki sayılı ve yetkin halk ozanlarından biri olması ve sadece şiirleri ile değil milli duruşu ile ülkemizi pek çok farklı ülkede ve televizyon ekranlarında layığı ile temsil etmesidir. Çalışmadaki temel sorunsal halk ozanlığı geleneğinin eskisi kadar önemsenmiyor olmasıdır. Buna karşın bu geleneğin, milli değerlerin ve kültürün yaşatılması noktasındaki öneminin halen geçerliliğini korumasıdır.

Bu çalışmada bu bilinç ile hareket edilmiş olup önemli bir halk ozanı olan Hilmi ŞAHBALLI örneği ile milli kültürün yaşatılması noktasında katkı sağlanmıştır. Hilmi ŞAHBALLI ile ilgili yapılan ilk tez çalışması olması bakımından da literatüre katkı sağlanmıştır. Her ne kadar ilk çalışma olmasının zorlukları kaynak noktasında kendisini göstermişse de bilimsel ilerleme arzusu bu zorlukları katlanılası kılmıştır. Çalışma sonucunda görülmüştür ki Hilmi ŞAHBALLI, şiirleri ile Türkiye’deki âşıklık geleneğine yeni bir ivme kazandırmakta ve halk ozanlığı konusunda kendisini yetiştirmek isteyen gençlere bir rol model olmaktadır.

1. HİLMİ ŞAHBALLI

1.1. Hilmi ŞAHBALLI'nın Hayatı

Hilmi ŞAHBALLI, 01.10.1953'te Kahramanmaraş'ta doğmuştur. İlkokul ve ortaokul eğitimini Kahramanmaraş'ta tamamlayan sanatçının 5 çocuğu vardır. İlk şiirlerini 1972'de yazmaya başlamıştır. 1973'te Dengin Plak şirketinin düzenlediği şiir yarışmasında birinci seçilmesi kariyerini başlatan olay olmuştur. Bu yarışmanın jürileri onun kaleminden etkilenmiş ve ona Şah unvanını vermişlerdir. Böylelikle orijinal soyadı olan BALLI yerine ŞAHBALLI soyadını kullanmaya başlayan halk ozanının 500 tanesi bestelenmiş 750'ye yakın şiiri, 100'e yakın albümü, 5 sinema filmi vardır. ŞAHBALLI kendisini etkileyen önemli isimler olarak Abdurrahim KARAKOÇ, Aşık Veysel ŞATIROĞLU, Neşet ERTAŞ, Âşık Mahzuni ŞERİF, Hayati Vasfi TAŞYÜREK, Halit ARAPOĞLU, Yusuf POLATOĞLU gibi halk ozanlarını belirtmektedir. Renkli kariyer hayatında televizyon programcılığı da bulunan ŞAHBALLI, TGRT'de "Ozanların Dilinden" adlı televizyon programının ve Kanal 6'da 50 bölüm süren "Türkü Pınarı" adlı programın sunuculuğunu yapmıştır. Yine TRT Ankara radyosunda da çalışmış olan ŞAHBALLI, üç yıl Turgut ÖZAL'ın müzik danışmanlığını da yapmıştır. 2023 itibarıyla pek çok ünlü sanatçı, ŞAHBALLI'nın bestelerini seslendirmiştir. İbrahim TATLİSES, Bülent ERSOY, Bedia AKARTÜRK, İsmail TÜRÜT, Ali ŞAN, Azer BÜLBÜL, Dilber AY, Mahsun KIRMIZIGÜL, Orhan HAKALMAZ, Emrah bunlardan bazılarıdır. Yurt dışında birçok ülkeyi gezen sanatçı, Türk kültürünün tanıtılmasında önemli katkılarda bulunmuş olup 2001'de TBMM eski başkanı Ömer İZGİ'den "2001 Yılıının Altın Adamları" ödülünü almış, 2015'te ise KKTC ve bazı yurt içi üniversitelerinde yapılan anket çalışmalarında yılın "Kültür ve Sanat Adamı" olarak seçilmiştir.¹

1.2. Hilmi ŞAHBALLI'nın Sanat Anlayışı

Hilmi ŞAHBALLI, Kahramanmaraş âşıklık geleneğinin dört büyük isminden biridir. Diğer isimler olarak karşımıza Âşık Hüseyin TENECİOĞLU, Âşık Mahzuni

¹ <https://kahramanmaras.bel.tr/kahramanmaras/sairler>, E.T. : 17.10.2022; Hilmi Şahballı, **Aşkı Saldık Gönüllere**, AZ Kitap, 2019, s. (tanıtım sayfası)

ŞERİF, Âşık HÜDÂÎ çıkmaktadır. Hilmi ŞAHBALLI, gerek şiirleri ile gerekse de yapmış olduğu TV programları ile bu geleneği halen sürdürmektedir.

Hilmi ŞAHBALLI'nın yazın ve sanat anlayışı bir bütün olarak değerlendirildiğinde ŞAHBALLI'nın sağlam bir vatanseverlik ve dini inanç ile eserlerini oluşturduğu görülmektedir. Eserlerinde işlediği temel temalar: ilahi aşk, maddi aşk, vatan sevgisi, tabiat, özlem ve öğüttür. Eserlerini herkesin anlayabileceği sade bir dille kaleme alan ŞAHBALLI, sanatı toplum için gerekli görmektedir. Sade bir dil kullanmasına karşın şiirlerinde söz sanatlarına ustalıkla yer veren sanatçı, eserlerinin sanatsal yanını da güçlendirmektedir. İmgeler arası yumuşak geçişleri, okuyucuyu kırmadan verdiği öğütler, geçmişin ahlaki öğelerine duyduğu özlem onun şiirinin temel karakteristiğini oluşturmaktadır.

ŞAHBALLI'nın sanat hayatında belli bir dönem sunuculuk ve sinema oyunculuğu da yer bulmuştur. Sunuculuğunu yaptığı TV programları şunlardır: *Türkü Pınarı*, *Ozanların Dilinden*. Hilmi ŞAHBALLI'nın TV programcılığı dışında Turgut ÖZAL'ın özel müzik danışmanlığını ve Ankara radyosunda beş yıl süre ile çalıştığını da burada ifade etmek gerekmektedir. Hilmi ŞAHBALLI'nın rol aldığı sinema oyunları ise şunlardır: *Gülelim Eğlenelim*, *İbrahim Hakkı Hazretleri*, *Beklenmeyen Misafir*, *Gurbet Ölümleri*, *Bayram Türküsü*.²

1.3. Hilmi ŞAHBALLI'nın Eserleri

Hilmi ŞAHBALLI'nın eserlerine bakılacak olursa bu tez çalışmasının da inceleme konusu olan şiir kitabı, 200'den fazla şiirini topladığı “Aşk Saldık Gönüllere”; ilk plağı “Ne güzelsin Antep Eli”dir. “Aşk Saldık Gönüllere” adlı eserin içindeki şiirler bu çalışmanın inceleme konusu olduğundan eser içindeki şiirler burada tekrar edilmemiştir. Bunun dışında ŞAHBALLI, 750'den fazla şiir kaleme almış olup bunların 300'ü bestelenmiştir. Bestesi yapılan şiirlerinden bazıları şunlardır: *Esmerin Adı Oya*, *Aman Dokunmayın Çok Fenayım*, *Takatim mi Var*, *Yürüyorum*, *Zım Zım*, *Bebeğim*.³

² <https://kahramanmaras.bel.tr/kahramanmaras/sairler>, E.T. : 17.10.2022.

³ Seher Atmaca, Niyazi Can, “Karacaoğlan'dan Günümüze Kahramanmaraş'ta Âşıklık Geleneği”, *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 2/2, s. 2022, s. 112.

2. AŞKI SALDIK GÖNÜLLERE ADLI ESERİN MUHTEVA ANALİZİ

2.1. Aşk Saldık Gönüllere’ de Aşk Temalı Şiirler

Eseri meydana getiren sanatçıların duyguları mutlaka bir noktada öncekinden daha fazla yoğunlaşır. Bu yoğunluk eserin özü olan temaya denk gelmektedir.⁴ Hilmi ŞAHBALLI’nın şiirlerinde aşk temi iki boyutu ile karşımıza çıkmaktadır: manevi aşk ve maddi aşk. Ona göre manevi aşk, maddi aşkın bir yaratıcısı konumunda olduğundan “sevgili” kavramı okuyucusunda çoğu zaman birbirine girmiş bir kullanımı anımsatır. Maddi aşk-manevi aşk ayrımını sevgiliye dair verilen fiziksel özelliklerin yoğunluğundan tespit etmek mümkün olsa da sevgilinin, ŞAHBALLI’nın zihnindeki “en büyük sevgilinin” bir yansıması olduğu dizelerde kendisini hissettirmektedir.

Hilmi ŞAHBALLI’nın eserinde maddi aşk teması ile ilgili 48 şiiri tespit edilmiştir. Şiirlerin isimleri şu şekildedir: Görmedi, Kimi Seveyim, Ey Canımın Cananı, Mutluluğu Sende Buldum, Ben Görmedim Böylesini, Patlamaya Hazır Volkan Gibiyim, Sevda Yeli, Bir İstanbul Güzeli, Yeter Bana, Kıvrak Türkü, Neden Bana Gönül Verdin, Görmezden Gelme, Aşk, Dedim Dedi, Hakkım Sana Helal Olsun, Bekleyiş, Güzel Durur, U.H. Dilber Barak, O da Yandı Ben de Yandım, Gelmedi, Al Beni, Nerelerdesin, Duygunun Eseri, Yar Benim, Nazlı Nazlı Yayla Kızı, Al Yanağında, Balaban Bakışım, Mahallenin Güzelleri, Gördüm Göreli, Tesadüf, Kadınım, Edalı Bakış, Ben Görmedim Böylesini, Kimselere Uyamam Ben, Bir Güzel, Benzetme, Bir Ben Bir Hak Bilir Çektiklerimi, Ben Seni Bir Kere Göreyim Yeter, Gel Beri Gel, Yalansam Dilim Tutulsun, Gülüver, Yar Vurdu Beni, Ben Hep Seni Seveceğim, Takatım mı Var, Unutuldum, Aşk Saldık Gönüllere, Yüreğime Hançer Vurdu Yar Benim.

Hilmi ŞAHBALLI’nın aşk temalı şiirlerinde sıkça kullanılan kavramlar olarak cennet, gönül, mevsim, melek, sevda, keman, kaş, saç, gözyaşı, Azrail, zehir, saray, cemal, ateştir. Bu kavramların geçtiği bazı örneklemeler şu şekildedir:

⁴ Selçuk Çıkla, “Şiirde ‘Tema’ Kavramı Üzerine”, *Yeni Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı 6, 2016, s. 78.

Cennette bir huri, gökte bir melek
Bir bakışta kandığımı görmedi
Kaşları kemandı, saçları ipek,
Etrafında döndüğümü görmedi⁵

Kaşların hilaldir, cemalin berrak,
Sana olan sevdam aşta son durak,
Bakışların vatan duruşun bayrak,
Ben seni sevmem de kimi seveyim⁶

Mevsimler içinde bahar gör beni,
Ya aç kollarını ya öldür beni,
Gönül sarayıma yaptım türbeni,
Yaptığımı yıkıyorsun kadınım⁷

Çalışmanın devamında aşk teması ile ilgili bazı şiirlerin detaylı muhteva analizi yapılacaktır.

2.1.1. Tesadüf

Ne sen beni tanırsın
Ne de ben seni.
Bu tesadüf acep neyin nesidir?
Cesaretin varsa uzat bûseni
Bu teklif, ömrümün şahanesidir.
İnsan şaşar, beşer, vardır hatası
Günahsızım derse bahanesidir
Göz göze gelince kalp çarpıntısı
Gelecek ecelin ayak sesidir.

⁵ Hilmi Şahballı, a.g.e, s. 32.

⁶ Hilmi Şahballı, a.g.e, s. 48.

⁷ Hilmi Şahballı, a.g.e, s. 30.

Cemalin ay, kirpikler ok, kaşın yay
Güzelliğin, Hakk'ın efsanesidir
Şahballı toy çekerim oy oy anam oy
Bu sevda boynumun bükülmesidir
Çektiğim acılar neyin nesidir?⁸

Bu şiirde bir güzelle tesadüfî bir karşılaşma sorgulanmıştır. Duyulan heyecan ve arzu dile getirildikten sonra aslında bu istek ve heyecanın bir günah barındırdığı belirtilmekte ve bu sevdanın, sonunda bir acı getireceğinin şair tarafından bilindiği görülmektedir. Şair maddi aşk ile manevi aşk arasında bağlantılar kurarken tam bir iç sorgu halindedir. Sonuç olarak sevgisini, ikisi arasında bir noktada tutmayı yeğlemektedir. İkinci beşlikten itibaren bunu görmek mümkündür:

Cemalin ay, kirpikler ok, kaşın yay.
Güzelliğin, Hakk'ın efsanesidir.

Sevgiliye övgülerin sürdürüldüğü bu dizelerde “ay, kirpik, ok, yay” gibi klasik edebiyat mazmunları⁹ sevgili için teşbih¹⁰ edilmiş ve sonrasında da bu güzelliklerin sahibinin Allah olduğu vurgulanmıştır. Bu manada şair sevgiliye Allah'ın bir tecellisi olarak bakmaktadır.

Lirik tarzda yazılan şiir* klasik mazmunlar barındırmasına rağmen son derece yalın bir dil ile kaleme alınmış ve son dizelerde şairin mahlası kullanılmakla da (*Şahballı toy çekerim oy oy anam oy...*) halk şiiri geleneğine uygun bir tarz sergilenmiştir.*

⁸ Hilmi Şahballı, a.g.e, s. 190.

⁹ Şener Demirel, “Mazmûn Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2022, s. 3.

¹⁰ Zafer Kızıklı, “Edebi Bir Sanat Olarak Arap Belagatinde Teşbih”, *Dini Araştırmalar*, 9/27, 2007, s. 224-225.

* Lirik şiir türünün özellikleri ile ilgili **Bkz.** Vefa Taşdelen, “Lirizm: Bir Varoluş Türküsü”, *Hece*, 2015, s. 3.

* Halk şiiri yazım geleneği ile ilgili detaylı bir çalışma için **Bkz.** Mustafa Sever, “Türk Halk Şiiri”, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013, s. 56-60.

2.1.2. Kadınım

Çiçeklerden koku sağlamış saçların,
Burcu burcu kokuyorsun kadınım.
Sevda vadisinden akan ırmağın,
Suyu gibi akıyorsun kadınım.

Kederde neşede can seni anar,
Ağlayışın bulut, gülüşün pınar.
Gözyaşlarım taşa düşse taş yanar,
Sen daha çok yakıyorsun kadınım.

Mevsimler içinde bahar gör beni,
Ya aç kollarını ya öldür beni.
Gönül sarayına yaptım türbeni,
Yaptığımı yıkıyorsun kadınım.

Ömrümü yoluna eyledim hibe,
Daha birisini seversem tövbe.
Şahballı bir kitap, sen bir talebe,
Ezber etmiş okuyorsun kadınım.¹¹

Dörtlükler halinde sade bir dille ele alınan bu şiirde, iç ahengi¹² sağlamak için yoğun bir söz sanatı göze çarpmaktadır. Öyle ki ilk dizede “*Çiçeklerden koku sağlamış saçların*” denilmektedir. Sevgilinin saçlarının kokusu çiçeklerin kokusuna benzetilmiş ve ayrıca insana dair bir özellik olan “sagma” işlemini sevgilinin saçları yapmış gibi tasvir edilmiştir. İkinci dize yine soyut bir kavram olan “sevda”, bir vadiye; sevgili de

¹¹ Şahballı, a.g.e., s. 30.

¹² Recep Uluçay, “Bir Şiir Hazinesi: Arif Nihat Asya”, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray 2018, s. 50.

bu vadiden akan bir suya benzetilmiştir. Bu bağlamda ilk dörtlükte teşbih-i belîğ¹³ ve teşhis¹⁴ sanatları mevcuttur.

İkinci dörtlükte, iyi ve kötü olan her anın sevgili ile güzelleştiği vurgulanmış. “*Kederde neşede can seni anar*” ve “*Ağlayışın bulut, gülüşün pınar*” denilerek yine sevgiliye ait unsurlar doğadaki bazı oluşumlara benzetilmiştir. Dörtlüğün devamında “*Gözyaşlarım taşa düşse taş yanar, Sen daha çok yakıyorsun kadını.*” dizeleri ile mübalağa sanatı¹⁵ yapılmıştır. Nitekim gözyaşı ile taşın yanması mümkün değildir.

Üçüncü satırda şair, sevgiliye kendisini mevsimlerden bahar gibi görmesi için seslenmiş eğer bunu yapmayacaksa bunun ölümle eş değer olduğunu vurgulamıştır. Devamında gönlünü bir saraya benzeterek bu sarayın merkezine sevgilinin türbesini inşa ettiğini belirtmiştir. Sevgili şairi reddetmekle bu emekleri yıkmış olacaktır.

“Mevsimler içinde bahar gör beni,
Ya aç kollarını ya öldür beni.
Gönül sarayına yaptım türbeni,
Yaptığımı yıkıyorsun kadını.”

Türbe kelime manası ile kısaca, önemli şahsiyetlerin ve din âlimlerinin mezarlarıdır. Daha çok İslami bir terim, mesken terimi olarak karşımıza çıkar. Şairin gönül sarayının merkezinde “türbe” nin oluşu aslında onun ilahi aşkı öncelediğini ve zaten sevgilinin kendisi için “ölüm” olduğunu anımsatır. ŞAHBALLI, saraylar içinde ilahi olana boyun bükür. Bu dörtlükte “saray-türbe”, “yapmak-yıkma” kavramları üzerinden tezat sanatı yapılmıştır.

Son dörtlükte halk şiir geleneğinin önemli bir unsuru olan mahlas¹⁶ kullanmayı ihmal etmeyen usta sanatçı, bu kez kendisini bir kitaba sevgiliyi de bir talebeye benzetmektedir. “*Şahballı bir kitap, sen bir talebe, Ezber etmiş okuyorsun kadını.*”

¹³ Mohammed Ali Shareef, “Türk Edebiyatında Teşbih Sanatı”, *Kirkuk University Journal-Humanity Studies*, 13/2, 2018, s. 2.

¹⁴ Merve Betur, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Söz Sanatlarına ve Söz Sanatları Öğretimine Yönelik Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2019, s. 15.

¹⁵ Muhammet Safa, “Sanatsal Abartı: Mübalağa”, *Türk Dili*, s. 251.

¹⁶ M. Halil Erzen, “Divan Şiirinde Mahlas Kullanma Geleneği ve Bu Geleneğin Modern Şiire Yansımaları”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2017, s. 48.

Anlaşılan odur ki sevgili; şairi iyi bilen, tanıyan başarılı bir öğrencidir. Onun diğer dizelerde bahsedilen “yakıp yıkması” belki de bu tanınmanın bir parçasıdır.

2.1.3. Edalı Bakış

Senin şu edalı bakışlarına,
Ne insan dayanır ne can dayanır.
Sana gönül veren çıkmaz yarına.
Ne şöhret dayanır ne şan dayanır.

Gayri ihtiyari bakıp süzdüm ben.
Görmedim sen gibi, cihan gezdim ben.
Abdestliydim, abdestimi bozdun sen.
Ne inanç dayanır ne din dayanır.

Şahballı'yım ömrüm döndü gazele.
Sevdan ile mızrap uzanır tele.
Şart olsun ki senin gibi güzele,
Ne sazım dayanır ne ben dayanır.¹⁷

ŞAHBALLI'nın dörtlük nazım birimi ile kaleme aldığı bu şiirde sevgili karşısında düşülen acziyet işlenmiştir. Sevgilinin bakışlarının dahi insanı öldürebileceğini, şanın, şöhretin kendisine fayda etmediğini vurgulayan şair, ilk dörtlükte dizeler arasında a-b-a-b şeklinde bir uyak kullanmıştır. Şairin dili yalın, halk dilidir. İkinci dörtlükten itibaren sevgiliye istemsizce baktığını ve dünyada böyle bir güzelliği daha önce görmediğini vurgulayan şair oldukça mübalağa¹⁸ içerisindedir. Devamında bu güzelliğin pek çok günaha sürüklediğini belirten ŞAHBALLI, daha önce pek çok şiirinde maddi güzelliği ilahi kaynağa dayandırmasına karşın bu kez bu güzellik karşısında inanç ve dinini dahi kaybetme derecesine geldiğini dizelerde vurgular. “(Abdestliydim, abdestimi bozdun sen/ Ne inanç dayanır ne din dayanır.)” Son dörtlükte

¹⁷ Şahballı, a.g.e., s. 184.

¹⁸ Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

bu güzellik karşısında ömrünün gazele döndüğünü belirten şair, bu sevdayı sazı ile dillendirdiğini fakat sazının bile bu güzelliğini anlatmada çaresiz kaldığını belirterek bir aşk çıkmazını okuyucusuna ifade etmektedir. şiir bir bütün olarak ele alındığında içerisinde manası bilinmeyen herhangi bir kelime, deyim, mecaz olmadığı görülmektedir. İ ahengin yalnız uyaklar ve bağlantılı kelimeler ile yapıldığı, sonunda şAHBALLI mahlasının kullanıldığı görülmüştür. Tüm bu yönleri ile bakıldığında âşık tarzı şiir geleneğinin özelliklerini bu şiirde görmek mümkündür.¹⁹

2.1.4. Ben Görmedim Böylesini

Unutmam mümkün değil,
Gl kokan nefesini.
Bana kimliğin bildir,
Duymak isterim sesini.
Ben görmedim böylesini.

Sanki çiçek, sanki gldr.
İster gldr, ister ldr.
Gök gürledi gldr gldr.
Ceylan sandım gölgesini.
Ben görmedim böylesini.

Kaşı keman, kirpiği yay;
Gözleri ahu, cemali ay;
Bakışları, vay anam vay!
Gördüm gerdan bölgesini,
Ben görmedim böylesini.²⁰

¹⁹ Osman Nuri Karadayı, “Âşık Tarzı şiir Geleneği ve Tasavvufi Neş’enin Âşık Tavrına Yansıması”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, .4/1, 2017, s. 45-47.

²⁰ şahballı, a.g.e., s. 68.

Beşer dizelik bentler şeklinde ve hece ölçüsü ile kaleme alınan bu şiirde ŞAHBALLI, daha önce hiç görmediğini belirttiği bir güzelliği okuyucusuna tasvir etmek çabası içerisinde. Buna göre şair, gördüğü kıızı unutmamanın mümkün olmadığını ifade ettikten sonra kızın nefesini gül kokusuna benzeterek teşbih-i belîğ²¹ sanatı yapmıştır. Bentlerin sonlarında “*Ben görmedim böylesini.*” tekrarı ile öncesinde sevgili için söylenilen tüm özellikler bir nevi yetersizleştirilerek sonraki tasvirlerle bir ön hazırlayıcı oluşturulmuştur.

İkinci bentten itibaren benzetmelerini sürdüren ŞAHBALLI, “*Sanki çiçek, sanki güldür...*”, “*Ceylan sandım gölgesini*” ifadeleri ile sevgiliyi klasik mazmunlar içerisine koyar. Yine hem bu benzetmeler hem de buna ek olarak aynı bentte verilen “*Gök gürledi güldür güldür.*” ifadeleri ve sonraki bentteki dizelerde verilen “*Kaşı keman, kirpiği yay, Gözleri ahu, cemali ay*” ifadelerinde geçen “gök gürlemesi, ahu, ay” gibi pastoral unsurların yoğun şekilde sevgiliyi teşbih için kullanıldığı görülmektedir. “*Bakışları, vay anam vay!*” ifadeleri de halk ağzının şiirdeki kullanımının güzel bir örneğidir.

2.1.5. Kimselere Uyamam Ben

Sensiz geçen günlerimi,
Yaş yaşadım sayamam ben.
Mecnun'a döndürdün beni,
Kimselere uyamam ben.

Yoluna koydum serimi.
Nesimi'yim, yüz derimi.
Yığın yığın dertlerimi,
Kimselere diyemem ben.

Şahballı'm çal tellerini.
İnlet gurbet ellerini.
Saçlarının tellerini,

²¹ Bekir Çınar, “Teşbih Sanatına Dilbilimsel Bir Yaklaşım”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2008, 5/1, s. 130.

Okşamaya kıyamam ben.²²

Dörtlükler şeklinde kaleme alınan bu şiirde son derece sade bir dil kullanılmış ve içerisinde anlamı bilinmeyen herhangi bir deyim ya da kelime yoktur. a-b-a-b, c-c-c-b, d-d-d-b şeklinde kafiyelenen dörtlüklerde sevgiliye olan özlem ve tutku dile getirilmiştir. ŞAHBALLI, bu özlem ve aşkı bir kabullenmişlik havası içerisinde ve dert yanmaksızın aktarmaktadır. Birinci dörtlükte geçen “Mecnun”, ikinci dörtlükte geçen “Nesimi” gibi isimlerle tarihsel karakterlere göndermeler yapılarak telmih²³ sanatından istifade edilmiştir. Şair, son dörtlükte mahlasını kullanma geleneğini sürdürmüştür.

2.1.6. Bir Güzel

Beni gençlik yıllarıma,
Aldı götürdü bir güzel.
Yüreğimi yedi yerden,
Böldü götürdü bir güzel.

Anlamadı gözyaşından.
Kesildim ekmek aşımından.
Olan aklımı başımdan,
Çaldı götürdü bir güzel.

Kaşlar keman, kirpikler yay.
Yanakları bir dolunay.
Kahkahası, vay anam vay!
Güldü götürdü bir güzel.

Şahballı'yım hepten hiçe,
Yol tükendi gele geçe.
O bir şahin, ben bir serçe.

²² Şahballı, a.g.e., s. 179.

²³ Berat Açıl, “Telmih’e Telmih: Klasik Türk Edebiyatında Geleneğin İnşası”, *Erdem*, 2014, s.

Daldı götürdü bir güzel.²⁴

ŞAHBALLI'nın bir güzel karşısında hissettiği acziyeti dile getirdiği bu şiiri, dörtlükler şeklinde yazılmıştır. Sanatçının kendisini yaşlı hissettiği bir dönemde bu şiiri yazdığı düşünülebilir. İlk dizede geçen “*Beni gençlik yıllarıma, Aldı götürdü bir güzel*” ifadeleri bunu göstermektedir. ŞAHBALLI, ilk iki dörtlükte kendi ruh halini betimlemiştir. Üçüncü dörtlükte ise sevgiliyi betimlemektedir. İlk iki dörtlükte bu kızın kendisinin kalbini derinden etkilediğini fakat kızın bu durumdan haberdar olmadığını ya da bu durumu önemsemediğini vurgulayan şair, bu durumu sadece belirtmekle yetinmiş ve sitemkâr bir üslup kullanmamıştır. (*Anlamadı gözyaşından, Kesildim ekmek aşından, Olan aklımı başımdan, Çaldı götürdü bir güzel.*)

Son dörtlükte sevgilinin kaşları kemana, kirpikleri yaya, yanakları dolunaya benzetilmiştir. Teşbihi belîğ örneği²⁵ olan bu benzetmelerde, benzetme edatı ve benzetme yönü bulunmamakla birlikte benzetilen sevgili, benzeyen unsurlar ise yay, keman, dolunay gibi klasik mazmunlardır. ŞAHBALLI, son dörtlükte diğer dörtlüklerden farklı olarak hem sevdiği kıızı hem de kendi durumunu tasvir etmektedir. Bu dörtlükte anlatılanlar oksimoron²⁶ içerse dahi (şahin- serçe) bu birlikte kullanım kız ile şairin tüm zıtlıklara rağmen bir araya gelebileceğine duyulan umudu temsil etmiş olabilir.

2.1.7. Benzetme

Bakışların, çiçeklerin
Bakışını andırıyor.
O gülüşün, bir çeşmenin
Akışını andırıyor.

²⁴ Şahballı, a.g.e., s. 193.

²⁵ Bekir Çınar, a.g.e., s. 130.

²⁶ Hasan İsi, “Yapı ve Tür Bakımından Oksimoron (Modern Türk Şiiri Örnekleri Bağlamında Dil İncelemesi)”, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2016, s 7.

Esiriyim bir bûsenin.
Sen benim ol, ben de senin.
Beyaz tenin, menekşenin
Kokusunu andırıyor.

Bu türkû senin eserin.
Kışın sıcak, yazın serin.
Ay cemalin, kilimlerin
Nakışını andırıyor.

Şahballı'm saray bağımın,
Sahibi ol otağımın.
Sevdamız, Ağrı Dağı'nın
Yokuşunu andırıyor.²⁷

Adı ile müsemma olan bu şiirde ŞAHBALLI, ilk dördlükten son dördlüğe değin sevgiliyi bir şeylere benzetmektedir. İlk üç dördlükte benzetilen unsurlar güzelliklerle dolu iken (çiçeklerin bakışı, çeşmenin akışı, menekşenin kokusu, kilimlerin nakışı) son dördlükte şair sevdasını Ağrı dağının yokuşuna benzetmektedir. (*Sevdamız Ağrı Dağı'nın Yokuşunu andırıyor.*) ŞAHBALLI burada, her güzelliğin bir zorluk barındırdığını ve iyiye, güzele ulaşmak için birtakım zorlukları göze almak gerektirdiğini anlatmaya çalışmaktadır.

Dördlük nazım birimi ile yazılan şiirde sade bir dil kullanılmıştır. İlk dördlük, a-b-a-b, diğer dördlükler ise c-c-c-b şeklinde kafiyevidir. Kafiye, iç ahengin temel unsuru olarak²⁸ kullanılmıştır. Son dördlükte ŞAHBALLI mahlası kullanılmıştır. Tüm bu özellikleri ile halk şiiri tarzına uygun olarak yazılmış²⁹ bir şiir olduğu söylenebilir.

²⁷ Şahballı, a.g.e., s. 188.

²⁸ Recep Uluçay, a.g.e. s. 50.

²⁹ Fuat Özdemir, Mustafa Apaydın, "Türk Halk Şiirinde Anlatım Tekniği", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3/5, 1995, s. 7-15.

2.1.8. Bir Ben Bir Hak Bilir Çektiklerimi

Nazlı yârim senden ayrı kalalı
Bir ben bir Hak bilir çektiklerimi.
Dağlar aramızda perde olalı
Bir ben bir Hak bilir çektiklerimi.

Didem yaşı pınar, çağlayıp akar.
Gönlümde fırtına, şimşekler çakar.
Ateş ne ki özüm ateşi yakar
Bir ben bir Hak bilir çektiklerimi.

Şahballı hayırsız dostu neyleyim?
Kime küsüp kime kahr eyleyim?
Ne sen sor derdimi ne ben söyleyim.
Bir ben bir Hak bilir çektiklerimi.³⁰

ŞAHBALLI, bu şiirinde ayrılık acısını işlemiştir. Sevgiliden ayrıldıktan sonra içine düştüğü durumu sadece kendisinin ve Allah'ın bildiğini ifade eden şair, iç dünyasındaki sıkıntıları ilahi olanla paylaştığını ifade etmektedir. Dizelerde klasik şiir geleneğine mensup şairlerin aşktan duyduğu mutluluğu³¹ ŞAHBALLI'nın da duyduğunu görmek mümkündür. Nitekim ŞAHBALLI, ayrılık acısı ile maddi aşktan manevi aşka kavuşmuştur. Bu sığınma, her dörtlük sonunda “*Bir ben bir Hak bilir çektiklerimi.*” dizeleri ile tekrarlanarak anlatımın yönü sabitlenmiştir. İlk dörtlükte bir de teşbih sanatı³² yapılmıştır. “*Dağlar aramızda perde olalı*” dizelerinde dağlar bir perdeye benzetilir. Fakat şair ile sevgili arasında bir sınır olduğu ima edilen “perde” nesnesi gerçek anlamda oldukça esnek, kırılğan bir malzemedir. Dolayısı ile şair, bu ayrılığın bitebileceğine inanç duymaktadır denilebilir.

³⁰ Şahballı, a.g.e., s. 101.

³¹ Nagehan Uçan Eke, “Klâsik Türk Şiirinde Âşığın En Zor İmtihanı “Unutmak”: Fuzûlî'nin “Unut” Redifli Gazeli”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18/29, 2017, s. 123.

³² Mohammed Ali Shareef, a.g.e., s. 2.

Üçüncü dörtlükte divan edebiyatı mazmunu³³ olan “didem” ile giriş yapılmıştır. Farsçada “en sevdiğim” anlamına gelen kalıp ifade ile sevgiliye seslenen ŞAHBALLI, yüreğinde büyük çalkantılar olduğunu belirtmiş ve bu çalkantıların bir iç sıkıntı yarattığını, bu sıkıntının ise ateşten dahi yakıcı hatta ateşi dahi yakıcı bir şey olduğunu belirtmiştir. (*Ateş ne ki özüm ateşi yakar*) Burada mübalağa sanatından³⁴ bahsetmek mümkündür. Son dörtlükte diğer pek çok şiirinde olduğu gibi ŞAHBALLI mahlasını kullanan şair, istifham tekniğinden faydalanmıştır.” *Kime küsüp kime kahır eyleyim?*” derken amaç soru sormak değildir; kimseye hayıflanmanın, küsmenin mümkün olmadığı şair tarafından zaten bilinmektedir. Zaten önceki dizelerde şair, “*Şahballı, hayırsız dostu neyleyim*” dizeleri ile böyle bir şeyi kendisinin de istemediğini ifade etmiştir.

2.1.9. Ben Seni Bir Kere Göreyim Yeter

Hastayım, yorgunum, nerelerdesin?
Ölmeden bir kere göreyim yeter.
Bu sevdama eller ne derse desin,
Söz vermiştim, sözde durayım yeter.

Gurbet girdi, dağlar girdi araya.
Lokman Hekim ilaç bulmaz yaraya.
Sen taht kurdun gönlümdeki saraya.
Ben bir kez rüyamda göreyim yeter.

Uçan kuşa, esen yele sor beni.
Hasret bitsin, sen o zaman gör beni.
Aramazsan al hançeri vur beni.
Kollarında canım vereyim yeter.³⁵

³³ Özer Şenödeyici, “Mazmun Beyanındadır: Klâsik Türk Şiirinde Mazmun Arayışına Katkılar”, *Journal Of Turkish Language and Literature*, 2018, s. 21.

³⁴ Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

³⁵ Şahballı, a.g.e., s. 178.

Sevgiliye seslenen şair, içinde bulunduğu durumu “*hastayım, yorgunum*” diyerek özetledikten sonra bunun bir ölüm öncesi hal olduğunu ifade etmektedir. (“*Ölmeden bir kere göreyim yeter.*”) Sevgiliden ayrı kalmanın kendisini bu hallere koyduğunu belirten şair, bu derde Lokman Hekim’in dahi çare bulamayacağını belirterek amansız bir hastalıkta olduğunu bildirmektedir. Bu dizede Lokman Hekim’e atıf yapılmak suretiyle telmih sanatına³⁶ başvurulmuştur. (“*Gurbet girdi, dağlar girdi araya/ Lokman Hekim ilaç bulmaz yaraya.*”)

Son dörtlükte maddi anlamda buluşmanın gerçekleşmesinden umudunu yitiren şair, sevgiliye “*Uçan kuşa, esen yele sor beni.*” tavsiyesini vermekte ve insan dışı bir varlık olan kuşa insan özelliği atfederek teşhis³⁷ sanatından faydalanmıştır. ŞAHBALLI, tüm bu söylediklerine rağmen sevgili kendisini aramazsa ona şöyle seslenmektedir: “*Aramazsan al hançeri vur beni, Kollarında canım vereyim yeter.*” Sevgili olmadan yaşamının bir anlamının olmadığı ve hatta ondan gelecek ölümün bile yaşama tercih edildiği büyük bir sevda şiirleştirilmiştir. Şair, sevgiliden beklentileri küçük; yüreği ise büyük bir aşiktir.

2.1.10. Gel Beri Gel

Kaçma kurban olduğum,
Gel, beri gel, beri gel.
Yollarına öldüğüm,
Gel, beri gel, beri gel.

Nere baksam sen varsın.
Yükseklerden uçarsın.
Niçin benden kaçarsın?
Gel, beri gel, beri gel.

Şahballı'yım gel aşka.
Sevdamı etme lačka.

³⁶ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

³⁷ Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

Kimsem yok senden başka.
Gel, beri gel, beri gel.³⁸

Dörtlüklerden oluşan bu şiirde her dize sonunda “*Gel, beri gel, beri gel.*” tekrarı yapıldığı görülmektedir. Sade bir dille yazılmıştır. ŞAHBALLI, sevgiliye “*Kaçma kurban olduğum.*” diye seslenmektedir. “Kurban olmak” deyimini bir ülkü için ölmeyi ifade eden bir deyimdir. ŞAHBALLI, sevgiliye kurban olmayı onun yolunda ölmeyi tercih etmektedir. Devamında ise “*Nere baksam sen varsın, Yükseklerden uçarsın, Niçin benden kaçarsın?*” diye devam edilmiştir. Baktığı her yerde sevgiliyi gördüğünü belirten şair, sevgiliyi yükseklerden uçan ve kendisinden kaçan bir canlıya benzetmektedir. Bunun sebebini ise yine sevgilinin kendisine “*Niçin benden kaçarsın?*” diye sormaktadır. Bu sorunun cevabının ise gerçekte bildiği hissedilmektedir. Dolayısı ile bu dizelerde tecahülîarif söz sanatı kullanılmıştır.³⁹ Son dörtlükte “ŞAHBALLI” mahlasını kullanan şair, sevgiliyi aşka davet etmekte; süreç uzadıkça da bu sevdanın manasını yitirdiğini ifade etmektedir. (*Şahballı'yım gel aşka, Sevdamı etme laçka*)

2.1.11. Yalansam Dilim Tutulsun

Dünya âlem kıskanırdı
Senin ile sevgimizi.
Asılsız yalanlar ile
Tükettik birbirimizi.

Şimdi bensiz mutlu musun?
Yarından umutlu musun?
İnan seni seviyorum,
Yalansam dilim tutulsun.

İkimiz bir saray yaptık,
Hiç içinde oturmadık,

³⁸ Şahballı, a.g.e., s. 152.

³⁹ İsmail Durmuş, “Tecâhül-i Ârif maddesi”, TDV İslam Ansiklopedisi, 2011, s. 233-234.

Sen bir yana ben bir yana,
Gurur meselesi yaptık.

Şimdi bensiz mutlu musun?
Yarından umutlu musun?
İnan seni seviyorum,
Yalansam dilim tutulsun.

Fındık kabuğun doldurmaz
Aramızı açan sözler.
Hasretin ateşten gömlek.
Gözlerim yolunu gözler.

Şimdi bensiz mutlu musun?
Yarından umutlu musun?
İnan seni seviyorum,
Yalansam dilim tutulsun.⁴⁰

ŞAHBALLI, dörtlüklerle kaleme aldığı bu şiirinde toplamda altı dörtlük kullanmış fakat bu dörtlüklerin üçü tekrar dörtlüğü şeklinde kurgulanmıştır. Bu tekrar dörtlüğüne bakıldığında ŞAHBALLI'nın sevgiliye sürekli sorular yönelttiği görülmektedir. (*Şimdi bensiz mutlu musun, Yarından umutlu musun?*) Bu sorulara sevgilinin vereceği cevaplardan tedirgin görünen şair, soruların ardından sevgisini yinelemekte ve bunun bir yalan olmadığını dile getirmektedir. (*İnan seni seviyorum, Yalansam dilim tutulsun.*)

Şair, bu şiirde sevgili ile olan sevdalarının herkesi kışkandıracak kadar güzel olduğunu ve iftiralar ile bu ilişkinin zarar gördüğünü ifade ettikten (*Dünya âlem kıskanırdı, Senin ile sevgimizi, Asılsız yalanlar ile, Tükettik birbirimizi.*) sonra birlikte kurdukları ve saraya benzettiği yuvalarında oturmanın kısmet olmadığını, böylece emeklerinin boşa gittiğini hayıflanarak dile getirmiştir. (*İkimiz bir saray yaptık, Hiç içinde oturmadık.*) Devamında tartışma konusu edilen şeylerin çok ufak şeyler olduğunu

⁴⁰ Şahballı, a.g.e., s. 85

“fındık kabuğunu doldurmak” deyiimi ile betimleyen ŞAHBALLI, ayrılığın kendisinde yarattığı katlanılması zor durumunu da “ateşten gömlek” deyiimi ile ifade etmiştir.

Tüm bunlar bir arada düşünöldüğünde şiirlerinde deyimlerin kullanıldığını, şiirlerinin basit bir dille yazıldığını, sitemkâr bir üslup içerdüğünü, benzetme sanatından yararlandığını söylemek mümkündür. Dolayısı ile bu şiirde klasik halk şiiri anlatım tekniğı kullanılmıştır.⁴¹

2.1.12. Gülöver

Yeter kaşın çatığın.
Gölöver bana, gülöver.
Şu göğsüne taktığın,
Gölöver, bana gülü ver.

Ağlayan çok, gülen az.
Bölböl eder güle naz.
Ömür kısa, zaman az.
Geliver, bana geliver.

Şahballı hasret yâre
Kantar bağrımız yara,
Şu derdime bir çare,
Oliver, bana oliver.⁴²

Edebi sanatlardan tevriye söz sanatını⁴³ içerecek şekilde isimlendirilmiş bu şiirde ŞAHBALLI, “gülöver” kelimesini hem “gölmek” fiilini çağrıştıracak şekilde hem de “gül” bitkisini çağrıştıracak şekilde kullanmıştır. Örneğın ilk dörtlüğün ilk dizesinde: “Yeter kaşın çatığın/ Gölöver, bana gülü ver.” kullanımı ile çatık kaşlarını bırakıp

⁴¹ Fuat Özdemir, a.g.e., s. 7-15.

⁴² Şahballı, a.g.e., s. 109.

⁴³ Abdurrahman Ece, “Hadislerde Tevriye Sanatının Kullanımı ve Konu Etrafındaki Tartışmalar”, *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 12/2, 2021, s. 229.

gölümsemesi arzulanen sevgili anlatılırken ikinci dizede, “*Şu göğsüne taktığın Gülüver bana gülü ver.*” denilmiştir. Gül adının “vermek” fiilinden ayrı kullanımı burada kastedilen şeyin bitki olan gül olduğunu göstermektedir. Fakat ŞAHBALLI, bitki olan gülün sevgilinin göğsünde görmekle sevgilinin kalbini de bir güle benzetmiş olabilir. Okuyucuyu çok yönlü düşünmeye sürükleyen bu tarz bir kullanım, şairin şiir yazımındaki ustalığını göstermektedir.

“Gülmek” ve “gül” üzerine kurgulanan şiirde bu kavramlar altı kez kullanılmıştır. Dörtlüklerde a-b-a-b, c-c-c-b, d-d-d-b şeklinde kafiyelendirilmiş olup sade bir dil kullanılmıştır. ŞAHBALLI, son dörtlükte yine mahlasını kullanmıştır. Şiirin tüm özellikleri halk geleneği şiir yazım özellikleri ile paralellik göstermektedir.⁴⁴

2.1.13. Yar Vurdu Beni

Hiç şansım olmadı sevdadan yana.
Yoluna öldüğüm yâr vurdu beni.
Her birimiz ayrı düştük bir yana.
Lokmamı böldüğüm yâr vurdu beni.

Boş yere güvendim, boşa inandım.
İnandım dedikçe yine aldandım.
Hasretine yandım, aşkına kandım.
Ağlayıp güldüğüm yâr vurdu beni.

Aşk ile çaldığım sazım kalmadı.
Zaten de çalmaya lüzum kalmadı.
Şahballı'yım tadım, tuzum kalmadı.
Sırdaşım bildiğim yâr vurdu beni.

Yar vurdu beni, yâr vurdu beni,
Sırdaşım bildiğim yâr vurdu beni.⁴⁵

⁴⁴ Fuat Özdemir, a.g.e., s. 7-15.

⁴⁵ Şahballı, a.g.e., s. 161.

Hece ölçüsü ile yazılan bu şiirde ŞAHBALLI, sitemkâr bir üslup içerisindedir. Yar için her fedakârlığı yaptığını fakat karşılığında yine o yar tarafından ihanete uğradığını ifade eden şair, bu durumun kendisini aşırı etkilediğini göstermek için dize sonlarında şöyle yinelemektedir: “*yâr vurdu beni*”. ŞAHBALLI, sevdiğini yoluna öldüğü, lokmasını paylaştığı, güvenilir bir sırdaş olarak görmektedir. Bunların üzerine uğradığı ihanetin kendisine çok ağır geldiğini, sazını çalacak kudreti dahi kendinde bulamadığını paylaşmaktadır. Bir Anadolu aşığının en büyük sevgilisi olan sazından dahi ayrı düşecek konuma gelmesi belki de içine düştüğü karamsarlığın ve acının bir göstergesidir.⁴⁶

2.1.14. Ben Hep Seni Seveceğim

Gönlüm bir yaralı ceylan,
Ben hep seni seveceğim.
Her şey fani her şey yalan,
Ben hep seni seveceğim.

Toprak ile çiçek gibi,
Çiçekle kelebek gibi,
Annesiyle bebek gibi,
Ben hep seni seveceğim.

İmam ile takke gibi,
Bektaş'yle tekke gibi,
Mümin ile Mekke gibi,
Ben hep seni seveceğim.

İnsan ilim yuvasıdır,
Sanma Harran Ovası'dır,

⁴⁶ Emel Aydın Özer, “Acıyı Dizelere Dökmek: Servet-İ Fünun Dönemi Şiirlerinde Acı Çeken Beden”, *Yeni Türk Edebiyatı*, 2019, s. 5-9.

Aşk dertlerin devasıdır,
Ben hep seni seveceğim.⁴⁷

Teşbih sanatı⁴⁸ ile başlayan şiirde ŞAHBALLI, gönlünü yaralı bir ceylana benzetmektedir. Sonra ilişkili kavramları yan yana kullanmak suretiyle tenasüp sanatını⁴⁹ şiirine uygulamış, böylece hem iç ahengi⁵⁰ sağlamış hem de anlatımın gücünü artırmıştır. Örneğin: toprak-çiçek, çiçek-kelebek, anne-bebek, imam-takke, Bektaşitakke, mümin-Mekke. Bu kavramlar nasıl ki birbirinden ayrı bir anlam içermiyorsa sevgili ile ŞAHBALLI da aynı bütünlük içinde betimlenmiştir. Kavramlar arasında varlık-yokluk ilişkisi olduğu düşünüldüğünde ŞAHBALLI da sevgilisiz olamayacağını dolaylı bir şekilde dile getirmektedir. ŞAHBALLI, şiirin sonunda aşkın dertlerin devası olduğunu ifade ederek (*Aşk dertlerin devasıdır*) sevgi-dert-gereklik üçgeninde bir denge kurmuştur.

2.1.15. Yüreğime Hançer Vurdu Yar Benim

Dört mevsimde bahar yazı görmedim.
Ağustos'ta sulu sepkini kar benim,
Herkes erdi, ben murada ermedim.
Yüreğime hançer vurdu yâr benim.

Ateşi yaksam da bacam tütmüyor.
Dost düşman olunca gücüm yetmiyor.
Kurt ile kuzuyu ayırt etmiyor.
Gözlerimden şikâyetim var benim.

Doluya döküyom, dolu almıyor.

⁴⁷ Şahballı, a.g.e., s. 116.

⁴⁸ Zafer Kızıklı, a.g.e., s. 224-225.

⁴⁹ Güzin Gül Yurtsever, “Tenasüp Sanatından Faydalanan Klâsik Edebiyat Öğretimi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2011, s. 27.

⁵⁰ Recep Uluçay, a.g.e. s. 50.

Boşu dolduruyom, boş hiç dolmuyor.
Olmuyor Şahballı'm, böyle olmuyor.
Mansur gibi yerim yurdum dar benim.⁵¹

Hece ölçüsü ile yazılan bu şiirde ŞAHBALLI, ilk satırlardan itibaren bir mübalağa⁵² içerisindedir. Nitekim “Dört mevsimde bahar yazı görmedim, Ağustosta sulu sepin kar benim” ifadeleri incelendiğinde gerçek hayatta böyle bir şeyin mümkün olmadığı aşikârdır. O halde şair, dış dünyanın güzelliklerini ayırt edemeyecek bir ruh halindedir. Bu ruh hali karamsar bir üslupta kendini gösterir. Bu karamsarlığın nedeni yüreğe hançer saplayan katil yardır. (*Yüreğime hançer vurdu yâr benim.*)

Sanatçı, bu şiirde kendini hayatın doğal akışını kabul edemeyen bir insan rolüne koyar. Öyle ki ateşi yansa da bacası tütmeyen, dostu düşmanı ayırt edemeyen, etse de zaten düşmana gücü yetmeyen bir şair betimlemesi karşımızdadır. (*Ateşi yaksam da bacam tütmüyor, Dost düşman olunca gücüm yetmiyor, Kurt ile kuzuyu ayırt etmiyor.*) Sanatçı, tüm bu gelişmelerden insanlar yerine kendi gözlerini sorumlu tutmakla oldukça mütevazı bir üslup içindedir. Yine de bir şeylerin eksik ya da fazla olduğunu tasvir eden (*Boşu dolduruyom, boş hiç dolmuyor; Olmuyor Şahballı'm, böyle olmuyor*) şair kendisini tarihi bir isim olan Mansur gibi görmekle telmih sanatını⁵³ kullanmıştır.

2.1.16. Unutuldum

Aşkımız da bitti diken,
Hatıralar boynum büken,
Bensiz lokma yemez iken,
Unutuldum, unutuldum.

Geceler yoldaşımızdı,
Ayrılık gözyaşımızdı,
Bir yastıkta başımızdı,

⁵¹ Şahballı, a.g.e., s. 208.

⁵² Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

⁵³ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

Unutuldum, unutuldum.

Kul Şahballı vurur tele.⁵⁴

ŞAHBALLI, hece ölçüsü ile yazdığı bu şiirinde henüz ilk dizede teşbih sanatına⁵⁵ başvurmuştur: “*Aşkımız da bitti diken*” diyerek aşkı bir güle benzetmiştir. Oksimoron⁵⁶ olan bu kavramlar anlatımı güçlendirmiştir. Yine “geceler yoldaşımızdı, ayrılık gözyaşımızdı” ifadeleri ile devam eden dizelerde de insan dışı varlıklara insan özelliği verilmekte ve bazı soyut kavramlar (ayrılık) somutlaştırılmaktadır.(gözyaşı). Sonda ŞAHBALLI mahlası kullanımına devam edilmiş ve sade bir dil kullanılmıştır. “*Kul Şahballı vurur tele*” denilerek yine çare sazda aranmıştır.

2.1.17. Aşk Saldık Gönüllere

Ateşten bir gömlek giydim,
Adına sevda diyorlar.
Tüm sevenler sevdiğine
Canımız feda, diyorlar.

Aşkı saldık gönüllere,
Bülbül aşına güllere,
Adam gibi sevenlere,
Yardımcı Hûda, diyorlar.

Gün geçer aklı karalı,
Biz aşta bulduk morali,
Seven gönüller yaralı
Hasretle cüda, diyorlar.

Kul Şahballı gelmem dize

⁵⁴ Şahballı, a.g.e., s. 231.

⁵⁵ Mohammed Ali Shareef, a.g.e., s. 2.

⁵⁶ Hasan İsi, a.g.e., s. 7.

Dağ dayanmaz sevgimize,
Aşkı sorarsanız bize
Aldığın gıda diyorlar.⁵⁷

ŞAHBALLI, bu şiirinde 8’li hece ölçüsü kullanmıştır. Daha önceki bazı şiirlerinde⁵⁸ de kullandığı “ateşten gömlek” deyimini bu şiirinde de kullandığını görmekteyiz. ŞAHBALLI’nın bu deyimini sevdayı betimlemek için kullandığını görmekteyiz. Ona göre sevda, insanı bir ateş gibi çepeçevre saran ve bir tutam ısınmak için tümünden yanmaya neden olan bir olgudur. Devam eden dizelerde gönül, gül, bülbül kelimeleri ile tenasüp sanatından⁵⁹ faydalanan ŞAHBALLI, gerçek aşıkların yardımcısı olarak Allah’ı işaret etmiştir. “*Adam gibi sevenlere, Yardımcı Hûda, diyorlar.*”

ŞAHBALLI, devam eden dizelerde anlamı fazla bilinmeyen bazı yerel söyleyişler kullanmıştır. Örneğin; “ağlı”. “Ağlı karalı” söyleşi, esasen akli karalı manasında olup iyi ve kötünün iç içe bulunduğu durumların bir ifadesidir. Öyle ki şair, “Gün geçer ağlı karalı” demekle iyisiyle kötüsüyle günlerin bir şekilde geçtiğini belirtmektedir. Bu kullanım şiir üslubu manasında değerlendirildiğinde sanatçının içinde bulunduğu yaşam şartlarına isyan yerine bu şartları bir kabullenmişlikle yaşama yaklaştığını göstermektedir. Şairin kaderine gösterdiği bu koşulsuz itaat, kendisindeki aşk ile ilgilidir. Nitekim ŞAHBALLI, “*Aşkı sorarsanız bize, Aldığın gıda diyorlar.*” dizeleri ile zorluklara karşı direncinin kaynağı olarak aşka işaret etmiştir.

Şiirin bütününe bakıldığında dil bakımından daha önce incelenen şiirlere göre bir nebze daha zor bir şiir dili kullanılmıştır. Maddi aşk anlatılırken dayanak olarak ilahi aşka işaret edilmiştir. Şairin üslubu, sitemkâr değil; kabul etmişlik içermektedir.

2.1.18. Takatım mı Var

Sevdiceğim geleceksen gel gayrı,
Hasretin çekmeye takatım mı var?

⁵⁷ Şahballı, a.g.e., s. 25.

⁵⁸ **Bkz.** Şahballı’nın “Yalansam Dilim Tutulsun” ve “Aşkı Saldık Gönüllere” adlı şiirlerinde de bu kullanım mevcuttur.

⁵⁹ Güzin Gül Yurtsever, a.g.e, s. 27.

Kader bize g leceksen g l gayrı,
Yoluna bakmaya takatım mı var?

Kader attı bir o yana bu yana,
Doğurmaz olaydın beni uy ana,
Ta doğuştan boynum eğri bir yana,
Boynumu bükmeye takatım mı var?

Gönül arzu etmez ayrı durmanı,
Yazan k tip yanlış yazmış fermanı,
Uçtu gitti dizlerimin dermanı,
Oturup kalkmaya takatım mı var?

Mecnun gibi Leyla diye dolandım,
Kerem gibi gizli ateşe yandım,
Tertemizdim çamurlara bulandım,
Durulup akmaya takatım mı var?⁶⁰

Dörtlük nazım birimi ile yazılan bu şiirde sitemkâr bir üslup vardır. Bu sitem bazen sevgiliye, bazen kadere, bazen de anneyedir. Anlamı bilinmeyen herhangi bir kelime olmayıp anlaşılır bir dil ile yazılmıştır. Şiir i  ahengi,⁶¹ “*takatım mı var?*” soru tekrarı ile yapılırken anlam derinliğı ise söz sanatları ile sağılanmıştır. Belirtmek lazımdır ki soru cümlesi de esasen kendi içinde bir tecah liarif sanatıdır.⁶² Şahaballı, takati olmadığını bildiğı halde bu soruyu yöneltmektedir.

Sevdiceğim geleceksen gel gayrı,
Hasretin çekmeye takatım mı var?
Kader bize g leceksen g l gayrı,
Yoluna bakmaya takatım mı var?

⁶⁰ Şahballı, a.g.e., s. 124.

⁶¹ Recep Uluçay, a.g.e. s. 50.

⁶² Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

İlk dörtlükte sevgiliye kendisini bekleyecek gücünün kalmadığını belirten ŞAHBALLI, bu ayrılıktan dolayı kaderi suçlamaktadır. Kaderin kendilerine gülmesini arzu eden şair, “*Kader bize glecekse gl gayrı.*” demekle teşhis sanatını kullanmıştır. Kadere sitem sonraki dörtlükte de sürdürülmüştür: “*Kader attı bir o yana bu yana, Doğuramaz olaydın beni uy ana*”. Şair bu kez bu kötü kaderinin başlangıcından sorumlu olarak annesine yöresel bir şive ile “uy ana” diye seslenmiştir. Burada nida sanatı mevcuttur. çnc dörtlük kader sitemi ile sürdürülmüş ve son dörtlükte bu defa “Mecnun-Leyla, Kerem-Aslı” kıssaları telmih⁶³ edilmiş ve şair kendisini tertemizken çamurlara bulaşmış, durulmaya gücü yetmeyen bir su olarak betimlemiştir. İlgili dörtlük şu şekildedir:

Mecnun gibi Leyla diye dolandım,
Kerem gibi gizli ateşe yandım,
Tertemizdim çamurlara bulandım,
Durulup akmaya takatım mı var?⁶⁴

2.2. Aşkı Saldık Gönüllere’de İlahi Aşk Temalı şiirler

İlahi aşk teması âşıklık geleneğinde sıklıkla kullanılan bir konudur. nl İslam bilgini İbn Arabi ilahi aşkın en makbul olarak insanın Allah’ı hem kendi için hem de Allah için sevmesi olarak kabul etmektedir.⁶⁵ Denilebilir ki ilahi aşk; maddi duygu ve nesnelere soyutlanmış, çıkar ilişkisi gözetmeyen ve çaresi kendisinde saklı olan bir derttir.

Hilmi ŞAHBALLI’nın eserinde 24 şiirin ilahi aşk teması içerdiği tespit edilmiştir. şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Dosta Sitem, Canlı Mahlklar, Var Var, Beste, Efsane Sözler, Mevlana, Farkı Ne, Benimle, Hamd-u Sena, zden, lm, Sevdığım, Senin Yüzünden, Her şey Hak’tandır, Yaradan, İnsan Hakkın Eseri, Yürüyorum, Hak Emri, Ahrete G, ieklere Yakarış, şemsi Sivası, Bekler, Nereye.

Hilmi ŞAHBALLI’nın ilahi aşk teması içeren şiirlerinde konunun Allah sevgisine, Allah’ın birliğine ve dünya hayatının sonlu olduğuna ve ölüm sonrası yaşamın

⁶³ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

⁶⁴ Şahballı, a.g.e., s. 124.

⁶⁵ **Bkz.** İbn Arabi, **İlahi Aşk**, evirmen: Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, İstanbul 2005, s. 48.

devam ettiğine odaklandığı görülmektedir. ŞAHBALLI, maddi aşk unsurlarına dahi ilahi olanın bir yansıması olarak bakmaktadır. Şair aynı zamanda şiirleri ile maneviyatı güçlendirme gayesi ile okuyucusuna öğütler de vermektedir. Bu unsurların somutlaştığı bazı örneklemeler aşağıda verilecektir.

“Sevdiler, sevidiler.
Güldüler, eğlendiler.
Padişahlar, sultanlar,
Toprağa gömüldüler.”⁶⁶

Bu dörtlükte ise ŞAHBALLI, dünya hayatının sonlu olduğuna, asıl zenginliğin iman sahibi olmakla olduğuna vurgu yapmaktadır.

“Sonbaharda düşen yaprak,
İlkbaharda yeşerecek,
Öldü sandığın canlılar,
Birer birer dirilecek.”⁶⁷

Bu dizelerde şair, ölümden sonraki yaşama duyduğu inancı ifade etmektedir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında Hilmi ŞAHBALLI'nın ilahi aşk temalı bazı şiirleri detaylı muhteva analizine tabi tutulacaktır.

2.2.1. İnsan Hakkın Eseri

Sevilmek için doğdunuz.
Peki kalbin neden boştur?
Allah'ım övmüş, yaratmış.
Kaşın hoştur, gözün hoştur.

Sen bana benden berisin,
Yücesin, ulu sevgisin.
Sen Hüda'nın eserisin.
Sana ters düşmek nahoştur.

Hoşgörü engeli aşar,

⁶⁶ Şahballı, a.g.e., s. 216.

⁶⁷ Şahballı, a.g.e., s. 174.

Saygı dolar, sevgi taşar.
İnsan ölmek için yaşar.
Sevmek hoştur, dünya boştur.

Geçit vermeyiz günaha,
Şahballı gelmez bir daha,
Beden toprak, ruh Allah'a
Uçan kuştur, uçan kuştur.⁶⁸

ŞAHBALLI, bu şiirini 8'li hece ölçüsü ile yazmıştır. Şiirinde insan-Allah ilişkisini anlatmaktadır. İlk dizede insanın varlık amacını “sevilmek” olarak ifade eden ŞAHBALLI, bu amaçla yaratılmamıza rağmen sevgisiz olanlara şu soruyu yöneltmektedir: “*Peki kalbin neden boştur?*” Allah’ın insanı kusursuz olarak ve takdir ederek yarattığını ifade eden şair, insana methiyeler düzmüş fakat bu methiyelerin asıl hedefi Allah’tır. İnsan onun izlerini taşıdığı için bu vasıflara sahiptir. “*Yücesin, ulu sevgisin/ Sen Hüda'nın eserisin.*” Tüm bu vasıf ve güzelliklerle donatılmış insanı ve elbette ki kendisini de bir uçan kuşa benzeten ŞAHBALLI, bedenlerin toprakla buluşacağını fakat ruhun ölümsüz olduğunu ve Allah’a kavuşacağını şiirin son dizelerinde anlatmıştır.” *Beden toprak, ruh Allah'a Uçan kuştur, uçan kuştur.*”

2.2.2. Yürüyorum

Karlı dağların ardından
Yâre doğru yürüyorum.
Yunus'un feyz aldığı,
Yere doğru yürüyorum.

Kâh atlıyım kâh yayayım.
Hangi derdimi sayayım?
Bu âlemde bir rüyayım.
Sırta doğru yürüyorum.

⁶⁸ Şahballı, a.g.e., s. 192.

Şahballı konan göçecek.
Dünya fânî, ölüm gerçek.
Kula şefa'at edecek
Er'e doğru yürüyorum.⁶⁹

ŞAHBALLI, 8'li hece ölçüsü ile kaleme aldığı bu şiirinde soyut ve zorlu bir yolculuktan bahseder. “*Karlı dağların ardından, Yâre doğru yürüyorum.*” “Kar” imgesi yolun zorluğunu betimlerken “yâr” ifadesi de tek başına kullanılmakla soyutluk kazanmıştır. Bu yolculukta Yunus Emre adlı tasavvuf ve halk şairine telmih⁷⁰ yapılarak Yunus’un yolculuğunun örnek alındığı anlatılmaktadır. “*Yunus’un feyz aldığı, Yere doğru yürüyorum.*” Bu yolculuğun hedefi peygamber ve Allah’tır. Allah, “yar”, “sır” olarak nitelendirilmişken peygamber “kula şefa'at edecek er” olarak nitelendirilmiştir.

ŞAHBALLI, yolculukla alakalı kendi durumunu ise şu dizelerde ifade etmektedir: “*Kâh atlıyım kâh yayayım*”, “*Hangi derdimi sayayım? Bu âlemde bir rüyayım.*” “*Şahballı konan göçecek, Dünya fânî ölüm gerçek*” dizelerine sırası ile bakıldığında bu yolculuk her ne kadar zorlu da olsa ŞAHBALLI’nın işinin bazen kolaylaştığı bazen de zorlaştığı anlaşılmaktadır. Yolculuğun belirli dertlerle yapıldığı ve bu yolculuk sonunda bu dertlerden kurtulunacağına duyulan bir inanç söz konusudur. Nitekim dertlerin çok olduğu soru sorularak ifade edildikten sonra bu dünyanın bir rüya alemi olduğu vurgulanmış ve bu dertlerin de asıl olana varıldığında biteceğine işaret edilmiştir. Sonraki dize de bu çıkarımı doğrular niteliktedir. Dünyadaki her canlının öleceğini ve bunlardan birinin de kendisi olduğunu ŞAHBALLI mahlası ile okuyucusuna hatırlatmaktadır. Şiir dili oldukça yalındır. Söz sanatlarından yararlanılmıştır. Şairin ilahi olana bir teslimiyet içerisinde olduğu görülmektedir.

2.2.3. Hak Emri

İnsan; toprak, ateş, su, havadan yaratıldı.
Vücudunu melekler, yüz kısmın Mevlâ yaptı.

⁶⁹ Şahballı, a.g.e., s. 26.

⁷⁰ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

Yüze tokat atmayı, vurmayı yasaklattı.
Beden binek atımız, bir gün toprak olacak.
Can şırınga edildi, ruh Allah'a varacak.

Dağdan dağa bağırıp sesi dinle arada.
Dağlar Mevla'yı sesler, yankı yapar orada,
Kalbimiz aşağıda, aklımız yukarıda.
Akıl kalbe inerse bedeni kurtaracak,
Erdemli olan canlar Yaradan'a varacak.

Güçlüğe sabretmeli, kolaya şükretmeli.
Soyuttan somuta geç, hiçliği terk etmeli.
Vurmak, kırmak, dökmek yok; şeytanı alt etmeli.
Düzen, intizam, nizam kollarını açacak.
İşi ters düz olanlar Allah'a sığınacak.

Yaşayan canlıların birçoğu yetim öksüz,
Ey Şahballı engin ol, bir gün olursun dümdüz.
Aldığımız nefesin saniyesi hükümsüz.
Ne kadar yaşasak da sayılı gün dolacak,
Bugün yarın Azrail kapımızı çalacak.⁷¹

ŞAHBALLI, bu şiirinde hece ölçüsü kullanmıştır. Şiirde insanın yaratılışı ve devamındaki süreç işlenmiştir. Sanatçı, ilk dizelerde insanın toprak, su, hava ve ateşten yaratıldığını ifade etmiştir. Devamında insanın şeklinin Allah tarafından belirlendiğini ve yüzünün Allah tarafından, vücudunun ise Allah'ın melekleri tarafından yapıldığını belirtmektedir.

ŞAHBALLI, insanın bedenini bir ata benzeterek teşbih⁷² yapmış ve bunun insana kendisini taşımak için verilen bir emanet olduğunu ve insanın bir gün toprağa döndürüleceğini belirtmiştir. Sanatçının, dağların Allah'ı zikrettiğini söylemekle de hem

⁷¹ Şahballı, a.g.e., s. 47.

⁷² Mohammed Ali Shareef, a.g.e., s. 2.

dağlara insan özelliği vermesinden dolayı teşhis sanatını⁷³ hem de dağları konuşurması bakımından da intak sanatını⁷⁴ kullandığını görmekteyiz. “*Dağlar Mevla'yı sesler*”.

Şair, şiirinin bazı dizelerinde akıl ve kalbin aynı anda Allah’a yönelmesinin erdem olduğunu ve bu erdemin insanı kurtaracağını belirtmiştir. “*Kalbimiz aşağıda, aklımız yukarıda/ Akıl kalbe inerse bedeni kurtaracak/ Erdemli olan canlar Yaradan'a varacak.*” Bundan sonraki dizelerinde öğütlerini sıralayan ŞAHBALLI, güçlüğe sabretmeyi, yolunda giden şeylere ise şükretmeyi öğütler. Yine yakıp yıkmayı şeytan işi görerek inşa etmeyi, düzeni öğüt eder. “*Vurmak, kırmak, dökmek yok; şeytanı alt etmeli, Düzen, intizam, nizam kollarını açacak*” Şiirin sonlarında ölümü hatırlayarak karamsarlığa düşmüş bir ruh hali söz konusudur. “*Aldığımız nefesin saniyesi hükümsüz, Ne kadar yaşasak da sayılı gün dolacak, Bugün yarın Azrail kapımızı çalacak.*”

2.2.4. Bekler

İnsanoğlu yaprak, ecel bir rüzgâr.
Yüce Hakk'ın emir etmesin bekler.
Saat tamam olur, vakit olur dar.
Meyve ham olursa yetmesin bekler.

Bir bakarsın, dünya döner tufana.
Bir bakarsın, güneş doğar şahane.
Kazalar, depremler hepsi bahane.
Azrail ömrüyün bitmesin bekler.

Bazı meyve vardır, çok erken yeter.
Bazı horoz vardır, zamansız öter.
Ecel tamam olur, ikamet biter.
Öz kardeşin bile gitmesin bekler.
Gerçekler azaldı, çoktur cehalet.

⁷³ Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

⁷⁴ Mehmet Ali Yekta Saraç, “Eski Türk Edebiyatına Giriş: Söz Sanatları”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2019, s. 26-27.

Hiç yerini almaz hak ve adalet.
Neden çok gecikti dersin kıyamet,
Toprağın İslam'ı yutmasın bekler.

Şeytan kaçtı Hakk'ın farz sünnetinden.
Ol sebepten kovuldu cennetinden.
Hz. Peygamber biz ümmetinden,
Sağ elde defteri tutmasın bekler.

Hep ihtiyar olmuş delikanlılar.
Şahballı'yım şüphe eden zanlılar,
İnce düşünürsen bütün canlılar,
Gelecek ecelin sıtmasın bekler.⁷⁵

ŞAHBALLI, hece ölçüsü ile yazdığı bu şiirin hemen başlangıcında insanı yaprağa; eceli de bir rüzgâra benzetmiştir. Bu rüzgâra da Allah'ın emir verdiğini belirtmektedir. Rüzgâr unsuru böylelikle emir alabilme yönü ile kişiselleştirilmiştir. ŞAHBALLI, ecel geldiğinde insanın ona karşı koyamayacağını da aktarmaktadır. Nitekim gerçek hayatta da yaprak, rüzgar karşısında direnememektedir. “*İnsanoğlu yaprak, ecel bir rüzgâr/ Yüce Hakk'ın emir etmesin bekler.*” ŞAHBALLI, insanın dünyada geçici bir ikamet halinde olduğunu, ecelin ise bu yerleşimi bitiren bir olgu olduğunu işler. “Ecel tamam olur, ikamet biter.” O halde daha çok oturduğumuz evler ile ilgili bir kavram olan ikamet, dünya hayatına indirgenmiş ve dünya küçük bir yer olarak tasvir edilmiştir.

Sanatçı aynı zamanda ecel geldiğinde sebeplerin sadece bir aracı olduğunu belirtmekle kaderci bir tutumu şirinde kullanmıştır. “*Kazalar, depremeler hepsi bahane/ Azrail ömrüyün bitmesin bekler.*” ŞAHBALLI, kıyamet alametlerinden birkaçını dizelerde saydıktan sonra “*Gerçekler azaldı, çoktur cehalet.*” halen kıyametin kopmamış olmasını ise “*Toprağın İslamı yutmasın bekler*” diyerek özetlemiştir. Toprağın İslam'ı yutması

⁷⁵ Şahballı, a.g.e., s. 115.

demek İslam inancında kıyametin dünyada hak din olarak tüm dünyada egemen olacağı ve kıyametin de bundan sonra gerçekleşeceği inancı ile ilgilidir.

ŞAHBALLI, şeytanın cennetten kovulma kıssasını telmih⁷⁶ ederek “*Şeytan kaçtı Hakk'ın farz sünnetinden, Ol sebepten kovuldu cennetinden.*” insanın şeytana uymayarak peygamber yolundan gitmesi gerektiğini öğütlemektedir. Burada peygamberin, insandan defterini sağ elden tutmasını beklediğini ifade eden sanatçı, Kuran-ı Kerim’den amel defterinin dağıtılması ile ilgili bazı ayetleri kendi şiiri içerisinde okuyucuya hatırlatmıştır.⁷⁷

ŞAHBALLI, şiirin sonunda ise ihtiyar-delikanlı oksimoronunu⁷⁸ kullanmış ve mahlasını eklediği bu kısımda tüm canlıların ölümü bekleyen birer varlık olduğunu ifade etmektedir. “İnce düşünürsen bütün canlılar, Gelecek ecelin sıtmasın bekler.” Sıtma hastalığına benzetilen ecel, teşbih sanatına⁷⁹ örnektir. Sıtma hastalığı, insanı yavaş yavaş tüketen bir hastalıktır. Bu benzetme ile insan ömrünün de ölüme giden süreçte çeşitli zorluklar ile karşılaşacağı anlatılmak istenmiş olabilir.

2.2.5. Çiçeklere Yakarış

Seni beni Yaradan'ın aşkına,
Açmayın çiçekler Elif gelmeden.
Rüzgâr vurup dallarını dağıtsa
Uçmayın çiçekler Elif gelmeden.

Arılar, böcekler konar üstüne.
Yeşil giyer, al bağlarsın üstüne.
Rahmet damlaları yağar üstüne.
İçmeyin çiçekler Elif gelmeden.

⁷⁶ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

⁷⁷ İlgili ayetler için **Bkz.** Kuran-ı Kerim, İsrâ Suresi 71. Ayet, Hakka Suresi 19. ayet, İnşikâk Suresi 7 .ayet.

⁷⁸ Hasan İsi, a.g.e., s. 7.

⁷⁹ Mohammed Ali Shareef, a.g.e., s. 2.

Nergis, sümbül, lale geç bu tarafa.
Menekşe vazoda, kaldırın rafa.
Güzel kokan kokunuzu etrafa,
Saçmayın çiçekler Elif gelmeden.

Şahballı'yım meylim yoktur servete.
Çiçek ismin koyacağım mürvete.
Ömrün bitse bu âlemden ahrete,
Göçmeyin çiçekler Elif gelmeden.⁸⁰

Hece ölçüsü ile ve sade bir dille yazılan bu şiirde ŞAHBALLI, şiiri “Elif” adı ve “çiçek” üzerine kurgulamıştır. Şiirin genel bütünlüğüne bakıldığında “Elif” isminin maddi bir karşılığının olmadığı anlaşılmaktadır. “Elif” adı İslamiyette her şeyin başlangıcını ve Allah’ı sembol etmektedir.⁸¹ Çiçek ise iyiliği, güzelliği temsil etmektedir. ŞAHBALLI, şiir boyunca çiçeklere birer insan gibi seslenerek onları kişileştirmektedir. Burada teşhis sanatı⁸² söz konusudur. Şiirde geçen seslenmeler şu şekildedir: “Açmayın çiçekler”, “Uçmayın çiçekler”, “İçmeyin çiçekler”, “Saçmayın çiçekler”, “Göçmeyin çiçekler”. ŞAHBALLI’nın çiçeklere seslenirken kullandığı teşhis sanatı⁸³ çiçeklerin fiillerinde de kendisini göstermektedir. Nitekim “içmek”, “saçmak”, “göçmek” insana has fiillerdir. Tüm bunlar bir bütünlük içinde ele alındığında ŞAHBALLI, iyiliğin ve güzelliğin ancak Allah’ı anmak ve onun davetlerine icabetle olacağını anlatmak istemiş olabilir. Çiçeklerin yani güzelliklerin “Elif”e yani “Allah”a yakınlıktıkça açacağı anlamı dizelerde gizlidir. Son dörtlükte ŞAHBALLI, mal ve mülke tamah etmediğini, mutluluğa bir çiçek gibi baktığını ifade etmektedir. O halde ŞAHBALLI için asıl mutluluk “Elif” olan Allah aşkıdır.

⁸⁰ Şahballı, a.g.e., s. 78.

⁸¹ **Bkz.** Avnullah Enes Ateş, “Kur’ân-ı Kerîm’de Kullanılan Elif Lâm Takılarının Doğru Anlaşılmasından Kaynaklanan Tercüme Problemleri”, *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8/1, 2020, s. 103-109.

⁸² Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

⁸³ Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

2.2.6. Şemsi Sivasî

Alacakaranlıkta yoksul kağı sesleri,
Senin yerine ağlar, benim yerime ağlar.
Tam altı ay yağan kar, bembeyaz olur dağlar
Dağlar yüreğim dağlar, yanık türküler ağlar.

Yanık türküler çıkar Sivas topraklarından.
Çatma kaşlı yiğitler umutludur yarından.
Tam altı ay yağan kar, bembeyaz olur dağlar.
Dağlar yüreğim dağlar, kerpiç duvarlar ağlar.

Dalga dalga bulutlar yine sardı Sivas'ı
Şahballı'ya el uzat n'olur Şemsi Sivasî.
Tam altı ay yağan kar, bembeyaz olur dağlar.
Dağlar yüreğim dağlar, kerpiç duvarlar ağlar.⁸⁴

ŞAHBALLI, bu şiirinde ünlü İslam mutasavvıfı Şemseddin Sivasî⁸⁵ ye seslenmiştir. İçinde bulunduğu zorlu koşulları dile getiren şair, beklentili üslup içerisinde. Karanlıklar içerisinde kaybolduğunu, dağlara bembeyaz karlar yağdığını fakat kendisinin halen bu karanlıklardan çıkmadığını ifade etmiştir. “*bembeyaz olur dağlar*” ve “*Dağlar yüreğim dağlar*” dizelerine bakıldığında dağ bir dizede coğrafi şekil manasında kullanılırken diğer dizede “dağlamak” fiili olarak kullanılmıştır. Burada güzel bir cinas örneği ortaya koyan ŞAHBALLI, alacakaranlık-bembeyaz oksimoronu⁸⁶ ile de şiirine bambaşka bir boyut kazandırmıştır. Şairin bir yanı aydınlık, bir yanı karanlıktır. ŞAHBALLI, bu ikisi arasında kaybolmuş ve bir çıkış arayışındadır.

Şair, evliyadan olan Şemsi SİVASÎ'nin kabrinin bulunduğu Sivas iline övgüler düzmektedir. “*Yanık türküler çıkar Sivas topraklarından, Çatma kaşlı yiğitler*

⁸⁴ Şahballı, a.g.e., s. 108.

⁸⁵ Şemseddin Sivasî ile ilgili detaylı bilgi için **Bkz.** Hasan Aksoy, “Şemseddin Sivasî Hayatı, Şahsiyeti, Tarikatı, , Eserleri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10/2, 2005.

⁸⁶ Hasan İsi, Hasan İsi, a.g.e., s. 7.

umutludur yarından.” Fakat bu ilde kendisinin kara bulutlara esir olduğunu ise şu dizede ifade etmiştir “*Dalga dalga bulutlar yine sardı Sivas'ı.*” Kendisine yardım etmesi için ise Şemseddin SİVASİ’den şöyle yardım istemektedir: “*Şahballı'ya el uzat n'olur Şemsi Sivasî.*” ŞAHBALLI, evliyaya saygılı ve inancı tam olan bir duygu ile bu şiiri kaleme almıştır. Şiir son derece sade bir dille yazılmıştır. Pek çok tezat kavram kullanılmakla şairin arayışı sembolize edilmiş⁸⁷ ve şiirin anlatım gücü yükseltilmiştir.

2.2.7. Ahrete Göç

Gizli sırlarımı demedim yara,
Her şeyden habersiz canım sevdiğim.
Çarkı âlem beni düşürdü dara,
Nefes nefes biter günüm sevdiğim.

Kurtuluş yok nere kaçacaksın ki?
Kanatlısan nere uçacaksın ki?
Bir sabah gözünü açacaksın ki
Dünya senin, ahret benim sevdiğim.

Vah tuh diye Şahballı'ya bakarlar
Götürürler bir çukura sokarlar,
Üç beş gün peşimden ağıt yakarlar,
Sonra toprak olur benim sevdiğim.⁸⁸

Şiirin adı İslam inancındaki ölümden sonra insanların toplanacağı mekân olan “ahiret” ve dünya hayatının geçiciliğini vurgulayan “göç” kavramlarının yan yana getirilmesi ile oluşturulmuştur. Bu bakımdan henüz şiirin başlığının dahi ilahi içerikli

⁸⁷ Mesut Erdem Çöloğlu, “Debussy’nin Müziği ve Sembolist Şiir”, *Sanat & Tasarım Dergisi*, 6/2, 2016, s. 156-162.

⁸⁸ Şahballı, a.g.e., s. 172.

bir şiire referans olduğu görülmektedir. “Ahiret” sözcüğündeki “i” sesi ünlü düşmesi kuralına uygun olarak kullanılarak halk ağzına inilmiştir.⁸⁹

ŞAHBALLI, bu şiirinde maddi aşka karşı manevi aşkını daha gerçekçi anlatmak istemektedir. İçindeki aşkın tamamını kendisine sanan yârine, “*Gizli sırlarımı demedim yâre.*” diyerek şiirine giriş yapmaktadır. ŞAHBALLI’nın sırrı, ilahi olana duyduğu aşkın kendisidir. Şiirde ilahi aşk temasına güzel bir örnek olan bu şiirinde ŞAHBALLI, aşkın kendisi olarak gördüğü Allah’a ulaşip orada yok olmak istemektedir. Bu algı, ilahi aşk temasını işleyen şairlerin genel bir yazım ve arzu karakteristiğidir.⁹⁰

Dünyayı çarkı alem diye tasvir eden şair, her şeyin bir değişim, dönüşüm içinde olduğunu; dünyada hiçbir şeye tam olarak güvenilip tutunulamayacağını anlatmaya çalışmıştır. ŞAHBALLI, bu dünyadan ölüm dışında bir kurtuluşun olmadığını şu dizelerde okuyucusuna iletir: “*Kurtuluş yok, nere kaçacaksın ki? Kanatlansan nere uçacaksın ki? Bir sabah gözünü açacaksın ki*”. Bir sıkışmışlık hissi kendisini hissettirmektedir. Dizelerin devamında “*Dünya senin, ahret benim sevdiğim.*” demekle de ölümü kendisi için bu dünyadan bir kurtuluş ve gerçek olana ulaşma yolu olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Ölüm sonrasında yaşanması muhtemel gelişmeleri anlatarak devam ettiği dizelerde şairin dünyadan olan bunalmışlığı ve insanlara olan güvensizliği ön plandadır. İlgili dizeler şu şekildedir: “*Vah, tuh diye Şahballı’ya bakarlar, Götürürler bir çukura sokarlar, Üç beş gün peşimden ağıt yakarlar, Sonra toprak olur benim sevdiğim.*”

2.3. Aşk Saldık Gönüllere’de Özlem Temalı Şiirler

Hilmi ŞAHBALLI’nın özlem temalı şiirleri özlemi duyulan şey bağlamında değerlendirildiğinde doğduğu yere, geçmişteki değerlere, yaşam biçimine ve kişilere duyulan özlem şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Eserde 10 şiirin temasının özlem olduğu tespit edilmiştir. Şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Kızılırmak, Ay Kızım Kınalı Kızım, Dağların Eteklerinde, Neredesin (Hilal

⁸⁹ Gülbeyaz Göztaş, “Edebi Metinlerde Ağız Kullanımı: Bekir Yıldız Örneği”, *SUTAD*, 2017, s. 116-119.

⁹⁰ Muhammet Bilal Tolan, “Necmuddîn İbn-i Sivâr’ın Şiirinde İlâhi Aşk”, *Turkish Studies – Language*, 2020, s. 2100.

Kızıma), Ceviz Ağacı, Köy Ziyareti, Özledim, Bana Hatırlatır Öğretmenimi, Kıyamadım Sevdiğim, Bundan İyiydi.

Hilmi ŞAHBALLI'nın özlem temalı şiirlerinde özlemi duyulan şeyler çeşitlilik arz etmektedir. Sanatçının şiirlerinde bazen köyüne, bazen öğretmenine, bazen sevgiliye bazen soyut ahlaki değerlere bazen de cansız nesnelere duyulan özlem vardır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde şiirleri oldukça zengin imgeler içermektedir. ŞAHBALLI'nın özlem temalı şiirlerinden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Anadolu köy kent bucak,
Şahballı'ya açtı kucak,
İsli baca, küllü ocak,
Sen nerdesin, ben nerdeyim?”⁹¹

Dörtlük incelendiğinde şair geçmişine duyduğu özlemi dile getirmiştir. Bu özlem ‘sisli baca’ ve ‘küllü ocak’ imgeleri üzerinden aktarılmıştır.

“Sürer gider öğretmenin öyküsü,
İlim öğretmeye yoktur korkusu,
Sevgi, birlik, beraberlik türküsü,
Bana hatırlatır öğretmenimi.”⁹²

Bu dizelerinde ise şair öğretmenine duyduğu vefa ve özlemi aktarmaktadır. Dizelerden ŞAHBALLI'da öğretmen imajının çok saygın bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. ŞAHBALLI, şiirinde öğretmenlerin pek çok yönü ile toplumsal bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında özlem teması içeren bazı şiirlerin detaylı olarak muhteva analizi yapılacaktır.

2.3.1. Nerdesin(Hilal Kızıma)

Sen gideli gözyaşları sel oldu,
Ciğerparem, yürek sızım nerdesin?
Saatim ay oldu, günüm yıl oldu,
Dilde türküm, elde sazım nerdesin?

Ayrılık ölümden beter derlerdi,

⁹¹ Şahballı, a.g.e., s. 73.

⁹² Şahballı, a.g.e., s. 117.

Doğru derler, çekemedim bu derdi,
Mevla'm tüm dertleri hep bana verdi,
Boran kışım, bahar yazım nerdesin?

Güzellikte birçoğundan farkın var,
Sadakatsiz insanlardan korkun var,
Yorganında, yastığında kokun var,
Can damarım, iki gözüm nerdesin?

Şahballı'nın bir muradı kalmadı,
Artık mutluluğun adı kalmadı,
Sensiz yaşamının tadı kalmadı,
Elâ gözlü, güzel kızım nerdesin?⁹³

Soru ifadesi ile başlıklandırılmış bu şiirde ŞAHBALLI, “Hilal” adlı kızına duyduğu özlemi işlemiştir. “Hilal” adlı kızın gurbette olduğu anlaşılmaktadır. O halde neredesin şeklindeki soru ifadesi tecahülîarîf'tir.⁹⁴

Sade bir dille yazılmış olan bu şiirde teşbih sanatının⁹⁵ yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu benzetmeler dizelerde şu şekilde sıralanmıştır: gözyaşları/sele, günler/yıllara, ayrılık/ölüme, hilal kız/can damarına ve şairin iki gözüne. “Gözyaşı –sel”, “günler- yıllar” benzetmelerinde azlık- çokluk unsuru pekiştirilmeye çalışılırken “ayrılık-ölüm”, “hilal kız-can damarı” ve “iki göz” benzetmelerinde bir durum pekiştirmesi yapılmıştır. Benzetmelerin halk dilinde yaygın olarak bilinen ve kullanılan unsurlarla yapıldığı açıktır. Son dördlükte ŞAHBALLI mahlasını yineleyen şair, diğer dördlüklerde daha çok Hilal kızın niteliklerini dile getirmişken, bu dördlükte kendi durumunu ifade etmiştir. Dördlüklerdeki Hilal kızın niteliklerine bakıldığında güzellik ve sadakate önem vermek sayılabilir. “*Güzellikte birçoğundan farkın var, Sadakatsiz insanlardan korkun var*”. ŞAHBALLI ise kendi durumunu son dördlükte umudunu

⁹³ Şahballı, a.g.e., s. 148.

⁹⁴ İsmail Durmuş, a.g.e., s. 233-234.

⁹⁵ Bekir Çınar, a.g.e., s. 130.

kaybetmiş, mutsuz, hayattan tat alamayan bir kişi olarak belirtmektedir: “*Şahballı'nın bir muradı kalmadı, Artık mutluluğun adı kalmadı, Sensiz yaşamının tadı kalmadı*”

2.3.2. Bundan İyiydi

Başımı döndürdü losyon kokusu,
Ben toprak kokardım, bundan iyiydi.
Bu türkümüz bir mazinin öyküsü,
Ben kuzu bakardım, bundan iyiydi.

Kalorifer unutturdu obayı,
Bacıyı, kardeşi, ana babayı,
İslanmış odunla küllü sobayı,
Üflerdim, yakardım, bundan iyiydi.

Elbise almanın gelmiyor ardı,
Hizmetçi bir ayda üç ütü kırdı,
Eskiden bir gömlek şalvarım vardı,
Yıkardım, sıkardım, bundan iyiydi.

Arada giderdim Faden bibime,
İncir toplar getirirdim sabime,
Bir mendil soktular göğüs cebime,
Ben çiçek takardım, bundan iyiydi.⁹⁶

ŞAHBALLI, sade bir dille ve dörtlüklerle kaleme aldığı şiirinde eski yıllara duyduğu özlemi dile getirmiştir. Eskiye duyulan özlemin çok boyutlu olduğu görülmektedir.⁹⁷ Bu unsurlara bakıldığında “toprak”, “çobanlık”, “hasret”, “soba”, “aza kanaat”, “akraba-eş-dost ziyareti”, “çiçek” gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Şair,

⁹⁶ Şahballı, a.g.e., s. 27.

⁹⁷ Tayseer ez-Ziyadât, Semira Karuko, “Bedr Şâkir es-Seyyâb’ın Şiirlerinde Özlem”, *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/1, s. 2016, s. 61-62.

bu kavramların birleştirici ve iyi olduğuna inanmaktadır. Bu kavramlar, çağımızda önemi azalmış ya da önemini kısmen yitirmiş kavramlardır.

Şiirde pek çok toplumsal değer kaybı irdelenmiş ve hicvedilmiştir. Eleştirilen kavramlar olarak şunlar karşımıza çıkmaktadır: “losyon kokusu”, “kalorifer”, “açgözlülük”, “mendil”. Bu kavramlar çağdaş sayılan insanın gündelik yaşamı ile yakından ilgilidir. O halde ŞAHBALLI, kavramlar arası çağrışım yaparak değişimden duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Onun rahatız olduğu şey aslında bu kavramların kendisi değil, onlara yüklenilen mana ve bunların insana kaybettirdikleri ile ilgilidir.

2.3.3. Ceviz Ağacı

Hani biri vardı yıllar öncesi,
Yaprağın yolardı, o benim işte.
Kazmayla kürekle arık yaparak
Bahçeyi sulardı, o benim işte.

Akşam sabah hiç gölgenden çıkmazdı.
Haylaz yatar, işe güce bakmazdı.
Bir atkısı vardı, hiç bırakmazdı.
Boynuna dolardı, o benim işte.

Ayaklarım yalın, yırtıktı yakam.
Bir canlı kuluyla olmazdı şakam.
Bir kırık saz ile nefreti makam,
Söylendi, çalardı, o benim işte.

Bazen başı ipe giden gibiydi,
Bazen ruhsuz kalmış beden gibiydi,
Bazen suyu kesik fidan gibiydi,
Açılır solardı, o benim işte.

Kuşlar uçamazdı senin bölgede.
Çünkü lastik sapan var idi bende.

Yoğurt pekmez yerken koyu gölgende,
Parmağın yalardı, o benim işte.

Şimdi hatırladın, kavruldu için.
Şahballı ağlıyor bak için için.
Komşu kızına hoş gözükmek için,
Hep namaz kılardı, o benim işte.⁹⁸

ŞAHBALLI, şiirinde bir ceviz ağacını kişiselleştirerek onunla konuşmaktadır. Ceviz ağacına kendisini tanıtmaya çalışan ŞAHBALLI, bu çabası ile aslında özüne ne kadar uzak kaldığını, özünden ne kadar uzaklaştığını sembol etmekte ve ceviz ağacı özelinde kendi özüne kendisini tekrarlamaktadır. ŞAHBALLI'nın kendisini ifade ederken kullandığı kavramlar, aslında onun özlemini çektiği şeyleri anlatmaktadır. Bu kavramlar, yoğunlukla sanatçının çocukluk ve gençlik yıllarına işaret etmektedir. ŞAHBALLI'nın toprağa olan sevgisi, yaratılmışa olan saygısı, dönem dönem hayatta düşüp kalkması gibi iyi meziyetlerinin yanı sıra; ceviz ağacının yaprağını yolması, haylaz oluşu, kuşlara sapan atması, göstermelik namaz kılması gibi hoş olmayan meziyetleri de dörtlüklerde verilmiştir. Bu özellikler takdir edilmemiş fakat gizlenmemiştir de. Böylece samimi bir üslup geliştirilmiştir. ŞAHBALLI, geçmişini iyisi ile kötüsü ile özleyen bir şairin ruh halindedir. Sade bir dille ve dörtlüklerle yazılmış şiir, solgun bir ceviz ağacının, yemyeşil bir ceviz ağacı gibi olduğu dönemlere duyduğu özlemi hissettirmektedir.⁹⁹

2.3.4. Köy Ziyareti

Köyümdeki tutunduğum,
Dal ağladı, ben ağladım.
Koşa koşa yorulduğum,
Yol ağladı, ben ağladım.
Tükenmişler öle öle,

⁹⁸ Şahballı, a.g.e., s. 46.

⁹⁹ Tayseer ez-Ziyadât, Semira Karuko, a.g.e., s. 61-62.

Dünyanın kanunu böyle.
Bülbül konmaz olmuş güle.
Gül ağladı, ben ağladım.

Anamın sandık radyosu,
Yurttan Sesler'di korosu,
Garip kalmış bataryası,
Pil ağladı, ben ağladım.

Şahballı'yım yaza yaza,
Yâr kendini çeker naza.
Dertli dertli vurdum saza.
Tel ağladı, ben ağladım.¹⁰⁰

Köyüne duyduğu özlemi işleyen ŞAHBALLI, bu özleminin tek taraflı olmadığını köyünün de kendisini özlediğini dile getirmektedir. Öyle ki köydeki “dal”, “yol”, “gül”, “radyo pili” gibi nesnelere “ağlamak” fiili bağlanarak birer insan özelliği kazandırılmıştır. Bu söz sanatı teşhistir.¹⁰¹ Sanatçı, tüm özlemlerini sazının teline sığdırmaya çalıştığını son dördlükte şöyle ifade etmektedir: “*Şahballı'yım yaza yaza, Dertli dertli vurdum saza, Tel ağladı, ben ağladım.*”

ŞAHBALLI, özlemini duyduğu şeylerin zamana karşı koyamamış, sefil halini gördükçe hüznlenen fakat buna isyan etmeyen bir halet-i ruhiye içindedir. “Tükenmişler öle öle, Dünyanın kanunu böyle” ifadelerinde üzgün bir kabullenmişlik duygusu vardır. Şiirde anlamı bilinmeyen sözcük ya da deyim bulunmayıp şiir, âşık tarzı şiir geleneğine uygun özellikler göstermektedir.¹⁰²

2.3.5. Özledim

Kahraman Maraş Beyoğlu

¹⁰⁰ Şahballı, a.g.e., s. 185.

¹⁰¹ Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

¹⁰² Osman Nuri Karadayı, a.g.e., s. 45-47.

Temiz havayı özledim.
Nerde benim sevdiklerim?
Ana babayı özledim.

Misafiri çok severdik
Rızkı ile gelir derdik,
Üzerinde çay demlerdik
Küllü sobayı özledim.

Felek böyle midir yasan?
Kalmadı bağrına basan
Duduk Hasan, Sülo Hasan,
Şekeroba'yı özledim.

Garabaldır baba yurdu
Gurbet can evimden vurdu,
Patoğlan tavatır durdu
Bolat Koca'yı özledim.¹⁰³

ŞAHBALLI, memleketindeki yaşayışı ve kişilere duyduğu özlemini anlattığı bu şiirinde dördlük nazım birimi ve sade bir dil kullanmıştır. ŞAHBALLI'nın özlemini duyduğu şeyler “temiz hava”, “anne-baba”, “misafir”, “sevdiği insanlar”, “küllü soba”dır. Bu kavramlara bakıldığında modern insanın azalan değerleri olarak karşımıza çıkmaktadır. ŞAHBALLI, bu düzene karşı sitemkâr bir üslup içerisindedir. Bu sitem şu dizelerde somutlaşmıştır: “*Felek böyle midir yasan?*” Yine “Şekeroba”, “Bolat Koca” gibi Kahramanmaraş coğrafyasına ait yerler ve “Duduk Hasan”, “Sülo Hasan”, “Patoğlan” gibi yerel deyişler şiirin iç ahengini¹⁰⁴ sağlamıştır.

2.3.6. Kıyamadım Sevdığım

Daha yeni geldim köyden şehire

¹⁰³ Şahballı, a.g.e., s. 41.

¹⁰⁴ Recep Uluçay, a.g.e. s. 50.

Başım döndü ayamadım sevdiğim,
Kavuşmamız alışıktır tehire
Bil ki sana doyamadım sevdiğim.

Kirpiklerin sinem deldi içerden,
Gözlerin gözüme güldü içerden,
Ayrılrken öpmek geldi içimden,
Utancımdan diyemedim sevdiğim.

Mecnunum Leylam'sın, hep aklım sende
Hasretlik, dert, çile, gam yükü bende,
Âlem güler oynar kendi keyfinde
Ben herkese uyamadım sevdiğim.

Bu hasretlik bitsin dua ederim
Şahballı'yım sazın göğsün döverim,
Seni canımdan da fazla severim
Kandırıp göz boyamadım sevdiğim.¹⁰⁵

ŞAHBALLI, köyünden ayrılmanın kendisinde yarattığı boşluğu şiirinde dile getirmiş ve tema olarak “özlem” ön plandadır. Şiirin ilk dördlüğünde ŞAHBALLI, köyden şehre geldiğinde ilk özlemini duyduğu sevdiğine seslenmekte ve şehrin kendisinin başını döndürdüğünü, sevgiliye doyamadığını, her zaman olduğu gibi kavuşmalarının yine başka zamanlara kaldığını kaleme almıştır.

İkinci dördlükte yârin kirpikleri “ok”a benzetilmiş, gözleri ise “gülmek” fiilini gerçekleştiren bir insan gibi tasvir edilmiştir. “*Kirpiklerin sinem deldi içerden, Gözlerin gözüme güldü içerden*” Üçüncü dördlükte kendisini Mecnun, yâri Leyla olarak betimleyen ŞAHBALLI, telmih sanatı¹⁰⁶ kullanmıştır. Sevgilinin özleminden cünun hale geldiğinden bahsetmiştir. Son dördlükte mahlasını kullanan şair, dua ve sazına sığındığını ve söylediklerinde samimi olduğunu ifade etmiştir. “*Bu hasretlik bitsin dua*

¹⁰⁵ Şahballı, a.g.e., s. 89.

¹⁰⁶ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

ederim, Şahballı'yım sazın göğsün döverim, Seni canımdan da fazla severim, Kandırıp göz boyamadım sevdiğim.”

2.3.7. Bana Hatırlatır Öğretmenimi

Yamalı asfaltlar, çorak topraklar,
Bana hatırlatır öğretmenimi,
Sonbaharda sürüklenen yapraklar,
Bana hatırlatır öğretmenimi.

Sürer gider öğretmenin öyküsü,
İlim öğretmeye yoktur korkusu,
Sevgi, birlik, beraberlik türküsü,
Bana hatırlatır öğretmenimi.

Öğretmenlerde var vatan sevgisi,
Kokladıkça çiçek olur çilesi,
Bir yanık kavalın yükselen sesi,
Bana hatırlatır öğretmenimi.

Okudum, öğrendim açıldı dilim.
Öğretmene saygı, sevgi emelim,
Akıl, fikir güzel ahlak ve ilim,
Bana hatırlatır öğretmenimi.

Yollar kapansa da vız geliyor kış,
Şahballı sizlere tutuyor alkış,
Bir ıslanmış kirpik, bir buruk bakış,
Bana hatırlatır öğretmenimi.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Şahballı, a.g.e., s. 117.

Öğretmenine duyduğu saygı ve özlemi konu ettiği şiirinde ŞAHBALLI, ilk dörtlükte a-b-a-b, diğer dörtlüklerde ise c-c-c-b, d-d-d-b gibi klasik koşma nazım biçimi kafiye örgüsünü kullanmıştır. Dizelerde görüldüğü üzere şairin öğretmenine duyduğu özlemin temelinde öğretmenine duyduğu derin saygı vardır. Öyle ki şairin öğretmenine atfettiği meziyetler kendi değer yargıları ile bütünlük halindedir. Bu değerlere bakıldığında, “ilim”, “vatan sevgisi”, “akıl” ön plana çıkar. ŞAHBALLI, şiirinde bu değer yargılarına sahip gördüğü ve özlediğini belirttiği öğretmenini kendisine hatırlatan şeylerle ilgili pek çok benzetme ve gönderme yapmaktadır. Bu unsurlar: “*yamalı asfaltlar, çorak topraklar*”, “*sonbaharda sürüklenen yapraklar*”, “*Sevgi, birlik, beraberlik türküsü*”, “*yanık kavalın yükselen sesi*”, “*Akıl, fikir güzel ahlak ve ilim*”, “*Bir ıslanmış kirpik, bir buruk bakış*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu unsurlar bütüncül olarak düşünüldüğünde bunun hüznün hâkim olduğu hatırlatıcı unsurlar olduğu anlaşılmaktadır. Yine hüznü hatırlatıcıların nihayetinde “*akıl, fikir, güzel ahlak ve ilim*” hatırlatıcısına evrilmesi öğretmenin çektiği çileyi ve öğrenciler üzerindeki olumlu etkisini sembol etmiş olabilir.

ŞAHBALLI, şiirinde son derece yalın bir dil kullanmış ve son dörtlükte mahlas kullanma geleneğini sürdürmüştür. Genel özellikleri birlikte değerlendirildiğinde bu şiir, halk geleneği şiir yazım geleneğine sadıktır.¹⁰⁸

2.4. Aşk Saldık Gönüllere’de Vatan Sevgisi Temalı Şiirler

Vatanseverlik kavramı genel anlamda bireyin ülkesi için yararlı işlerde bulunmasını, zararlı olanlardan da kaçınmasını ifade eder.¹⁰⁹ Edebi bir tema olarak vatan sevgisi temasının işlenmesi Tanzimat sonrasına denk gelmektedir.¹¹⁰ Bir yere vatan denilebilmesi için o coğrafya, üzerinde yaşayan milletini kültürel olarak beslemiş

¹⁰⁸ Fuat Özdemir, a.g.e., s. 7-15.

¹⁰⁹ Mehmet Elban, “Tarih Eğitimi ve Vatanseverlik Üzerine Bazı Düşünceler”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4/3, 2015, s. 1305.

¹¹⁰ Kenan Bozkurt, “Yûsuf Halis Efendi’nin Şiirlerinde Vatan Sevgisi”, *Atlas International Congress On Social Sciences*, 2020, s. 76.

ve onlardan da beslenmiş olmalıdır.¹¹¹ İşte ŞAHBALLI'nın şiirlerinde de bu özellikler hissedilmektedir. Hilmi ŞAHBALLI'nın vatan temalı şiirlerinde genel manada kahramansı bir üslup, dış tehditlere karşı duyulan güvensizlik, milli birlik ve beraberliğe davet görülmektedir. Hilmi ŞAHBALLI'nın eserinde 28 şiirin vatan sevgisi ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın bu kısmında ilgili temalı şiirler analiz edilecektir. Şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Selam Olsun Yüce Türk Milletine, Kıskanıyorum, Millet Bön Bön Bakıyor, Doğru Bildiğimiz Yanlışlar, Amerika, Kaygılarım Var Benim, Türk'ü Söylüyor, Gerçekleri Yazmayalım mı, Azerbaycan'ım, Edirne'den Kars'a, Aramadılar, Devlet, Nerde, Kürşat, Vatan Söylüyor, Bölündük Lime Lime, Yurtta Gönül Birliği, Selam, Türkoğlu, Yörük Anayasası, Evlen Oğlum Evlen Kızım, Polislerimiz, Anamız Vatandır Babamız Devlet, Size Layık Olamadık Şehitler, Allahsız Bir Devlet Dinsiz Bir Millet, Hasan Efendi, Türkiye'm, Yarınlar Türkiye'nin, Vatan Duası, Taviz Vermemek Gerek.

“Kâbuslu geçiyor uykularımız,
Endişeli büyür yavrularımız,
Cehennemi yaşar komşularımız,
Sıra bize gelir bilmemiz lazım”¹¹²

“Şahballı'yım der ki bizim aslımız,
Kerem'i inkâra kalkmaz aslımız,
Üç kıtaya hâkim olmuş neslimiz,
Yine bir araya gelmemiz lazım.”¹¹³

Yukarıdaki dörtlüklerde şairin dış tehditlere karşı duyduğu güvensizlik ve birlik beraberlik çağrısı açıktır.

“Şühedalar dolu kutsal toprağım,
Erenlerle yakın olur ırağım,
Namusum, şerefim şanlı bayrağım,
Bezinde Türkü var Türk'ü söylüyor”¹¹⁴

“Mazimden gelir hızım,
Türküler çalar sazım,

¹¹¹ Tevfik Sütçü, “Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Vatan Temi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2004, s. 20.

¹¹² Şahballı, a.g.e., s. 29.

¹¹³ Şahballı, a.g.e., s. 29.

¹¹⁴ Şahballı, a.g.e., s. 77.

Ülkemin üzerinde,
Dalgalan ay-yıldızım Türkiyem”¹¹⁵

Bu dörtlüklerde ise ŞAHBALLI’nın milliyetçi ve kahramansı üslubu öne çıkmaktadır. Çalışmanın devam eden kısmında Sanatçının vatan sevgisi temasını işlediği şiirlerinden bazıları detaylı olarak muhteva analizine tabi tutulmuştur.

2.4.1. Yörük Anayasası

Toros Dağlarının tüm Yörükleri
Bizim bizim, bizim bizim,
İlkbaharda başlar göçümüz bizim,
Şehit düşüp gelir gönül erleri.
Bizim bizim bizim bizim,
Yavrumuz kurbanlık koçumuz bizim,
Bizim bizim bizim bizim bizim.

Kılıçtan keskindir keskinliğimiz,
Korkudan değildir miskinliğimiz,
Bizim bizim bizim bizim.
Devlete saygıdır suskunluğumuz,
Bizim bizim, bizim bizim.
Lakin kan ağlıyor içimiz bizim,
Bizim bizim bizim bizim bizim.

İster bey olalım istersek paşa,
Yenik düşmeyiz biz borana kışa,
Vatan savunması gelirse başa,
Bin kişiye bedel üçümüz bizim,
Bizim bizim bizim bizim bizim.¹¹⁶

¹¹⁵ Şahballı, a.g.e., s. 113.

¹¹⁶ Şahballı, a.g.e., s. 145.

ŞAHBALLI, doğduğu Kahramanmaraş topraklarında yoğunlukta bulunan yörük halkını konu edindiği bu şiirinde, yörüklerin hayat tarzı ve vatanseverliğine değinmektedir. Yörüklerin Toros dağı eteklerinde yaşamaları, ilkbaharda göç etmeleri gibi pastoral özellikleri verildikten sonra vatan sevdaları betimlenmeye başlanmıştır. Yörüklerin vatan için şehit olmaktan hiç çekinmediği, doğan çocuklarını zaten vatana hizmet için yetiştirdikleri, devlete son derece sadık, düşmana karşı ise çok mert oldukları belirtilmiştir.

Şiirde benzetme, mecaz¹¹⁷ ve mübalağa sanatı¹¹⁸ kullanılmıştır. Örneğin, yörük çocukları kurbanlık koça benzetilirken yörüklerin kılıçtan keskin bir keskinliğe sahip oldukları belirtilerek (*Kılıçtan keskindir keskinliğimiz*) insana ait olmayan bir fiil insanın bir özelliğini açıklamak için kullanılmıştır. Bu teşhis¹¹⁹ söz sanatı örneği iken “*Bin kişiye bedel üçümüz bizim*” dizesinde ise mübalağa söz sanatı¹²⁰ söz konusudur. Nitekim gerçeklikte böyle bir şey mümkün değildir. Şiir, sade bir dil ve hece ölçüsü ile yazılmıştır.

2.4.2. Evlen Oğlum Evlen Kızım

Yüreğimde bitmez sızım,
Vatanımda vatansızım,
Dilde türküm, elde sazım.
Bu vatana evlat lazım,
Evlen oğlum, evlen kızım.
Çok yalnızım.

Adıma vatan diyorlar,
Lâkin beni bölüyorlar,
Yavrularım ölüyorlar,
Yabana atmayın sözüm,

¹¹⁷ Özer Şenödeyici (2005), a.g.e. s. 120-125.

¹¹⁸ Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

¹¹⁹ Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

¹²⁰ Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

Evlen oğlum, evlen kızım.
Çok yalnızım.

Terör saltanatın kurdu,
Bizler sustukça kudurdu,
Yurdu çakallar doldurdu,
Çabuk çoğalmamız lazım,
Evlen oğlum, evlen kızım.
Çok yalnızım.

Bu vatan size emanet,
Okursan biter cehalet,
Gençlerle dik durur devlet,
Aman kesilmesin hızım,
Evlen oğlum, evlen kızım.
Çok yalnızım.¹²¹

Toplumsal bir olgu olan aile kavramına verilen önemin işlendiği bu şiirde ŞAHBALLI, evliliği vatana verilen büyük bir hizmet olarak görmektedir. Bu yargıyı şiirdeki şu dizeler desteklemektedir: “*Bu vatana evlat lazım*”, “*Yavrularım ölüyorlar*”, “*Yurdu çakallar doldurdu, Çabuk çoğalmamız lazım.*”

Sanatçı, dize sonlarında yinelediği “*çok yalnızım*” mısrası ile evliliklerden meydana gelecek olan nesiller ile bu yalnızlığını giderebilme umudunu hissettirmektedir. Bu bakımdan ŞAHBALLI’nın kendisini adeta bir vatan olarak görerek, gençlere evlenme öğüsünde bulunduğunu belirtmek mümkündür. Sade bir dille yazılan şiir vatan sevdalısı bir yüreğin kaleminden çıkmıştır.

2.4.3. Polislerimiz

Merhabalar, merhabalar,
Vatanımın polisleri,

¹²¹ Şahballı, a.g.e., s. 84.

Vatan içindir sevdalar,
Milletimin polisleri.

Görevine demez hayır,
Yansa bile cayır cayır,
Telsizi koynunda uyur,
Milletimin polisleri.

Darda kalana ulaşır.
Çünkü sorumluluk taşır.
Şehit düşer, bayraklaşır.
Vatanımın polisleri.

Vurulur, okunur hatim.
Yasını tutar milletim.
Karısı dul, kendi yetim.
Vatanımın polisleri.

Güneydoğuya atanır,
Mesleğiyle sevdalanır,
Haini gözünden tanır,
Vatanımın polisleri.

Suçluya nasihat verir,
Kavga sohbete çevrilir,
Ayrım yapmaz birleştirir,
Vatanımın polisleri.¹²²

Vatan ve milletin korunmasında önemli bir meslek grubu olan polislere övgü içeren bu şiirinde ŞAHBALLI, polisler özelinde vatan aşkını ortaya koymaktadır. Dörtlüklerinde polisleri “merhaba” ile selamlayan şair, polisler duyduğu sempatinin

¹²² Şahballı, a.g.e., s. 146.

kaynağını hemen devam eden dizelerde ifade etmiştir. (*Vatanımın polisleri, Vatan içindir sevdalar, Milletimin polisleri*) Buna göre vatan, millet kavramları öne çıkmaktadır. Polislerin vatan ve millet için özveri ile çalışması ve fedakârlıkları övülmüş, çektikleri zorluklar (*Vurulur, okunur hatim, Karısı dul, kendi yetim, Güneydoğuya atanır, Yansa bile cayır cayır*) dile getirilmiştir.

İlk dörtlükte a-b-a-b, sonraki dörtlüklerde ise c-c-c-b, d-d-d-d-b, e-e-e-b ... kafiye şemasına yer verilmiştir. Yalın bir dille ele alınan şiirde sembolik bir üslup yoktur, kavramlar genellikle temel anlamlarıyla kullanılmıştır.

2.4.4. Anamız Vatandır Babamız Devlet

Gel sahip çıkalım vatanımıza,
Bu memleket hepimizin çocuklar.
Saygımız var şehit yatanımıza,
Bu memleket hepimizin çocuklar.

Anamız vatandır, babamız devlet,
Bayrağa vatana bağlıyız elbet.

Maziden âtiye bir nazar eyle,
Tarih övünüyor geçmişi ile,
Birlik beraberlik türküsü söyle,
Bu memleket hepimizin çocuklar.

Anamız vatandır babamız devlet,
Bayrağa vatana bağlıyız elbet.¹²³

Anadolu insanın klasik algısını belirten bir isime sahip olan bu şiirde ŞAHBALLI'nın milli değerleri ve kendi toplumunu yansıttığı bu başlıklandırmada görülmektedir. Teşbih sanatı¹²⁴ kullanılan şiirin başlığında vatan, anneye; devlet ise

¹²³ Şahballı, a.g.e., s. 147.

¹²⁴ Bekir Çınar, a.g.e., s. 130.

babaya benzetilmektedir. Annenin, evladını sarıp sarmalayan, ona kucak açan kişiyi; babanın ise evladını koruyup kollayan kişiyi temsil ettiği düşünüldüğünde “ana-vatan, baba-devlet” kavramlarının bir bütünlük içerisinde hareket ettikleri görülmektedir.

ŞAHBALLI, dörtlükler ve her dörtlüğü birbirine bağlayan kavuştak tarzındaki beyitlerle kaleme aldığı bu şiirinin ilk dörtlüğünde memleketinin çocuklarına seslenmektedir: “*Gel sahip çıkalım vatanımıza, Bu memleket hepimizin çocuklar.*” Onları vatana sahip çıkmaya davet etmektedir. Bu vatanın hepimizin olduğunu, ona sıkı sıkıya bağlı olmamız gerektiğini ve bu milletin kadim bir tarihe sahip olduğunu belirten şair, milli duygulara hitap eden bir lirizm içindedir. Şiir, sade bir dille yazılmıştır.

2.4.5. Size Layık Olamadık Şehitler

Beş bin şehit verdik yurda hediye.

Arslan geldi teslim oldu kediye.

Çanak tuttuk yetim hakkın ye diye.

Size lââyık olmadık şehitler.

Çıkar için namertleri kayırdık.

Haram helal karnımızı doyurduk.

Kalbimizi gövdemizden ayırdık.

Size lââyık olmadık şehitler.

Toprak için toprak oldu yiğitler.

Dinmek bilmez gözyaşları ağıtlar.

Sabır taşı, dinlemiyor öğütler.

Size lââyık olmadık şehitler.

Sizlerle bu yurda destanlar yazdık.

Sizlerle düşmanın oyunun bozduk.

Sonra kuyumuzu kendimiz kazdık.

Size lââyık olmadık şehitler.¹²⁵

¹²⁵ Şahballı, a.g.e., s. 110.

ŞAHBALLI, hayıflanır bir üslup ile yazdığı şiirinde dörtlük nazım birimi ve sade bir dil kullanmıştır. Şiir, milli değerlerimizden olan şehitlere duyulan mahcubiyetin bir ürünü olarak vatan sevgisi temasını işlemektedir.

İlk dörtlükte vatan için verilen şehitler vurgulandıktan sonra şehitlerimizin bu yiğitliklerine rağmen geride kalanların başarı gösteremedikleri belirtilmektedir. Bu başarısızlıklar devam eden dörtlüklerde açıklanmıştır. Buna göre çıkarıcılık, haram yemek, duygusuzluk bu başarısızlıkların temel göstergelerdir. “Çıkar için namertleri kayırdık/ Haram helal karnımızı doyurduk/ Kalbimizi gövdemizden ayırdık”

a-a-a-b şeklinde uyaklanan şiirde oldukça yalın bir dil kullanılmıştır. Milli değerlere vurgu ve şairin mahcubiyeti her bir satırda kendisini göstermektedir.

2.4.6. Allahsız Bir Devlet Dinsiz Bir Millet

Allahsız bir devlet, dinsiz bir millet,
Domuz gibi yaşar, it gibi ölür.
Eğer ki şeytana olursa alet
Katır gibi yaşar, at gibi ölür.

Emrolmazsa alamazsın Leyla'yı,
Başımıza sardık türlü belayı,
El gördük Müslümanlar Mevla'yı,
Sever gibi yaşar, zıt gibi ölür.

Kız oynatır, caz çaldırır gamından,
Uzak kalmış barut koku dumandan,
Makamında şarap içen kumandan,
Kral gibi yaşar, put gibi ölür.
Şahballı'yım vardır sözün gerisi,
İnsanlar içinde hain sürüsü,
Millet kanı emen tahta kurusu,
Pire gibi yaşar, bit gibi ölür.¹²⁶

¹²⁶ Şahballı, a.g.e., s. 81.

ŞAHBALLI, İslami-teokratik* bir devlet yönetimini savunduğu şiirinde Allahsız bir devletin ve dinsiz bir milletin hayvandan bir farkı olmayacağını belirtmektedir. Bu durumdaki bir devlet ve milleti benzettiği hayvanlar; domuz, it, katır ve attır.(...*Domuz gibi yaşar, it gibi ölür/ Eğer ki şeytana olursa alet/Katır gibi yaşar, at gibi ölür.*)

İslam inancında haram olarak kabul edilen domuz, yaşayış tarzı ile de sürekli olarak pis yerlerde yaşayan ve pislikle temas halinde olan bir hayvandır.¹²⁷ Bu bakımdan ŞAHBALLI'nın, hem domuz hayvanının yaşam şeklinin kötülüğünü hem de İslam'daki yerini hatırlatacak şekilde benzetme yapması tesadüfi değildir. Yine köpek, ülkemizde her ne kadar sevilen bir hayvan olsa da toplum hafızasında “köpeklik” kavramı ortak bir dil olarak “alçaklık” olarak karşılık bulmaktadır. Bu bakımdan köpek gibi ölmekten kastedilen şey, alçakça bir ölümü sembol etmektedir. Katır hayvanının yaşamının örneklediği kısımda ise “inatçılık” duygusu nitelenmiştir. At hayvanının ölümünün nitelendiği kısımda ise atların ölümünün çok sancılı olması ve uzun sürmesi bakımından bir tasvir yapılmıştır.

İkinci dördlükte her şeyin bir takdir-i ilahi olduğunu vurgulayan ŞAHBALLI, (*Emrolmazsa alamazsın Leyla'yı*) tarihi bir karakteri okuyucusuna hatırlatarak telmih sanatı¹²⁸ yapmıştır. Devamında Allah'ı, kendimize yabancı gibi görmenin sakıncalı bir durum olmasına rağmen onun şeriatına aykırı davranıldığı belirtilmektedir. (*El gördük Müslümanlar Mevla'yı/ Sever gibi yaşar, zıt gibi ölür.*)

Üçüncü dördlükte zevk sefa âlemine dalmış, içki ile avunan, cepheden cepheye koşmak yerine koltuk sevdasında olan komutan ve yöneticiler kınanarak bu kişilerin her ne kadar dünyada kral gibi yaşasa da birer puttan ileri gidemeyeceği vurgulanmıştır. (*Kız oynatır caz çaldırır gamından/ Uzak kalmış barut koku dumandan/ Makamında şarap içen kumandan/ Kral gibi yaşar, put gibi ölür.*)

Son dördlükte mahlasını kullanan şair, millete zulüm edenlerin en nihayetinde birer pire gibi yaşayıp bit gibi öleceğini ifade etmiştir. (*Şahballı'yım vardır sözün gerisi, İnsanlar içinde hain sürüsü, Millet kanı emen tahta kurusu, Pire gibi yaşar, bit gibi*

* Teokrasi, din esaslı yönetim modelidir.

¹²⁷ Mehmet Zeki Doğan, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2020, s. 559.

¹²⁸ İsmail Durmuş, a.g.e., s. 233-234.

ölür.) Pire, asalak bir hayvandır ve tutunduğu kişinin kanını emerek beslenir. ŞAHBALLI, hainleri birer asalağa benzeterek sonlarının ise bit gibi olacağını bildirmiştir. Bit hayvanını öldürmenin en etkili yolu ise (kimyasal ilaçlar hariç) onu sertçe ezmektir. Hainlerin de en nihayet bit gibi kafalarının ezileceği mesajı verilmektedir.

Şiir bütünlükle ele alındığında şiirde vatan sevgisi teması işlendiği görülmektedir. Sade bir dil ve tehditkar bir üslup vardır. Benzetmelerden bolca faydalanılmıştır ve benzetmeler, şiirdeki anlamı tam olarak karşılayacak şekilde seçilmiştir.

2.4.7. Hasan Efendi

Bağ bahçeler süslemişler sarayı.
Bağlarım başkadır Hasan Efendi.
Fakat al yazmayı çözüp karayı
Bağlarım başkadır Hasan Efendi.

Film başlamadan perde kapandı,
Çareler, dermanlar derde kapandı.
Namerde açıldı, merde kapandı.
Çağlarım başkadır Hasan Efendi.

Düşman geldi, kurşun sıktı bağrına.
Haykırsan da kim gelir ki çağrına?
Ölen öldü yaşayanlar uğruna,
Sağlarım başkadır Hasan Efendi.

Avcıyla keklikte hep savaş olur.
Duman çöker, yaprakları yaş olur.
Bazen güneş bazen boran kış olur.
Dağlarım başkadır Hasan Efendi.

Şehit resmin karşısına alarak

Seyir eder göz kapağı dolarak.
Yetim yavrusuna ninni çalarak
Ağlarım başkadır Hasan Efendi.

Şahballı'yım ölü müsün sen nesin?
Korkudan sinmişsin, çıkmaz nefesin.
Her vatan dedikçe dertli sinesin
Dağlarım başkadır Hasan Efendi.¹²⁹

ŞAHBALLI, bu şiirinde yaşadığı ve büyüdüğü toprakları çeşitli imgelerle anlatmıştır. Şiirde öne çıkan imgeler şunlardır: dağ, bahçe, bağ, savaş, şehit, yetim, vatan. Bu imgelerle şair memleketinin mekânlarını ve hatıralarını anlamsal bütünlükte işlemiştir.¹³⁰ Özellikle şiirin başlığında da geçen “Hasan Efendi” ifadesi aslında bir sesleniş iken, Hasan Efendi’nin yaşadığı bölgede söz sahibi biri olduğu izlenimi her dörtlük sonundaki tekrarlar ile verilmiştir.

Şiir, dörtlükler halinde yazılmış olup dize sonlarında redif ve kafiye kullanımına da yer verilmiştir. Birinci dörtlükte “-ı” ekiyle, ikinci dörtlükte “kapandı” kelimesiyle, üçüncü dörtlükte “-ına” ekiyle, dördüncü dörtlükte “olur” kelimesiyle, beşinci dörtlükte “-arak” ekiyle, altıncı dörtlükte “-sin” ekiyle redif yapılarak dize sonlarında ahenk¹³¹ sağlanmıştır. Şiirin ses uyumuna bakıldığında “a, e, i” sesleriyle asonans, “k, h, s, p, ş” sesleriyle de aliterasyon yapılarak dize içinde ritim sağlanmıştır. Mert-namert, sağ-ölü kelimelerinin geçtiği dörtlüklerde tezat sanatından faydalanılmış ve anlam güçlendirilmiştir.

2.4.8. Taviz Vermemek Gerek

Partilerin görevi milleti birleştirmek,

¹²⁹ Şahballı, a.g.e., s. 183.

¹³⁰ Hayrettin Orhanoğlu, “Sanat Eserinde İmgecilik ve Edip Cansever’in Şiirlerinde Gerçeküstücü İmgeler”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010, s. 27.

¹³¹ Recep Uluçay, a.g.e. s. 50.

Bölmek isteyenlere taviz vermemek gerek.
Vatan evlatlarına şucu bucu ne demek,
Demek isteyenlere taviz vermemek gerek.

Zaten düşmanın belli her yerden yükselir ses,
Şehit düşer Mehmetler çarpışır nefes nefes,
İçerde ve dışarda hainlerin yolun kes,
Gelmek isteyenlere taviz vermemek gerek.

Sevgi hoşgörü melhem ülkenin yarasına,
Vatan aşkı kutsaldır dikkat et burasına,
Provoke ederek milletin arasına,
Dalmak isteyenlere taviz vermemek gerek.

Hocafendi ölüye verirken din telkini
Kul hakkını düşünüp yutmamalı salkımı,
Dul yetimin yoksulun gariplerin hakkını,
Çalmak isteyenlere taviz vermemek gerek.

Olduğun gibi görün, görüldüğün gibi ol.
Hepsi vatan evladı orta, kenar, sağ, sol,
Hüviyetin Türk- İslam git nüfusa kayıt ol,
Silmek isteyenlere taviz vermemek gerek.

Birin eleştirirken önce sen aynaya bak,
Kameralar kayıta sen sana kurma tuzak,
Şahballı'yım işe bak, baş olmak ister ayak
Olmak isteyenlere taviz vermemek gerek.¹³²

ŞAHBALLI, dörtlük nazım birimi ile kaleme aldığı bu şiirinde ilk üç mısırda mesajlarını verdikten sonra dördüncü mısralarda “vermemek gerek” söz öbeğini her

¹³² Şahballı, a.g.e., s. 62.

dörtlük sonunda yineleyerek öncesinde verilen mesajların mahiyetini genişletmiştir. İlk dörtlükte Türkiye’deki partiler ile bu partilere mensup vatandaşlara birtakım lakaplar ve siyasi yakıştırmalar yapılmak sureti ile ülkenin ayrıştırıldığından dem vuran şair, bundan nemalanan gruplara fırsat “vermemek gerek” demektedir. Şairin bu dörtlükteki vatan sevgisi birleştirici ve yapıcı bir üslup ile aktarılmıştır. Şiir dili oldukça yalın ve anlamı zorlaştıracak herhangi bir kelime grubuna rastlanmamaktadır. ŞAHBALLI, bu şiirinde şiirlerinde söz sanatlarına dahi çok fazla yer vermemiştir. Şairin bu tutumu, vermek istediği mesajın gölgelenmesinden duyduğu endişe olabilir. Öyle ki şair için vatan ile ilgili konular şiirin çok ötesindedir.

İkinci dörtlükte hazırda bekleyen düşmanlardan ve Türk askerinin adlaştığı adı olan Mehmetçiğin bu düşmanlarla kahramanca mücadelesinden bahseden ŞAHBALLI, bu güruhlara da “taviz vermemek gerektiğini vurgulamıştır.

Üçüncü dörtlükte sevgiden birliktelikten bahseden şair, propagandacılara “taviz vermemek gerektiğini ifade etmektedir. Dördüncü dörtlükte sahte hocalara ve din istismarı yapan kişilere seslenen sanatçı, insanlara dini öğütlerken kendileri harama ve kul hakkına dikkat etmeyen kimselere taviz vermemek gerektiğini dile getirmektedir.

Beşinci dörtlükte ilk dörtlükteki konuyu yineleyen sanatçı, sağ-sol diye insanları ayıt etmenin yanlış olduğunu, yurttaşlara illa bir üst kimlik verilecekse Türklük ve Müslümanlık ibarelerinin kimliklerinde yer alması gerektiğini, bu özellikleri kaldırmak isteyenlere ise yine taviz vermemek gerektiğini belirtmiştir. Son dörtlükte ise diğer dörtlüklerden farklı olarak vatan sevgisinin ve vatana hizmet etmenin liyakat yönüne dikkat çekmiştir. Öyle ki yapılan her işin ilahi bir denetimde olduğu vurgulandıktan sonra hak etmeyen kimselerin devlet yönetimindeki üst kadrolara getirilmesine karşı çıkmakta ve bunu yapmak isteyenlere taviz vermemek gerektiğine vurgu yapmaktadır. Şiir bir bütün olarak ele alındığında Türk- İslam sentezi ile birleştiği görülmektedir.

2.4.9. Yarınlar Türkiye'nin

Dillerine kurbanım vatan millet diyenin,
Yarınlar Türkiye'nin yarınlar Türkiye'nin.
Dalgalansın bayrağım göklerinde ülkemin,
Yarınlar Türkiye'nin, yarınlar Türkiye'nin.

Dağların başı duman yeşil yaylalar serin,
Göllerimizin suyu sevgimiz kadar derin,
Bu zafer türküleri bizim Mehmetçiklerin,
Yarınlar Türkiye'nin, yarınlar Türkiye'nin.

Durmayalım tembellik bu zamanda zillettir,
Yerin altı hazine, yerin üstü cennettir,
Türk milleti tarihe şan veren bir millettir,
Yarınlar Türkiye'nin, yarınlar Türkiye'nin.¹³³

Hilmi ŞAHBALLI, bu şiirinde yalın bir dil ve dördlük nazım birimi kullanmıştır. Her dördlükte iki kez “Yarınlar Türkiye’nin” nakaratını kullanarak hem kafiye uyumunu sağlamış hem de Türkiye’ye duyduğu inanç ve umudu dile getirmiştir. Şairin şiirde kullandığı milli değerler olarak karşımıza bayrak, ülke, zafer, mehmetçik, cennet, millet çıkmaktadır. Bu kavramlarda dünyevi değerler ile İslami değerlerin kaynaştırıldığı görülmektedir. ŞAHBALLI, ilk dördlükte sadece vatan için değil, vatan kelimesini diline dolamış kişiler için dahi canını verebileceğine işaret etmekle vatana olan sevgisini mısralarına taşımıştır. “*Dillerine kurbanım vatan millet diyenin.*” İkinci dördlükte dağların başı benzetmesi ile dağlara insana ait bir uzuv atfeden şair, benzetme sanatı yapmıştır. “*Dağların başı duman...*” Yine göllerin suyunu vatan sevgisine duyduğu derinliğe benzeten şair, “Göllerimizin suyu sevgimiz kadar derin” bayrağımızın ülkemizde özgürce dalgalanması arzusundadır. Son dördlükte ise daima çalışmak gerektiğini, ülkemizin gerek yer altı zenginlikleri gerekse de coğrafya olarak son derece verimli olduğunu ifade etmiş ve Türk milletinin de bu zenginliklere layık, tarihteki kadim milletlerden biri olduğunu eklemiştir. Epik tarzdaki bu şiirde aynı zamanda öğütlerin de verilmesi bakımından yarı didaktik¹³⁴ özellik göstermektedir. ŞAHBALLI, şiir ilişkisi açısından değerlendirildiğinde ise kendisinin vatansever ve milli duruşunun şiirine olduğu gibi yansıdığı görülmektedir.

¹³³ Şahballı, a.g.e., s. 63.

¹³⁴ Kadri Yıldırım, “Didaktik Şiirin Abbasiler Döneminde Ortaya Çıkışı ve Gelişimi Üzerine Bir İnceleme”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18/1, 2019, s. 173-174.

2.4.10. Vatan Duası

Düşmanlar sarmışlar etrafımızı,
Artık uyanmanın zamanı gelsin.
Korumamız lazım vatanımızı,
Barut kokusunun dumanı gelsin.

Ey milletim, duysun beni liderler,
Neden birbiriyle kavga ederler?
Hainler tetikte fırsat güderler.
Lamekân şahının fermanı gelsin.

Her şeyi unutup kucaklaşalım.
Hep birlikte engelleri aşalım.
Sağ sol orta kenar dolup taşalım.
Sevgi hoşgörünün kervanı gelsin.

Velhasıl yemeden birbirimizi
Yenmemiz gerekir kibirimizi
Şanlı tarih bilir her birimizi
Büyük düşünürün divanı gelsin.¹³⁵

Coşkulu bir dille kaleme alınmış olan bu şiirinde ŞAHBALLI, a-b-a-b, c-c-c-b, d-d-d-b, e-e-e-b ölçüsünü kullanmış ve şiirini sade bir dille yazmıştır. Her dördlükte vatan sevgisi teması belirgindir. Sanatçı, ülke içindeki ayrılıklara son verilerek dış düşmanlara karşı birlik olmayı okuyucusuna öğüt etmektedir. (*Her şeyi unutup kucaklaşalım, Hep birlikte engelleri aşalım, Sağ sol orta kenar dolup taşalım*) Şair, tetikte bekleyen düşman karşısında tedirgin bir üslup içerisinde. Son olarak da bu ülkenin şanlı bir tarihe sahip olduğu ve bu tarih etrafında buluşmak gerektiği vurgulanmıştır.

¹³⁵ Şahballı, a.g.e., s. 65.

2.4.11. Türkiye'm

Toprağım taşım benim
Ekmeğim aşım benim
Türk'üm Türk evladım
Dik durur başım benim Türkiye'm.

Mazimiz zafer dolu
Yolumuz sevgi yolu
Çok şükür Yaradan'a
Uyandı Anadolu Türkiye'm.

Duymayan duysun bizi
Böldürtmem ülkemizi
Türkün ulu çınarı
Kucaklar hepimizi
Türkiye'm.

Mazimden gelir hızım
Türküler çalar sazım
Ülkemin üzerinde
Dalgalan ay-yıldızım Türkiye'm.¹³⁶

ŞAHBALLI, Türkiye'm adını vererek milliyetçiliğini somutlaştırdığı bu şiirinin ilk dörtlüğünde ülkesini toprağına, aşına benzetmektedir. Toprağın, insanın geçimini sağladığı, üzerinde var olduğu ve her türlü besinini temin ettiği hayati bir oluşum olduğu göz önüne alındığında şairin ülkesine yüklediği anlam daha belirgin hale gelmektedir.

Şair, ülkemizin geçmişi ile gururlanırken bu geçmişin sevgi ile kurulduğunu dile getirmekte ve bunlar için Allah'a şükran duyduğundan bahsetmektedir. (*Mazimiz zafer dolu, Yolumuz sevgi yolu, Çok şükür Yaradan'a...*) Bu şükrü sürdürmek için ise elinden

¹³⁶ Şahballı, a.g.e., s. 113.

gelen her şeyi yaparak ay yıldızlı bayrağımızı göklerde dalgalandırmaya devam edeceğini vurgulayan ŞAHBALLI, coşkun bir lirizm örneği ortaya koymuştur.

2.5. Aşk Saldık Gönüllere’de Kahramanlık Temalı Şiirler

Epik şiir milletlerin tarihlerini yaşatma ve yüceltmeleri noktasında önemli işlevlere sahiptir. Keza Platon’un epik şiirle alakalı şu ifadeleri kayda değerdir: “O güzel şiirler; insanın yüreğine, benliğine üflenmiş tanrısal bir nefesin ürünleridirler.”¹³⁷

Hilmi ŞAHBALLI’nın kahramanlık temi içeren şiirleri, bazen gerçek kişiler bazen de doğadaki varlıklara yüklenen anlamlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Hilmi ŞAHBALLI’nın ilgili eserinde 3 şiirin kahramanlık temi üzerine kurgulandığı tespit edilmiştir. Şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Çukur, Ahır Dağı, O Eller Bizim Ellerdi. Çalışmanın bu kısmında kahramanlık temalı şiirlerin bazıları içerik analizi yapılmıştır.

2.5.1. Ahır Dağı

Yörü bire Ahır Dağı,
Ne dumanlı başın varmış,
Düşmanlar sarmış otağı,
Bitmeyen telaşın varmış.

Yürek sızlar, yürek sızlar,
Dersini aldı haksızlar,
Korkup kaçtı Fransızlar,
Dünyayla savaşın varmış.
Şahballı’yım yüce Hak bir,
Kalpte inanç, dilde tekbir,
Kendini kurtaran şehir,
Kahramanmaraş’ın varmış.¹³⁸

¹³⁷ Alphan Akgül, “Şiirde Düşünmek: Melih Cevdet Anday ve Özdemir Asaf’ın Şiirleri Üzerine Gözlemler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2021, s. 11.

¹³⁸ Şahballı, a.g.e., s. 164.

ŞAHBALLI'nın yerel bir dil ve söyleyiş ile kaleme aldığı bu şiirinde Kahramanmaraş il sınırlarında bulunan Ahır Dağı teşhis sanatına¹³⁹ tabi tutulmuştur. “Dumanlı başa sahip olmak”, “telaşlı olmak”, “düşmanla savaşmak,” “otağ sahibi olmak” gibi özellikler Ahır Dağına atfedilmiştir.

Fransızların Maraş'ı işgali gibi tarihsel bir konu hatırlatılmak sureti ile Maraş'ın kahramanlığı ön plana çıkarılmıştır. Bu kahramanlık İslam inancı ve kalplerdeki bağımsızlık inancına bağlanmıştır. (*Kalpte inanç, dilde tekbir, Kendini kurtaran şehir...*) ŞAHBALLI, Kahramanmaraşlı olmaktan övünç içerisinde görünmekte ve şiirinde bu haklı gururu ve coşkuyu aktarır bir üslup kullanmaktadır. Bu üslup ve coşku sade bir dil ile ele alınmasına karşın etkileyiciliğinden bir şey kaybetmiş değildir.

2.5.2. Çukur

Yiğitliğin mertliğin,
Destanın yazacağım.
Sırtımdan vuranların,
Çukurun kazacağım.

Sen kralın adamı,
Ben adamın kralı,
Fazla üstüme varma,
Yaralıyım yaralı.

Yiğitleri, mertleri,
Gözlerinden tanırım,
Dost gözüken düşmana,
Ölene dek yanarım.

Yalan riya bulunmaz,
Sözde hitabımızda,
Zerre kahpelik olmaz,

¹³⁹ Merve Betur, a.g.e., s. 15-16.

Bizim kitabımızda.¹⁴⁰

Yedili hece ölçüsü ile kaleme alınan şiirde anlaşılması güç herhangi bir kavram bulunmamaktadır. “Sırtından vurmak” kullanımında bir mecaz vardır. Keza bu deyim dost görünen kişilerin umulmadık anda düşman olmasını ifade etmektedir. ŞAHBALLI, kendisinde bu gibi ihanetlerin bulunmadığını ifade etmektedir. ‘(Zerre kahpelik olmaz, Bizim kitabımızda)’. Şiir yalın ve söz sanatlarından arıdır. Bu bakımdan bu şiirle alakalı söylenebilecek fazlaca bir şey yoktur.

2.6. Aşk Saldık Gönüllere’de Öğüt Temalı Şiirler

Halk edebiyatında ozanların öğüt vermek, bilgi vermek gibi misyonları sıklıkla üstlendiği bilinmektedir. Âşık Ömer, Karacaoğlan ve Gevheri gibi ozanların pek çok şiirinde de bu görevler vardır.¹⁴¹

ŞAHBALLI’nın da bu ozanları ve onların şiir geleneklerini örnek aldığını şairin hayatı kısmında belirtmiştik. Bu bağlamda ŞAHBALLI’nın şiirlerinde de öğüt verici pek çok şiir bulunmakla birlikte tezin konusunu oluşturan eserin 8 şiirinde öğüt temi işlendiği tespit edilmiştir. Öğüt temalı şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Acemi Balıkçı, Uyan Bebeğim, Seç Beğen, Hoşgörü, Ali Kıran Baş Kesen, Yazık Oldu İnsanlığa, Olur mu Beyeh Ağalar. ŞAHBALLI’nın öğüt temalı şiirlerinde öğütlenen unsurlar olarak karşımıza okuma yazmanın önemi, nefis terbiyesinin gerekliliği, iyilik yapmak, ibadet etmek, yoksula yardım etmek, sabretmek, iffetli ve namuslu olmak gerektiği, çıkmaktadır. Bu öğütleri içeren bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“İnsan olan insanlığın bilmeli,
Yoksullara yardım eli gelmeli,
Bir biz değil, cümle âlem gülmeli...”¹⁴²

¹⁴⁰ Şahballı, a.g.e., s. 58.

¹⁴¹ Ufuk Cem Komşu, “Yetişkin Eğitiminde Bir Öğretim Aracı Olarak Şiirin Rolü: Literatür Taraması Örneği”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14/1, 2017, s. 6.

¹⁴² Şahballı, a.g.e., s. 169.

Bu dizelerde yoksulara yardım etmenin ve iyiliğin gerekliliği vurgulanmıştır. Çalışmanın devamında öğüt temalı bazı şiirlerin tamamına yakınının detaylı muhteva analizi yapılacaktır.

2.6.1. Seç Beğen

İnsanoğlu; oku, öğren, incele
İster ahlak ister helâk, seç beğen
Günlük yaşantını her gün güncelle
İster şeytan ister ol hak, seç beğen.

Haysiyetli isen insanca yaşa
Gerekirse nefsin vur taştan taş
Azrail ansızın gelmeden başa
İster ihlâs ister iflas, seç beğen.

İbadet tahtındır, hidayet tacın.
Başka saltanata yok ihtiyacın.
Yanında olmalı yoksul muhtacın.
İster izzet ister zillet, seç beğen.

Hakk'a zikir yoksa kalp kafesinde
Mutlak olumsuzluk vardır nefsinde
Vuslat kapısında son nefesinde
İster Kur'an ister hüsrân, seç beğen.

Mevlâna bir çığır açmış Konya'da
Toprağı sık, fışkıracak şüheda.
Âlim zalim karışınca dünyada
İster cennet ister cinnet, seç beğen.¹⁴³

¹⁴³ Şahballı, a.g.e., s. 31.

Hece ölçüsü ile kaleme alınan bu şiirde ŞAHBALLI, okuyucusuna bazı tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu öğütlere sırası ile bakıldığında ilk dizede okumanın, öğrenmenin, araştırmanın önemi belirtilmiştir. İkinci dizede ahlak-helak oksimoron kavramlarını¹⁴⁴ bir soru unsuru olarak okuyucuya sunan şairin, hayata iki zıt kutup olarak baktığı söylenebilir. Nitekim üçüncü dördlükte insanın kendisini sürekli olarak geliştirmesi gerektiği vurgulandıktan sonra bu defa iki zıt uç olan şeytan-hak kavramları üzerinden bu bakış açısı pekiştirilmiştir. Bu tekrarlar şiir boyunca sürdürülmüştür. Örneğin ihlas-iflas, izzet- zillet, kuran-hüsran, alim-zalim, cennet-cinnet. Bu kavramların çoğu dini nitelikli kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine Mevlana hazretlerine bir gönderme yapıldığı bunun da telmih sanatı¹⁴⁵ olduğunu ifade etmekte fayda vardır.

ŞAHBALLI, şiirin başından sonuna değin bu dünyanın sonunun olduğu, Azrail gelmeden evvel hatalardan dönülmesi gerektiği fikri üzerine şiirini kurgulamıştır. Bu yolda en büyük faydayı ibadet, yoksula yardım, zikir gibi unsurların sağlayacağını belirten şairin öğütleri incelendiğinde İslamiyet'i ve onun emirlerini sıraladığı görülmektedir. Bu yönleri ile şiir, hem toplumsal konuları ele alan hem de ilahi olanı yükselten bir zihniyetin ürünüdür. "Seç beğen" ifadesinin şiir boyunca tekrarlanması şiire iç ahenk¹⁴⁶ katmıştır. İçinde Arabi ifadeler geçmesine değin bu kelimelerin Türkçeleştiği düşünüldüğünde şiirin sade bir dille yazıldığını söylemek mümkündür.

2.6.2. İbadetin Gizlisi

Dağlara buğday serpin
Kuşlar aç kalmasınlar,
Yoksula yardım edin
Sakın anlamasınlar.

İbadetin gizlisi
Kulun Hakk'a sevgisi,

¹⁴⁴ Hasan İsi, Hasan İsi, a.g.e., s. 7.

¹⁴⁵ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

¹⁴⁶ Recep Uluçay, a.g.e. s. 50.

Odur gönül kâbesi
Dikkat, alınmasınlar.

Her canlı bir gün inler
Biter sayılı günler
Karun gibi zenginler
Mülke aldanmasınlar.

Bu çağrımı duyanlar
Vidani varsa anlar,
Yetimler, dul bayanlar
Gizli ağlamasınlar.

Şahballı yola bakıp
Gözlerden yaşlar akıp
Yavrusun aç bırakıp
Kara bağlamasınlar.¹⁴⁷

“Dağ”, “buğday”, “kuşlar” gibi pastoral ifadelerle başlayan şiir hece ölçüsü ile yazılmıştır. ŞAHBALLI, hayvana ve insana yapılacak olan yardımın gizli kalmasını okuyucusuna öğütlemektedir. Bu gizliliğin kulun Allah’a olan sevgisinden kaynaklandığını ifade eden şair, her insanın bir gün dara düşebileceğini fakat bunun da bir gün biteceğini, önemli olanın zorluğa da mala mülke de aldanmamak olduğunu ifade etmektedir. Malı mülkü ile şöhet olan Karun tarihi karakterine telmihte¹⁴⁸ bulunan ŞAHBALLI, bu şiirinin bir çağrı olduğunu dile getirmekle şiirin didaktik yönüne de dikkat çekmiştir. Şiirin sonunda mahlasını kullanmaya devam eden şair, şiirini son derece yalın ve akıcı bir dil ile kaleme almıştır.

¹⁴⁷ Şahballı, a.g.e., s. 36.

¹⁴⁸ Berat Açıl, a.g.e., s. 6.

2.6.3. Hoşgörü

Hiçbir kuvvet hiçbir güç,
Bizleri bölmemeli,
İnsanlar ölebilir,
İnsanlık ölmemeli.

İnsanları yaşat ki
Devletimiz yaşasın,
İncinsen de incitme,
Hem beysin hem paşasın.

Bulunca ikram eyle,
Bulmayınca şükreyle.
Rızkı veren Allah'tır,
Yeter ki sen sabreyle.

Güzeldeki edeptir,
Güzel ahlak adaptır,
Güzel edepli ise
Sevilmeye sebeptir.

Arslan acından ölse
Köpek artığı yemez,
Asaletli bir insan,
Yiğit sırrını demez.

Kin nefretle uğraşan,
Nefsine yenik düşer,
Şeytan ile dost olan,
Kendi kuyusun deşer.¹⁴⁹

¹⁴⁹ Şahballı, a.g.e., s. 33.

Şair, şiire güzel temennilerle başlayarak insan olmanın önüne geçecek her türlü engelin yine insan tarafından engellenebileceğini; insanın bu gayede olması gerektiğini vurgulamıştır. Nitekim insanın kendisi kalıcı olamayacak, elbet bir gün toprağa dönecektir. Fakat baki olması gerekenin insanlık olduğunu, bunun için çaba harcaması gerektiğini söylemiştir.

İçinde yaşadığı toplumun ve devletin ayakta kalabilmesi için insanın insanca yaşaması gerektiği ilk iki mısranın konusudur. İnsanlar arasında elbette ki ihtilaflar meydana gelecektir. İncinen insanın karsısındakini incitmeyince zamanla iyi insan olarak anılacağı noktasına değinilmiştir. Gerçekten de içinde yaşadığımız yüzyılda insanoğlunun tahammülü oldukça azalmış, en küçük konularda bile anlaşmazlıklar hızlıca büyümüştür.

Türk-İslam gelenek ve göreneğinin temeli paylaşmaktır. Şair, insanın her zaman bolluk içinde yaşayamayacağını söylemiş, bolluktayken paylaşması gerektiğini; yokluktayken şükretmesi gerektiğini söylemiştir. Nitekim İslam dini de rızkı verenin Allah olduğunu, sabredince er ya da geç rızkın insanı bulacağını Kuran-ı Kerim’de söyler.*

Güzel insan edep üzere yaşar. "Adap" ise Arapça "adb" sözcüğünden türemiştir ve görgü, terbiye, usul bilgisi anlamında kullanılmaktadır. Bir tercih sebebi olması hasebiyle insan hem güzel hem edep olursa sevilmeyi hak etmektedir.

Sadi ŞİRAZL’den esinlenerek acından ölmek üzere olsa bile aslanın köpek artığı yemeyeceğini dile getiren şair, bu iki mısradaki karakterli insanın her ne koşulda olursa olsun asla karakteri zayıf insan gibi davranmaması gerektiğini söylemektedir. Karakterli insan kendine verilen sırrı açık etmemeli, bu sırla yaşamını sürdürmelidir.

Nefis; içimizdeki bütün kötü istekler, süfli arzulara duyulan meyildir. Kin, nefret gibi huyların tamamı yine nefsinin esiri olan insanı gösteren duygulardır. Bu gibi huyları kendi benliğinde taşıyan insanın zararı yine kendine vereceği şairin son mısralarının konusudur.

* **Bkz.** Kuran-ı Kerim’de ; Bakara / 45. Ayet, Bakara 153-155-156-157-177, Âl-i İmrân 15-16-17-200, Nahl 126-127-128, Taha 130, Hac 34-35, Kasas 54-79-80, Ankebut 58-59, Lokman 17, Mumin 55, Kaf 39, Müzzemmil 10, İnsan 24 ve 100’den başka ayette de “sabır” öğütlenmektedir.

2.6.4. Yazık Oldu İnsanlığa

Sevgi, hoşgörüden uzak,
Yazık oldu insanlığa.
Birbirine kurar tuzak,
Yazık oldu insanlığa.

Teraziler yanlış tartar,
Kurtarabilirsen kurtar,
Para her pislği örter,
Yazık oldu insanlığa.

Afrika'da köle, zenci,
Kutupta Eskimo genci,
İnsansa fark etmez rengi,
Yazık oldu insanlığa.

Vurma diyen kul insandır,
Tetik çeken el insandır,
Gidişin sonu hüsrandır,
Yazık oldu insanlığa.¹⁵⁰

Şairin ilk dörtlükte yakındığı durum insanlığın geçen zaman içinde kaybedildiği ve insanların birbirlerinin kuyusunu kazması üzerinedir. Sanatçı, sevgi ve hoşgörünün giderek kaybolduğunu, insanlığa yazık olduğunu düşünerek hayıflanmaktadır.

Adaletin son zamanlarda adil işlemediği, haklının hakkını alamadığı dörtlüğün temasıdır. Zira bu dönemde insanın para karşılığında her işini çözeceği apaçık ortadadır.

İnsan insan olduğu için değerlidir. Hiç kimsenin dili, dini, cinsiyeti, ırkı, insanlığının önüne geçemez, geçmemelidir. Farklılıklarımız her zaman zenginliğimiz, bizi bize bağlayan unsurlar olmuştur. Şairin son dörtlükte üzerinde durduğu konu, artan tahammülsüzlükle hayatın hüsrân içinde son bulacağıdır.

¹⁵⁰ Şahballı, a.g.e., s. 37.

2.6.5. Olur mu Behey Ağalar

Size söylüyorum behey ağalar,
Karayla ak bir kefedede olur mu?
Doğru dersem dokuz köyden kovarlar,
Kirliyle pak bir kefedede olur mu?

Gel, bu insanlarla ol haşır neşir,
Birisi terlerken birisi üşür,
Biri sancılanır biri gerneşir,
Aç ile tok bir kefedede olur mu?

Canlılar birbirin yiyip yaşıyor,
Şeytan bile olanlara şaşıyor,
Birisi dolmuyor biri taşıyor,
Az ile çok bir kefedede olur mu?

Bizim Şahballı'da dert küme küme,
Bir gün kurulacak büyük mahkeme,
Sormak lazım adaletli hakime,
Batılla hak bir kefedede olur mu?¹⁵¹

ŞAHBALLI, bu şiirinde ilk dörtlükte çapraz uyak kullanmıştır. Sitem ederek şiirine başlamıştır. Düzgün yaşama isteği içerisinde yaşayıp bu fikri yüzünden zarar gördüğünü (*Doğru dersem dokuz köyden kovarlar.*) dizesiyle dile getirmiştir. Şair, adaletsiz düzen içerisinde yaşayan insanlarla bir arada olmak istememektedir. “Gel bu insanlarla ol haşır neşir” diyerek bu düzene olan bıkkınlığını yinelemiştir.

İnsanların menfaatleri uğruna birbirlerini tüketmesi yine ŞAHBALLI'nın derdi olmuştur. Yaşadıklarının hesabını ahirete bırakacağını yine şiirinin tamamına hakim olan sitem dolu sözlerle son dörtlükte söylemiştir.

¹⁵¹ Şahballı, a.g.e., s. 60.

Şiire genel itibarıyla bakıldığında ŞAHBALLI'nın karakter analizi şu şekilde yapılabilir: Doğruyu söylemekten çekinmeyen bir karakter. Bu yüzden dilinin yandığı ortadadır. Yaşamı boyunca çevresinin ve insanlığın dertleriyle hemhal olmuştur. Bir gün hesabın sorulacağı üzerine inanışları bulunmaktadır.

2.6.6. Ali Kıran Baş Kesen

Ali girro seçiliyor seçiyor
Hakkımızı yedirtmeyiz de bire
Atın alan Üsküdar'ı geçiyor
Bu korkaklık bu suskunluk ne bire.

Arıcılar şeker verir arıya,
Esmer bayan saçın boyar sarıya,
Salam sucuk peynir gitti araya,
Sağlamını bulur isen ye bire.

Saygımız var düşünceye fikire,
Amma herkes darbe vurur fakire,
Şöhret için çok çalıştım habire,
Baktım, benle gelmeyecek kabire.

İnsan olan insanlığın bilmeli
Yoksullara yardım eli gelmeli
Bir biz değil, cümle âlem gülmeli
Hem gülmeli, güldürmeli he bire.

Kış gelende bedenimiz yorulur
Çoluk çocuk yorganlara sarılır
Damdan fare düşse başı yarılır
Halım hasır, koltuğumsa tabure.

Sabırlı olmanın bulunmaz eşi

Arada bir gürletiriz ateşi
Zengin karı sever yoksul güneşi
Şükretmesin bilmeyene tu bire.¹⁵²

1900'lerin başında Antep'te yaşamış Ali GİRO "Ali Kıran" boylu poslu, mangal yürekli bir delikanlıdır. Yiğit olduğu kadar naif olan Ali GİRO yoksulun, açın halinden anlayan kara yağız Anadolu delikanlısıdır. Fakat zamanla bu isme farklı anlamlar da yüklenmiş; bozgunculuk, zorbalık edenler bu isimle anılmıştır.

Bahse konu olan şiirde zorba kişiliklerin başa geldiğinden bahsedilmektedir. Yazar, halkın bu kişilere hakkını yedirmemesi için telkinde bulunmaktadır. Toplumu korkaklıkla suçlamaktadır. Halkın, işlerinde sahtekârlığa kaçtığından (*Arıcılar şeker verir arıya, Esmer bayan saçın boyar sarıya.*) bahsetmektedir. Şair, her düşünceye saygılıdır. Fakat şöhret için çabasının beyhude olduğunu fark etmiştir. Yoksullara yardım etmeli, halkın mutlu yaşaması gerektiğini vurgulamaktadır. İçinde bulunduğu duruma şükretmeyen için sitemini son dizede sunmuştur. (Şükretmesini bilmeyene tu bire.)

2.7. Aşk Saldık Gönüllere'de Anne Sevgisi Temalı Şiirler

Anne kavramı her toplumda önemsenen ve kutsal bir yönü olduğu kabul edilen bir kavramdır. İnsanın doğumu ile başlayan anne-bebek ilişkisi çoğu zaman hayatın diğer kısımlarının da temel belirleyicisidir.¹⁵³ Bu ilişki, sonsuz saf sevgi temeline dayanmaktadır.¹⁵⁴ Klasik Türk şiirinde anne kavramı, genellikle övgü kısımlarında; ana, valide, ümm, mader ifadeleri ile kullanılmakla birlikte anneliğin temel özelliği olarak da doğurganlık görülmektedir.¹⁵⁵

¹⁵² Şahballı, a.g.e., s. 169.

¹⁵³ Özcan Bayrak, "Hilmi Yavuz'un Şiirlerinde Anne Sevgisi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4/19, 2011, s. 24.

¹⁵⁴ Fatih Arslan, Attila İlhan'ın Şiir Kadınlarında Annelik Biçimleri: Sığınma, Doğurgan, Sevgili", *Ulakbilge*, 5/9, 2017, s. 34.

¹⁵⁵ Sevda Çavdar, "Klâsik Türk Şiirinde Anne İmajinin Ele Alınış Şekilleri", *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1/2, 2016, s. 105.

Hilmi ŞAHBALLI'nın şiirlerinde de anne temi ile ilgili şiirler mevcuttur. ŞAHBALLI'nın anne kavramını, özlemine duyduğu ve kendisine yeterince hayırlı evlat olamamanın verdiği hüsrân şeklinde işlediği görülmektedir. ŞAHBALLI'nın eserinde 5 şiirin anne sevgisi temasını işlediği tespit edilmiştir. Bunlar: Anne, Yarabbi Şükür Derdi, Anne Sevgisi, O Benim Annem, Bayramın Kutlu Olsun. Bu kısımda bahsi geçen şiirlerin tamamı muhteva analizine tabi tutulmuştur.

2.7.1. Yarabbi Şükür Derdi

Evimizin karşısından,
Bir ılık rüzgâr eserdi.
İçimi kemiren yokluk,
Esip ümidim keserdi.
Anam öksürse bile,
Yarabbi şükür derdi.
Böceklerin çiçekleri,
Öptüğü gibi öperdi.
Yanaklarımı okşar,
Yavrum derdi, kuzum derdi,
Bitmez anaların derdi...¹⁵⁶

Şiirin detayları incelendiğinde imgesel sözcükler ve betimleme ön plandadır.¹⁵⁷ Dili sade; yalın ve akıcı dizelerle şiir bir araya getirilmiştir. Neredeyse her mısra sonunda -di ve -er zaman kipleri aynı görevde kullanılmıştır ve rediftir. "İçimi kemiren yokluk" ifadesi mübalağa söz sanatı¹⁵⁸ ile kurulmuştur.

Şiirde şairin yokluk içinde büyüdüğü ve anne sevgisi göze çarpmaktadır. "Anam öksürse bile Yarabbi şükür derdi." cümlesi yetiştirilme ortamının tam bir teslimiyet

¹⁵⁶ Şahballı, a.g.e., s. 200.

¹⁵⁷ Doğan Aksan, "Şiir Dili ve Türk Şiir Dili Dilbilim Açısından Bakış", Bilgi Yayınevi, Ankara 2013, s. 35-47.

¹⁵⁸ Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

içinde olduğunu göstermektedir. Bütünüyle çocukluk anılarından bahseden şairin ruhunda anne sevgisinin izleri hissedilmektedir.

2.7.2. Anne

Hakkın ödeşilmez, eşin bulunmaz,
Beni ak sütünle besledin anne.
Şefkatin bir şeyle satın alınmaz,
Kulağıma ninni sesledin anne.

Ne kadar tatlıydı gel yavrum derken,
Seyrederdi mışıl mışıl uyurken,
Elinde avcunda hiçbir şey yokken,
Giydirdin, kuşattın, süsledin anne.

Bu gece rüyamda yaktın özümü,
Şahballı'yım tutamadım sözümü,
Okşadım saçını, öptüm yüzünü,
Başımı göğsüne yasladım anne.¹⁵⁹

ŞAHBALLI, şiirinde açık, sade bir dille annesine olan sevgisini işlemiştir. Şefkat, merhamet gibi duygularının hiçbir dünyevi karşılığı olamayacağını ilk dördlükte söylemiştir. Şair, fakirlik temasını ikinci dördlükte (*Elinde avcunda hiçbir şey yokken*) *Giydirdin, kuşattın, süsledin anne.*) dizeleriyle işlemiştir. Annesi bu yokluğa rağmen yine evladına bakmaya çalışmıştır. Annesine verdiği sözü tutamayan ŞAHBALLI'nın annesini rüyalarda gördüğünü ve içindeki anne sevgisinin hiçbir zaman azalmayacağını son dizesinde dile getirmiştir.

2.7.3. Anne Sevgisi

Sonsuzluk yüreğimde çiçeklerle süslendi,

¹⁵⁹ Şahballı, a.g.e., s. 199.

Hasretin alev alev meşaleye dönüştü,
Sevda gülşenimizle ruhlarımız beslendi,
Lakin sensizlik korkunç, gönlüme ateş düştü,
Hasretin alev alev meşaleye dönüştü.

Anamızın secdeye uzanırken elleri,
Ak güvercinler gibi tüm günahlardan berî,
Seccadeyi süslüyor o bembeyaz tülleri,
Sağa selam verirken o ne güzel gülüştü,
Hasretin alev alev meşaleye dönüştü.

Şahballı sensiz yaşar bir hüznün ülkesinde,
Yerin hâlâ duruyor kalbimin köşesinde,
Dualarla ayrıldın, gördüm son nefesinde
Gülümsedi ay yüzün, meleklerle görüştü,
Hasretin alev alev meşaleye dönüştü.¹⁶⁰

ŞAHBALLI (*Gülümsedi ay yüzün, meleklerle görüştü.*) mısrasıyla hüsn-i tahlil sanatını¹⁶¹ kullanmıştır. İçindeki hasretin alev alev yanan bir meşale ile özdeşleştirilmesi ise benzetme sanatının göstergesidir. "Lakin sensizlik korkunç, gönlüme ateş düştü" mısrasında ise mübalağa sanatı¹⁶² göze çarpmaktadır. Şair, şiirde söz sanatlarını fazlaca kullanmış, süslü bir dil ile sanatını sergilemiştir.

ŞAHBALLI annesinden dindar bir kadın olarak bahsetmektedir. Annesinin yokluğunda kendisinin yaşadığı yeri bir “hüznün ülkesi” olarak nitelendirmiştir. Annesinin hasreti dinmeyen bir meşale gibi sürekli ŞAHBALLI'nın içinde yanmaktadır.

¹⁶⁰ Şahballı, a.g.e., s. 45.

¹⁶¹ Bahir Selçuk, “Hakikati İmhâ Hayâli İnşâ: Redde Dayalı Hüsn-İ Ta'lîl Sanatı Üzerine”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31/1, 2020, s. 62.

¹⁶² Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

2.7.4. O Benim Annem

Duruşu bir ulu çınar,
O benim annem,
Alevsiz ateşe yanar,
O benim annem.

Düştüğümde uzanan el,
Annelerin hepsi güzel,
Bakışları ömre bedel,
O benim annem.

Kalbimde yazılı adın,
Duy benim annem,
Hakkı ödeşilmez kadın,
Oy benim annem.

Gelen tehlikeyi gören,
Karşılıksız hizmet veren,
Kartal gibi kanat geren,
O benim annem.

Ninni söyleyip uyutan,
Bizi besleyip büyüten,
Gönül sarayında sultan,
O benim annem.¹⁶³

ŞAHBALLI, bu şiirinde diğer şiirlerinde olduğu gibi açık, sade, anlaşılır dil kullanmıştır. Söz sanatları, şiirinin genel itibarıyla bütün dörtlüklerinde göze

¹⁶³ Şahballı, a.g.e., s. 64.

çarpmaktadır. Benzetme, kişileştirme, mübalağa sanatları¹⁶⁴ bu sade şiirin ince detayları arasında yerini almaktadır.

Anne sevgisi, şiirin temasını oluşturmaktadır. Şair için annesi onun ardında sapasağlam duran bir ulu çınar gibidir. Onun en büyük dayanağıdır. Yardıma ihtiyacı olduğunda yardımına koşan tek kadın annesidir. Annesine olan derin sevgisini (*Gönül sarayında sultan.*) beytiyle çok güzel ifade etmektedir.

2.7.5. Bayramın Kutlu Olsun

Bayramın kutlu olsun,
Belki gelirim Ana.
Dokunma, çilem dolsun,
Belki gelirim Ana.

Demleyin kekik çayın,
Beni de unutmayın,
Fazla umutlanmayın,
Belki gelirim Ana.

Şimdi yanına varsam
Sofrana bağdaç kursam
Yol parası bulursam
Belki gelirim Ana.

Gurbet canıma yetti,
Yıllar su gibi gitti,
Eş dost burnuma tüttü,
Belki gelirim Ana.

Şahballı hasret yâra,
Kantar bağrımız yara,

¹⁶⁴ Muhammet Safa, a.g.e, s. 251.

Yola bak ara ara,
Belki gelirim Ana.¹⁶⁵

ŞAHBALLI, bu şiirde gurbette yaşadığını, anne hasreti çektiğini dile getirmektedir. Bu halinden çok da memnun olmadığını (*Dokunma, çilem dolsun*) dizesinden çıkarmak mümkündür. Memleket hasreti de anne hasretiyle beraber içinde alevlenmektedir. İçinde bulunduğu durumdan dolayı memlekete dönme umudunu da yitirmiştir. Maddi imkânsızlıklar yüzünden memleketine dönemeyen ŞAHBALLI, aynı zamanda bu yılgınlıkla uzunca bir zaman kaybetmiştir. Son dörtlükte annesine, kendisini hatırında tutmasını istediğini (*Yola bak ara ara/ Belki gelirim Ana.*) söyler.

2.8. Aşk Saldık Gönüllere’de Doğa Sevgisi Temalı Şiirler

Doğa temi kullanım sıklığına bakıldığında Türk şiirinin olmazsa olmazlarından. Şairlerin doğayı bir yoldaş ve bir ifade biçimi olarak kullandıkları görülmektedir. Dağ, taş, dere, tepe, ova, ırmak, göl, çiçek, gül, çimen, ağaç gibi kavramlarla özdeş olan bu temada her kavramın içerdiği, karşılık geldiği kalıplaşmış şeyler vardır.¹⁶⁶ Örneğin Türk şiirinde taş; olumsuzluğu, dağ; ayrılığı, yol; vuslatsızlığı karşılamaktadır. Hilmi ŞAHBALLI’nın şiirlerinde de doğa temi sıklıkla kullanılmıştır.¹⁶⁷ Sanatçının 3 şiirinin pastoral özellikler içerdiği tespit edilmiştir. Şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Çoban Şahballı, Lokman Hekim, Bizim Köyde. Çalışmanın bu kısmında da ŞAHBALLI’nın doğa temalı şiirlerinin tamamı tahlil edilmiştir.

2.8.1. Çoban Şahballı

Bir köyümüz vardı, baykuşu çoktu,
Yıldızları saya saya büyüdük,

¹⁶⁵ Şahballı, a.g.e., s. 177.

¹⁶⁶ Adem Yıldız, “Halk Şiirinde Tabiat”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2002, s. 4.

¹⁶⁷ Hülya Çevirme, “Birhan Keskin Şiirinde Aşk ve Doğa: Halk Şiirinden Ekofeminist Şiire Doğru”, *İnsan ve İnsan Dergisi*, 9/31, 2022, s. 31-34.

Fakir yoksulduk ya, alnımız aktı,
Karda kızak kaya kaya büyüdük.

Anam teşt içinde yurdu başımı,
Bizi çimdirirken gör telaşını,
Bazlamaya katık yaptım aşımı,
Teh dürümü yiye yiye büyüdük.

Kışın dam loğlardık kürürdük karı,
Av avlardık bulamazdık avcarı,,
Ne pantol bilirdik ne de şalvarı.
Uzun fistan giye giye büyüdük.

Dut toplamak için ağaca çıkardık,
Ölümden korkmazdık daldan sarkardık,
Horozun sesine erken kalkardık,
Ezan sesi duya duya büyüdük.

Beyoğlu kasaban oban Şahballı,
Dilde destan elde saban Şahballı,
Boşa büyüklenme çoban Şahballı,
Dağda davar yaya yaya büyüdük.¹⁶⁸

ŞAHBALLI, bu şiirinde çocukluğundan bahsetmektedir. Köyde mutlu bir çocukluk geçirmiş, fakirlik ile büyümüştür. Fakat fakir olduğu için hiç eğilmemiş (*Fakir yoksulduk ya, alnımız aktı.*) onurlu bir yaşam sürmüştür. Şiirin devamında güzel fakat zorlu geçen köy hayatına dair betimlemeler yapmıştır: *Kışın lam doğrardık, kürürdük karı, Av avlarık bulamazdık avcarı.*

ŞAHBALLI, son dördlüğe doğduğu, büyüdüğü, çocukluğunun geçtiği kendi kasabasından, Beyoğlu'ndan, bahsederek başlamıştır. (Beyoğlu kasaban oban Şahballı.) Sonraki dizelerde ise o köy-kasaba hayatı döneminde yaptıklarını ve hayatı rahata ermiş,

¹⁶⁸ Şahballı, a.g.e., s. 34.

toplum tarafından tanınıp sevilmiş, hiçbir maddi kaygısı olmayan şu anki ŞAHBALLI'nın büyülenmemesi gerektiğini, geçmiş yaşamını unutmaması gerektiğini dile getirmiştir. Şiirde ifade edilen “Dilde destan, elde saban Şahballı, Dağda davar yaya yaya büyüdük” dizelerinden sanatçının hayatının bir bölümünde köy hayatının o zor koşullarının etkili olduğu anlaşılıyor.

2.8.2. Lokman Hekim

Lokman hekim senden destur alırdı,
Çiçekte gizlemiş dermanı dağlar,
Bütün hastaların şifa bulurdu,
İlacın şifanın harmanı dağlar.

Ötüşüyor turnaların toyların,
Boram boram yiğit besler köylerin,
Oğuz soylu çatma kaşlı beylerin,
Yakında olursun meskeni dağlar.

Şahballı'nın kelâm güzel dilinde,
Durmaz gezer, ağlar gurbet elinde,
Köroğlu misali namert elinde,
Sana yaslanmanın zamanı dağlar.¹⁶⁹

Şairin pastoral tarzda yazdığı şiirinin teması şöyledir: ŞAHBALLI, insanın yaşadığı dertlerin dermanının dağlarda olduğunu dile getirmektedir. Aynı zamanda büyük hekimlerin dertlere derman olabilmeleri için yine dağlara ihtiyaç duyduklarından bahsetmektedir. (*Lokman Hekim senden destur alırdı.*) dizelerinden bu çıkarım yapılabilmektedir. Sonraki dörtlükte ise dağların sadece şifa kaynağı değil, her mahlûkata hem rızk kapısı olduğu hem de yakın zamanda barınak olacağından bahsedilmektedir. Şair, gurbete düşmüştür, yaşadığı hayattan memnun değildir.

¹⁶⁹ Şahballı, a.g.e., s. 40.

Namerde muhtaç olmaksana dağlarda yaşamanın zamanının geldiğine kanaat getirmiştir.

2.8.3. Bizim Köyde

Bizim köyde tavukları
Kovalarken kış diyorlar
Eşegi durdurmak için
Alen biraz çüş diyorlar.

Köpek kuyruk sallar ise
Bizim karabaş diyorlar
Eğer ürmeye başlarsa
Korkusundan oşt diyorlar.

Bizde bulgur pilavına
Aş diyorlar, aş diyorlar
Yanında ayrana gatık
Ne güzel olmuş diyorlar.

Bizde bir kısım peynire
Keş diyorlar, keş diyorlar
İçki içer, kumar oynar
Ona ayyaş keş diyorlar.¹⁷⁰

Şiir dört dörtlükten oluşturulmuştur. Sekizli hece ölçüsü kullanılmış fakat söz sanatları bakımından sade kalmıştır. Şair, bu şiirinde de şiirin ahenk unsurlarından faydalanmıştır. Şiirde genellikle yarım kafiye kullanılırken "-diyorlar" kelimesi şiirin redifidir. Ünlü daralması ve düşmesi şiir içinde en çok göze çarpan kelime olaylarındandır. ŞAHBALLI, köy hayatını betimlemiş, günlük olaylar karşısında halkın

¹⁷⁰ Şahballı, a.g.e., s. 87.

kullandığı kelimeleri dörtlüklerine dökmüştür. Özellikle bu şiirinde yerel ifadelerle, mahalli söyleyişlere sıkça yer vermiştir: alen, ürmeye, oşt, gatik...

2.9. Aşk Saldık Gönüllere’de Memleket Sevgisi Temalı Şiirler

Mekân kavramının bir unsuru olarak memleket temi şiirin ve şairin analizinde belki de en önemli unsurdur. Nitekim hem yaşayışla hem de varoluşla alakalı bilgilere işaret etmektedir. Şiirde mekân unsuru somut ya da soyut olabilir. Ne şekilde kullanıldığından bağımsız olarak mekân unsuru şiir tahlillerinde üzerinde durulacak temel bileşenlerden biridir.¹⁷¹

Hilmi ŞAHBALLI’nın şiirlerinde mekân unsurlarından en önemlisi memleketi olan Kahramanmaraş ve daha özelinde köyü gelmektedir. ŞAHBALLI’nın bu mekânlara özlemi, mekân- duygu- durum ilişkisinin temelini oluşturmaktadır. ŞAHBALLI’nın memleketini tasvir ederken sıkça kullandığı kavramlar şunlardır: dağ, ova, rüzgâr, zafer, iman, vatan, madalya. Bu kavramlardan anlaşılacağı üzere ŞAHBALLI’da Maraş; doğası, kahramanlıkları ve imanı ile sevilip takdir edilen bir şehirdir.

“Dağlarında duman tüter,
Keklik seker, kekik biter,
Ovasında Turaç över
Maraş deyince Maraş deyince...
Zafer maziye dayanır
Madalyalı şehri tanır...”¹⁷²

ŞAHBALLI, memleket şiirlerinden birinde de Maraş’a ait yerel deyişleri sıklıkla kullanılmak yolu ile oldukça etnik bir şiir ortaya koymuştur. İlgili şiirin adı da bu yerellikten payını almış olup ismi “Bana Maraşlıyım Dii”dir. İlgili şiirdeki yerel kullanımların olduğu bölümler aşağıdaki gibidir.

“Sordum Bilmez bastık* pestil...
O benim Tadeşim deal*...

¹⁷¹ Murat Kadiroğlu, “Üç Vatan Şairi ve Şiirlerinde Mekân Öğeleri”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6/2, 2017, s. 395.

¹⁷² Şahballı, a.g.e., s. 227.

* Bastık bir çeşit tatlı.

* Değil

Hulkum daraldı*...
İşmar* ediyorum gelmez
Çarkıt arabayı bilmez...”
Damin süğüğünde* püssük,
Loğ loğlarken* yere düşük,
Adam cangamacı* hoşşük,
Teh dürümü ile çağladı,...
İçime matça bağladı...”¹⁷³

ŞAHBALLI'nın eserinde 5 şiirin memleket sevgisi teması içerdiği tespit edilmiştir. Şiirler: Bana Maraşlıyım Di, Maraş Deyince, Sen Maraş'ı Başka Yere Benzetme, Uzun Hava (Maraş) Bahar Gelsin de Gör. Çalışmanın bu kısmında memleket temi ile ilgili şiirlerin bazıları analiz edilmiştir.

2.9.1. Sen Maraş'ı Başka Yere Benzetme

Sen Maraş'ı başka yere benzetme,
Onun bölünmemiş imanı vardır.
Bazen garbi eser bazen de poyraz,
Başından eksilmez dumanı vardır.

İslam için istediler barış,
Vatan için eylediler yarış,
Tükendi zannetme şanlı Maraş'ı,
Daha nice Sütçü İmam'ı vardır.

Bu yörede Müslümanlar yaşıyor,
Sevgi, birlik engelleri aşıyor,
Ulu Cami'ye bak, dolup taşıyor,

* Ruhu daralmak.

* Bir tür işaret.

* Saçak.

* Topraktan yapılmış olan damların yağmurdan çökmemesi için yapılan bir tür işlem.

* Laf dalaşı yapmak.

¹⁷³ Şahballı, a.g.e., s. 56.

Seyir eyle mümin kervanı vardır.

Madalyalı şehre ılık tutanı,
Unutmadık şehit düşüp yatanı,
Hilmi Şahballı'nın hübbül vatanı,
Tarihler bahseder unvanı vardır.¹⁷⁴

ŞAHBALLI, bahse konu şiirde memleketi Maraş'tan bahsetmektedir. Maraş'ın diğer memleketlerden farkının vatan sevgisi ve imandan olduğunu söylemektedir. (*Sen Maraş'ı başka yere benzetme/ Onun bölünmemiş imanı vardır.*) dizelerinden bu çıkarıma ulaşılabilir. Savaşlarda kahramanlık gösteren onlarca yiğidin memleketi olan Maraş'ta tarih boyunca bu yiğitler tükenmemiş, bundan sonra da tükenmeyecektir. Bu yiğitler tarih boyunca beraber dirlik içinde yaşamış, sevgiyle her engeli aşmıştır. 5 Nisan 1925 tarihinde TBMM tarafından şehre Milli Mücadele'de gösterdiği başarıdan dolayı İstiklal Madalyası verilmiştir. Buna ithafen madalyalı şehir benzetmesi yapılmıştır. ŞAHBALLI, son dördlükte Maraş'tan "hübbül vatan" olarak bahsetmektedir. İslam dini "Hubbu'l-vatan mine'l iman" "Vatan sevgisi imandandır." der. Şair, bu düşüncesini güzel atıflarla dile getirmiş ve şiir son bulmuştur.

2.9.2. Uzun Hava (Maraş)

Bu yayla da bizim yayla olmalı,
İçine de koyun kuzu dolmalı,
Bir gelin gördüm de fesi sırmalı,
Yaylaları güzel dolu Maraş'ın.

Ahır Dağı, boranı var kışı var,
Sevenlerin hülyası var, düşü var,
Al sazını garip gez diyar diyar,
Âşıkları dertli olur Maraş'ın.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Şahballı, a.g.e., s. 82.

¹⁷⁵ Şahballı, a.g.e., s. 170.

Maraş'a olan sevgisini bu şiirinde de dile getiren ŞAHBALLI, yaylalarda yaşayan, yaşamını sürdüren topluluk hayaliyle yaşamaktadır. Maraş'ın geleneksel kıyafetine ve güzel kadınlarına atfen (*Bir gelin gördüm de fesi sırmalı, Yaylaları güzel dolu Maraş'ın*) mısrasını şiirine eklemiştir.

Maraş Ovası'yla yan yana olan Ahır Dağı'na değinmiş, kış şartlarının sert olduğundan bahsetmiştir. Âşıklık geleneğinde, dert çekmek olgunlaşmak için önem arz eder. (*Al sazını garip gez diyar diyar, Aşıkları dertli olur Maraş'ın*) diyerek hem aşıklık geleneğinin yürümesini hem de bu işin Maraş'a yakışacağını söylemiştir.

2.9.3. Bahar Gelsin de Gör

Bahar gelsin de gör bizim elleri,
İğde kokar, meyve kokar, dal kokar.
Burcu burcu olur yayla yolları,
Lale kokar, sümbül kokar, gül kokar.

Arı çiçekleri bir bir dolaşır,
Emri Hakk'tan alır kula çalışır,
Mis kokular birbirine karışır,
Kovan kokar, petek kokar, bal kokar.

Şahballı'yım göçmen kuşlar sökülür,
Sıcaktan çoğunun boynu bükülür,
Bulut gelir yaz yağmuru dökülür,
Vatan kokar, toprak kokar, yol kokar.¹⁷⁶

Şair, baharın gelişiyile memleketinin başka bir güzel olduğunu dile getirmiştir. Canlanan yeşilliğiyle kokusunun bile değiştiğini söyler. Yayla yollarının burcu burcu olduğundan, çeşit çeşit çiçek kokusunun etrafa yayıldığından söz eder. ŞAHBALLI,

¹⁷⁶ Şahballı, a.g.e., s. 180.

memleketinde kimi zaman havaların çok sıcak geçtiğini fakat ardından gelen yaz yağmuruyla oranın güzelleştiğini son dörtlükte benzetmelerle ifade etmiştir.

2.10. Aşk Saldık Gönüllere’de Toplumsal Temalı Şiirler

Himi ŞAHBALLI’nın hayatı incelendiğinde onun bulunduğu çevre gereği toplumla içli dışlı olduğu görülmektedir. Nitekim şairin hayatının anlatıldığı kısımda ŞAHBALLI’nın pek çok televizyon programı yaptığı, pek çok Anadolu şehrini gezerek halkla temaslarda bulunduğunu belirtmiştik.

Toplumcu şiir tema açısından oldukça zengin içeriklidir. İsyan, antikapitalizm, yabancılaşma,¹⁷⁷ özgürlük, kavga, ekmek, bilinç, mücadele, direnç, politika¹⁷⁸ gibi pek çok tema bu şiirlerde işlenebilir. ŞAHBALLI’nın eserinde 19 şiirin toplumsal tema içerdiği saptanmıştır. Şiirlerinin isimleri şu şekildedir: Garamboldeyiz, Osman OKUMUŞ Türkoğlu Konseri, Benden Öğrendi, Kılıbıklar Partisi, Orada Bir Öğretmen Var, Şiir, Cinaz (1-2-3-2-4), Oynadık Oynattık, Evliliğe İlk Adım, Öğretmen, Ali Kıran Baş Kesen, Hasan, Dikkat, Mahkûmların Türküsü, Yörükler, Emmioğlu, Bizim Düğün, Biz Gafletteyiz, Bayram Nedir?

ŞAHBALLI’nın toplumsal temalı şiirlerinde sıklıkla temas ettiği konular olarak şunlar karşımıza çıkmaktadır: toplumsal kurallar, toplumun içine düştüğü manevi boşluk, evlilik hayatı, iyilik, namus, adalet.

Örneğin, “Garamboldeyiz” adlı şiirde “Dünya bilimlerinde üniversite, manevi bilimde ilkokuldayız.”¹⁷⁹ dizeleri ile ŞAHBALLI, toplumun manevi eksikliğini dile getirmiştir. Yine “Trafikte canavar kol geziyor kol, Her gün kan gölüne bezeniyor yol”¹⁸⁰ demekle de hayatın içinde yer alan trafik kurallarına uymaya çağrı yapılmaktadır.

¹⁷⁷ Bilgin Güngör, “Modernist-Toplumcu Türk Şiiri”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/7, 2019, s. 5-10.

¹⁷⁸ Yusuf Aydoğdu, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Toplumcu Gerçekçi Şiirin Serüveni II (1960-1980)”, *TURAS*, 2/2, 2021, s. 33-34.

¹⁷⁹ Şahballı, a.g.e., s. 43.

¹⁸⁰ Şahballı, a.g.e., s. 43.

Bir diğ er şiirinin bir dörtlüğünde şAHBALLI, erkeklerin evlilik hayatındaki durumunu ironik olarak ele almıştır.

“Herkes bilir korku vardır dayakta,
Hanımlar  ay içer, beyler ayakta,
Onlar  ay içerken kendi mutfakta,
Tabak yıkıyorsa bizim partili.”¹⁸¹

Adalet ve namus kavramlarının  ncelendiğ  bir dörtlük de şu şekildedir:

“...İffet elden kaçtı oba perişan,
şeref kendin astı, çaba perişan,
Anayasa battı baba perişan,
Ensemizden soluyoruz emmioğ lu...”¹⁸²

Çalışmanın sonraki kısmında şAHBALLI’nın toplumsal içerikli şiirlerinden bazıları muhteva açısından tahlil edilmiştir.

2.10.1. Yörükler

Dik baş tok karın mutlu yarınla,
Yolda gelişinden belli olur Yörük.
Güneş yakar, yokluk yakar,   l yakar,
Terin silişinden belli olur Yörük.

Allah rahmet etsin, bir emmim vardı.
Gördüğüne ırkı nedir sorardı.
Ensesin  st  başının ardı,
Yumru oluşundan belli olur Yörük.

Yörükler baharın gelişin bekler,
Senelerce sürer bu beklemeler,
Doğar doğmaz  eliklenir bebekler,
Sağ lam oluşundan belli olur Yörük.

¹⁸¹ şahballı, a.g.e., s. 106.

¹⁸² şahballı, a.g.e., s. 83.

Yörük başarmada der ki: "Ben tekim!"
Başkan, müdür, vali, en büyük hekim,
Kimi savcı olmuş, kimisi hâkim,
Karar alışından belli olur Yörük.

Yörüklere bir bak, var mı bir alçak?
Var mı bir ihanet var mı bir kaçak?
Dostlarına pamuk, düşmana bıçak,
Dimdik duruşundan belli olur Yörük.

Gız diye seslenir kıza geline,
Bir bozlak tutturur, vurur teline,
İki elini birden atar beline,
Islık çalıışından belli olur Yörük.

Doyum olmaz Şahballı'da sohbe,
Hep birlik çağrısı yapar millete,
Vatana, bayrağa, dine, devlete,
Bağlı oluşundan belli olur Yörük.¹⁸³

Şair, şiirde genel itibarıyla yörüklerin karakteristik özelliklerinden ve yaşantısından bahsetmektedir. Karakterli duruşu, yarına umutla bakan yapılarıyla yörükler; yokluk çekmiş, fakirlik yaşamıştır. Fakat çalışkan millet oldukları ilk dörtlüğün son iki dizesinde dile getirilmektedir. Şaire göre yörük olmak sonradan olabilecek bir durum değil, aksine genlerle aktarılarak süregelen karakterdir. Bunun tahlilini aile büyükleri, ense üstü, başının ardına bakarak yapmıştır.

Yörüklerde bir diğer gelenek " bebek çelikleme "olarak bilinmektedir. Yeni doğan bebeklerin topuklarından tutarak onları soğuk suya sokmaktalar ve bunun çocuğu soğuğa daha dayanıklı hale getireceğini söylemektedirler. Yörük, yaptığı her işte başarılı ve tektir. Şair, yörüğü karar verişinden tespit etmektedir. Yörükleri dost ile dost, düşman

¹⁸³ Şahballı, a.g.e., s. 102.

ile düşman olan, dimdik duran yiğitlere benzetmektedir. Son dörtlükte yörüklerin vatan sevgisinden bahsederek şiiri tamamlamıştır.

2.10.2. Emmioğlu

Çoklarında soy sop töre kalmadı,
Geleneği siliyoruz emmioğlu.
Haysiyet edebin yanına gelmedi,
Sonuç kötü biliyoruz emmioğlu.

Adaleti gelin ettim, el aldı,
Asalet kendini boşluğa saldı,
Sevgi seviyeden hamile kaldı,
Utanmaktan ölüyoruz emmioğlu.

İffet elden kaçtı, oba perişan,
Şeref kendin astı, çaba perişan,
Ana yasa battı, baba perişan,
Ensemizden soluyoruz emmioğlu.

Kadir gecesini elden kaptılar,
Bayramla Cuma'yı hapse attılar,
Ramazan Şaban'ı film yaptılar,
Seyir edip gülüyoruz emmioğlu.

Lafa gelsin çiğ yumurta soyarız,
Korkumuzdan her ortama uyarız,
Çağ atladık yerimizde sayarız,
Santim santim geliyoruz emmioğlu.
Kul Şahballı kültürünü yitirdi,
Bir yel esti hepsin aldı götürdü,
Gaflet başımıza bela getirdi,

Nefsimizden buluyoruz emmioğlu.¹⁸⁴

Şairin dizelerinde karamsarlık hakimdir. İlk dörtlükte toplumun giderek gelenek ve göreneklerinden uzaklaştığından bahsetmektedir. Uyarı niteliğinde sonucun kötü olacağını söylemektedir. Adaletin giderek kaybolduğunu ve utanma duygusunun unutulduğunu pişmanlıkla dile getirmektedir. İffet, ar, namus gibi kavramların artık silindiğini; anne babanın bu yüzden üzüldüğünü (*Ana yasa battı, baba perişan Ensemizden soluyoruz emmioğlu.*) mısrasındaki sitemiyle aktarmaktadır. Dine gösterilen hassasiyetin de giderek yok olduğunu ve bu durumla eğlenildiğini de üzülerek eklemektedir.

2.10.3. Bizim Düğün

Bu düğün bizim,
Herkes halaya dursun.
Çalsın davulla zurna,
Tokmağı güm güm vursun.

Selam kız kızanlara,
Mutluluk âşıklara,
Bizimkiler evlendi,
Darısı bekârlara.

Nerde bunun dayısı?
Çalın oyun havası,
Akrabalar buraya,
Oynasın kaynanası.

Damatla gelin nerde?
Yürü kol kola gir de
Bu düğün iz bıraksın,

¹⁸⁴ Şahballı, a.g.e., s. 83.

Gönüllerde kalplerde.

Nerde bunun teyzesi?

Nerde bunun yengesi?

Haydi eller havaya,

Yükselsin alkış sesi.¹⁸⁵

ŞAHBALLI, bu şiirinde mutluluk ve heyecanla düğününden bahsetmektedir. Mutluluğunu herkesle paylaşmak istediğini (*Herkes halaya dursun*) dizesinde belirtmektedir. Şair, ikinci dördlüğün son iki dizesinde bekârlar için de güzel temennide bulunmuştur. Düğünde hareket istemiş, akraba eş dost kim varsa “*Akrabalar buraya, Oynasın kaynanası.*” sözleriyle onları oyuna davet etmiştir.

Damatla gelinin kalplerde iz bırakacak kadar güzel oynamasını istemiştir.

2.10.4. Biz Gafletteyiz

Canlı fidan, zaman balta, can esir,

Eğiyor, itiyor biz gafletteyiz.

Yokluk ateş, varlık barut, din esir,

Değiyor, tütüyor, biz gafletteyiz.

Dünya fani, ahret mutlak, dil şaşkın,

Baş beyinsiz, ölü dinsiz, sal şaşkın,

Hasret acı, gurbet derya, gül şaşkın,

Boğuyor, yutuyor, biz gafletteyiz.

Kuzu meler, hırsız çalar, çoban toy,

Ana ağlar, yürek dağlar, çeker oy,

İnek sütlü, sahibi kör, yiyen bey,

Sağıyor, satıyor, biz gafletteyiz.

¹⁸⁵ Şahballı, a.g.e., s. 150.

İnsan bencil, akıl cüce, nefis tuzak,
Yolcu yorgun, hedef kutsal, yol uzak,
Gece kara, gün sayılı, gündüz ak,
Doğuyor, batıyor, biz gafletteyiz.

Ay kumandan, yıldız asker, nur özüm,
Mevsim durak, ömür tren, gör gözüm,
Bulutlar bağ, yağmur koruk, kar üzüm,
Yağıyor, tutuyor, biz gafletteyiz.

Şahballı saz, kaderi tel, boş seri,
Bu dünyaya meyil eden serseri,
Mürşit tutsak, zalim yılan zehiri,
Yığıyor, çatıyor, biz gafletteyiz.¹⁸⁶

ŞAHBALLI, bahse konu şiirinde insanoğlunun gaflet içinde olduğunu umutsuz bir dille aktarmaktadır. Zamanın insanoğlunu değiştirdiğini, insanoğlunun varlık ve yoklukla ayrı ayrı sınıdığını ilk dördlükte söylemektedir. Gelip geçici dünyanın içinde insanoğlu gurbettedir. Gurbet hayatı elem ve acı çektirmektedir. Bencil olan insanoğlu için akıl nefsin tuzağına düşmüştür. İnsanoğlu gaflet batağına her geçen gün daha da batmaktadır ve ölüme doğru hızla yürümektedir.ŞAHBALLI, son dördlükte diğer dördlüklerden ziyade kendine seslenmiştir. O da bu dünyaya meyletmiş bir serseri olarak kendini görmektedir. Mürşidin dahi nefsinin esiri olduğunu, bu işten dolayı zengin olduğunu, insanoğlunun buna göz yumduğunu son mısrada söylemiştir.

2.11. Aşk Saldık Gönüllere’de Diğer Şiirler

Hilmi ŞAHBALLI’nın eserinde tez çalışmasında işlenen temalar dışında temalar içeren fakat sayıca azınlıkta kalmış şiirleri de mevcuttur. Bu temalı şiirler sitem, hüzn, umut, atışmalar şeklindedir.

¹⁸⁶ Şahballı, a.g.e., s. 114.

Tablo 1. Aşk Saldık Gönüllere’de Diğer Şiirler

Sitem Temalı Şiirler	Hüzün Temalı Şiirler	Umut Temalı Şiirler	Atışmalar
Dokunmayın Çok Fenayım	Bir Yudum Su	Doğ Doğ Güneş	Aşık İmami Atışması
Dertlere Derman Ağlıyor Mahpus (Kaybolan Yıllar)	Ağladım	Utansın	Vahap Kocaman Atışması
Duman Eksilmez Başımdan			Hacı Karakılçık Atışması
			Yusuf Polatoğlu Atışması
Belki Bir Gün Duyan Olur			Kul Nuri Atışması
Getirdiler Tuşa Beni			
Bayram Günü			
Felek			
Yorulдум			
Evimizde			
Utansın			
Unutulдум			

Şiirler incelendiğinde sitem temalı şiirlerde sevgiliye, sisteme, ayrılığa, yaşanan zorluklara, değerlerin ortadan kaybolmasına, yalnızlığa, hatırlanmamaya sitem şeklinde bir üslup ve anlatım söz konusudur. Aşağıdaki dörtlükte ŞAHBALLI’nın halk ozanlarına gereken değeri verilmemesinden dolayı bir sitem belirttiği görülmektedir.

“Bizim Şahballı’nın sevdalarını,
Yok sayıp kararttık ufuklarını,
Türkiye’de halkın ozanlarını,
Adam bile saymayanlar utansın.”¹⁸⁷

Hüzün temalı şiirlerde sevdiği ile vedalaşamadan ayrılmanın hüznü ve gelmeyen sevgili nedeni ile duyulan acı şeklinde bir hüzün söz konusudur. Hüzün teması ile ilgili bir örnek vermek gerekirse;

“Şafak söktü, rüya ile uyandım,
Kadere boynumu büktüm ağladım,
Heyecanla pencereye dayandım,
Gelir diye yola baktım ağladım.”¹⁸⁸

¹⁸⁷ Şahballı, a.g.e., s. 225.

¹⁸⁸ Şahballı, a.g.e., s. 74.

ŞAHBALLI'nın umut temalı şiirlerinde şairin tüm sıkıntılara karşın her şeyin yeniden iyi olacağına dair duyduğu inanç ön plandadır. Örneğin “Doğ Güneş Doğ” adlı şiirde “Derdimiz var dizi dizi, Yas doldurduk kalbimizi, Karanlıkta koyma bizi, Doğ güneş doğ üstümüze.”¹⁸⁹ denilmekle bu durum somutlaştırılmıştır. Yine şiire verilen isim dahi umuda duyulan inancın baş göstergesidir.

¹⁸⁹ Şahballı, a.g.e., s. 70.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Hilmi ŞAHBALLI'nın *Aşk Saldık Gönüllere* adlı eserinde 180 tane şiir vardır. Bu şiirlerde konusu yoğun ve açık şekilde tek bir temada toplanabilecek olan 174 şiir tespit edilmiş ve bu şiirler muhteva analizine tabi tutulmuştur.
- Çalışmada incelenen şiirlerden; 48'i aşk 24'ü ilahi aşk, 10'u özlem, 28'i vatan sevgisi, 3'ü kahramanlık, 8'i öğüt, 5'i anne sevgisi, 3'ü doğa sevgisi, 5' i memleket sevgisi ve 19'u toplumsal, 12'si sitem, 2'si umut, 2'si de hüznün temalıdır.
- Hilmi ŞAHBALLI'nın şiirlerindeki ana temalar olarak; aşk, ilahi aşk, özlem, vatan sevgisi, kahramanlık, öğüt, anne sevgisi, doğa sevgisi, memleket sevgisi, toplumsal, sitem, hüznün, umut olmak üzere 13 farklı tema belirlenmiştir.

Temaların şair tarafından ele alınma biçimi ise şöyledir:

- a) Hilmi ŞAHBALLI'nın aşk temalı şiirlerinde; sevgili, en büyük sevgilinin (Allah'ın) bir yansıması olarak ele alınmıştır.
- b) Hilmi ŞAHBALLI'nın ilahi aşk temalı şiirlerinde; aşk çaresi kendisinde saklı olan bir dert olarak ele alınmıştır.
- c) Hilmi ŞAHBALLI'nın ilahi aşk teması içeren şiirlerinde konunun Allah sevgisine, Allah'ın birliğine ve dünya hayatının sonlu olduğuna ve ölüm sonrası yaşama odaklandığı görülmektedir. ŞAHBALLI, maddi aşk unsurlarına dahi, ilahi olanın bir yansıması olarak bakmaktadır. Şair aynı zamanda şiirleri ile maneviyatı güçlendirme gayesi ile okuyucusuna öğütlerde vermektedir.
- d) Hilmi ŞAHBALLI'nın aşk temalı şiirlerinde sıkça kullanılan kavramlar cennet, gönül, mevsim, melek, sevda, keman, kaş, saç, gözyaşı Azrail, zehir, saray, cemalet, ateştir.
- e) ŞAHBALLI'nın özlem temalı şiirleri; ayrılık, ölüm, mutsuzluk, köy, gurbet gibi kavramlar üzerine kurgulanmıştır.
- f) Hilmi ŞAHBALLI'nın özlem temalı şiirlerinde özlemi duyulan şeyler çeşitlilik arz etmektedir. ŞAHBALLI'nın şiirlerinde bazen köyüne, bazen öğretmenine, bazen sevgiliye bazen de soyut ahlaki değerlere bazen de cansız nesnelere duyulan özlem vardır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde şiirleri oldukça zengin imgeler içermektedir.

- g) ŞAHBALLI'nın vatan sevgisi temalı şiirlerinde; kahramansı bir üslup, dış tehditlere karşı duyulan güvensizlik ve milli birlik beraberliğe davet şeklinde bir algı ve anlatım mevcuttur.
- h) ŞAHBALLI'nın öğüt, temalı şiirlerinde; halkı bilgilendirmek ve klasik doğu toplum değerleri üzerinden hareket etmeyi öğütleyen bir anlatım mevcuttur. ŞAHBALLI'nın öğüt temalı şiirlerinde öğütlenen unsurlar olarak karşımıza; okuma yazmanın önemi, nefis terbiyesinin gerekliliği, iyilik yapmak, ibadet etmek, yoksula yardım etmek, iffetli ve namuslu olmak gerektiği, sabretmek çıkmaktadır.
- i) ŞAHBALLI'nın anne sevgisi temalı şiirlerinde; anne kavramını özlemine duyduğu ve kendisine yeterince hayırlı evlat olamamanın verdiği üzüntü şeklinde ele almıştır.
- j) ŞAHBALLI'nın doğa sevgisi temalı şiirlerinde; dağ, taş, dere, tepe, ova, ırmak, göl, çiçek, gül, çimen, ağaç gibi semboller üzerinden yapılmış bir kurgu ve anlamsallık mevcuttur.
- k) ŞAHBALLI'nın memleket sevgisi temalı şiirlerinde; Kahramanmaraş ve oradaki çocukluk yıllarının geçtiği köye ve köyde yaşatılan değerlere özlem şeklinde bir temel oluşturulmuştur. ŞAHBALLI'nın memleketini tasvir ederken sıkça kullandığı kavramlar şunlardır; dağ, ova, rüzgâr, zafer, iman, vatan, madalya. Bu kavramlardan anlaşılacağı üzere ŞAHBALLI'da Maraş; doğası, kahramanlıkları ve imanı ile sevilip takdir edilen bir şehirdir.
- l) ŞAHBALLI'nın toplumsal temalı şiirlerinde; isyan, antikapitalizm, yabancılaşma, özgürlük, ekmek, bilinç, mücadele gibi kavramlar üzerinden şiirler kurgulanmıştır. Yine şiirlerinde sıklıkla temas ettiği konular; toplumsal kurallar, toplumun içine düştüğü manevi boşluk, evlilik hayatı, iyilik, namus, adalettir.
- m) ŞAHBALLI'nın kahramanlık temalı şiirlerinde; kahramanlıklar, bazen gerçek kişiler ile bazen de doğadaki varlıklara yüklenen anlamlar şeklinde ortaya çıkarılmaktadır.
- n) Aşk Saldık Gönüllere'de temel temaların dışında kaldığı tespit edilen şiirlerle alakalı olarak; sitem temalı şiirlerde sevgiliye sitem, sisteme

sitem, ayrılığa sitem, yaşanan zorluklara sitem, değerlerin ortadan kaybolmasına sitem, yalnızlığa sitem, hatırlanmamaya sitem şeklinde bir üslup ve anlatım söz konusudur. Hüzün temalı şiirlerde sevdiği ile vedalaşamadan ayrılmanın hüznü ve gelmeyen sevgili nedeni ile duyulan acı şeklinde bir hüzün vardır. Umut temalı şiirler de ise tüm sıkıntılara ragmen kötülüklerin son bulacağına dair duyulan inanç ön plandadır.

- Hilmi ŞAHBALLI'nın eserinde yoğunlukla işlediği temaların aşk, vatan sevgisi, toplumsal ve sitem temaları olduğu görülmüştür. ŞAHBALLI, “aşk” temalı şiirlerde nazlı bir sevgili ve ona ulaşamayan, derdini sazına söyleten bir şair olarak karşımıza çıkarken, “vatan sevgisi” temalı şiirlerinde ise Türk ulusunun kahramanlıklara vurgu yapan, dış tehlikelere karşı sürekli olarak okuyucusunu uyarak milli birlik beraberliğe davet eden bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Hilmi ŞAHBALLI, eserinde oldukça sade bir dil kullanmıştır. Söz sanatlarından faydalandığında dahi sadeliğini kaybetmeyen şiir dili gizemini anlamsal çağrışımlara saklamıştır. Şiirlerde yoğunlukla kullanılan söz sanatları; Teşbih, Teşbihi belîğ, Teşhis, İntak, Mübalağa, Tenasüp, Tecahül Arif ve Telmihtir.
- Hilmi ŞAHBALLI'nın şiirleri genel olarak hece ölçüsü ile yazılmış olup en sık kullanılan kalıp 7, 8 ve 11'li hece ölçüdür.
- Şiir dilinde sıklıkla yerel söylemlere yer veren ŞAHBALLI, şiirlerinde genellikle dördlük nazım birimi kullanmış ve pek çok şiirinin sonunda âşık tarzı şiir geleneğinde sıklıkla tercih edilen bir yöntem olan mahlas kullanmayı ihmal etmemiştir. Şiirlerin çoğunun son dördlüğünde “ŞAHBALLI” mahlasını kullanmıştır.
- Hilmi ŞAHBALLI'nın şiirleri iç uyum ve verilmek istenen mesaj bağlamında gayet başarılı örnekler teşkil etmektedir. Şiirlerinde Türk kültür ve ananesine dair çeşitli renkleri ve söylemleri bulmak mümkündür.
- Hilmi ŞAHBALLI, Türk halk şiir geleneğinin sürdürülmesinde ulusal ve uluslararası mecrada önemli katkılar yapmış ve yapmaya da devam etmektedir.
- Hilmi ŞAHBALLI'nın tanıtılması amacı ile yapılacak daha fazla bilimsel çalışmaya ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- AÇIL Berat, “Telmih’e TelmiH: Klasik Türk Edebiyatında Geleneğin İnşası”, *Erdem*, 2014.
- AKGÜL Alphan, “Şiirde Düşünmek: Melih Cevdet ANDAY ve Özdemir ASAF’ın Şiirleri Üzerine Gözlemler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2021.
- AKSAN Doğan, “Şiir Dili ve Türk Şiir Dili Dilbilim Açısından Bakış”, Bilgi Yayınevi, Ankara 2013.
- AKSOY Hasan, “Şemseddin SİVASİ Hayatı, Şahsiyeti, Tarikatı, Eserleri”, *Cumhuriyet Üniversitesi ilahiyat Fakültesi Dergisi*, 10/2, 2005.
- ARABİ İbn, İlahi Aşk, Çevirmen: Mahmut KANIK, İnsan Yayınları, İstanbul 2005.
- ARSLAN Fatih, “Attila İLHAN’ın Şiir Kadınlarında Annelik Biçimleri: Sığınma, Doğurgan, Sevgili”, *Ulakbilge*, 5/9, 2017.
- ATEŞ Avnullah Enes, “Kur’ân-ı Kerîm’de Kullanılan Elif Lâm Takılarının Doğru Anlaşılmasından Kaynaklanan Tercüme Problemleri”, *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8/1, 2020.
- ATMACA Seher, CAN Niyazi, “Karacaoğlan’dan Günümüze Kahramanmaraş’ta Âşıklık Geleneği”, *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 2/2, s. 2022.
- AYDOĞDU Yusuf, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Toplumcu Gerçekçi Şiirin Serüveni II (1960-1980)”, *TURAS*, 2/2, 2021.
- BAHİR Selçuk, “Hakîkatî İmhâ Hayâlî İnşâ: Redde Dayalı Hüsn-i Ta’lîl Sanatı Üzerine”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31/1, 2020.
- BAYRAK Özcan, “Hilmi YAVUZ’un Şiirlerinde Anne Sevgisi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4/19, 2011.
- BETUR Merve, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Söz Sanatlarına ve Söz Sanatları Öğretimine Yönelik Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2019.
- BOZKURT Kenan, “Yûsuf Halis Efendi’nin Şiirlerinde Vatan Sevgisi”, *Atlas International Congress On Social Sciences*, 2020.
- ÇAVDAR Sevda, “Klâsik Türk Şiirinde Anne İmajının Ele Alınış Şekilleri”, *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1/2, 2016.

- ÇEVİRME Hülya, “Birhan KESKİN Şiirlerinde Aşk ve Doğa: Halk Şiirinden Ekofeminist Şiire Doğru”, *İnsan ve İnsan Dergisi*, 9/31, 2022.
- ÇIKLA Selçuk “Şiirde ‘Tema’ Kavramı Üzerine”, *Yeni Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı 6, 2016.
- ÇINAR Bekir “Teşbih Sanatına Dilbilimsel Bir Yaklaşım”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2008.
- ÇÖLOĞLU Mesut Erdem, “Debussy’nin Müziği ve Sembolist Şiir”, *Sanat & Tasarım Dergisi*, 6/2, 2016.
- DEMİR Musa, “Attila İLHAN’ın “Duvar” İsimli Şiirinin Tahlili,” *Tübar*, 2019.
- DEMİREL Şener, “Mazmûn Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2022.
- DOĞAN Mehmet Zeki, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2020.
- DURMUŞ İsmail, “Tecâhül-i Ârif maddesi”, TDV İslam Ansiklopedisi, 2011, s. 233-234.
- ECE Abdurrahman “Hadislerde Tevriye Sanatının Kullanımı ve Konu Etrafındaki Tartışmalar”, *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 12/2, 2021.
- EKE Nagehan UÇAN, “Klâsik Türk Şiirinde Âşığın En Zor İmtihanı “Unutmak”: Fuzûlî’nin “Unut” Redifli Gazeli”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18/29, 2017.
- ELBAN Mehmet, “Tarih Eğitimi ve Vatanseverlik Üzerine Bazı Düşünceler”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4/3, 2015.
- ERZEN M. Halil, “Divan Şiirinde Mahlas Kullanma Geleneği ve Bu Geleneğin Modern Şiire Yansımaları”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2017.
- EZ-ZİYADAT Tayseer, SEMİRA Karuko, “Bedr Şâkir ES-SEYYAB’ın Şiirlerinde Özlem”, *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/1, s. 2016.
- GÖZTAŞ Gülbeyaz, “Edebi Metinlerde Ağız Kullanımı: Bekir YILDIZ Örneği”, *SUTAD*, 2017.
- GÜNGÖR Bilgin, “Modernist-Toplumcu Türk Şiiri”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/7, 2019.
- İSİ Hasan, “Yapı ve Tür Bakımından Oksimoron (Modern Türk Şiiri Örnekleri Bağlamında Dil İncelemesi)”, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2016.

KADİROĞLU Murat, “Üç Vatan Şairi ve Şiirlerinde Mekân Ögeleri”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6/2, 2017, s. 395.

KARADAYI Osman Nuri, “Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Tasavvufî Neş’enin Âşık Tavrına Yansıması”, *KTÜİFD*, 4/1, 2017.

KIZIKLI Zafer “Edebi Bir Sanat Olarak Arap Belagatinde Teşbih”, *Dini Araştırmalar*, 9/27, 2007.

KOMŞU Ufuk Cem, “Yetişkin Eğitiminde Bir Öğretim Aracı Olarak Şiirin Rolü: Literatür Taraması Örneği”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14/1, 2017.

Kuran- Kerim

ORHANOĞLU Hayrettin, “Sanat Eserinde İmgecilik ve Edip CANSEVER’in Şiirlerinde Gerçeküstücü İmgeler”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.

ÖZDEMİR Fuat, Mustafa APAYDIN, “Türk Halk Şiirinde Anlatım Tekniği”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3/5, 1995, s. 7-15.

ÖZDEMİR Fuat, Mustafa APAYDIN, “Türk Halk Şiirinde Anlatım Tekniği”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3/3, 1995.

ÖZER Emel Aydın, “Acıyı Dizelere Dökmek: Servet-İ Fünun Dönemi Şiirlerinde Acı Çeken Beden”, *Yeni Türk Edebiyatı*, 2019.

SAFA Muhammet, “Sanatsal Abartı: Mübalağa”, *Türk Dili*.

SARAÇ Mehmet Ali Yekta, “Eski Türk Edebiyatına Giriş: Söz Sanatları”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2019.

SEVER Mustafa, . “Türk Halk Şiiri”, Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara 2013.

SHAREEF Mohammed Ali, “Türk Edebiyatında Teşbîh Sanatı”, *Kirkuk University Journal- Humanity Studies*, 13/2, 2018.

SÜTÇÜ Tevfik, Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Vatan Temi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2004.

ŞAHBALLI Hilmi, Aşk Saldık Gönüllere, AZ Kitap, 2019.

ŞAHİN Veysel, ““Sevgilerde” Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16/2, 2006.

ŞENÖDEYİCİ Özer, “Türk Dilinde Mecaz-ı Mürsel”, *Tday Bellleten*, 2005.

ŞENÖDEYİCİ Özer, “Mazmun Beyanındadır: Klâsik Türk Şiirinde Mazmun Arayışına Katkılar”, *Journal Of Turkish Language and Literature*, 2018.

TAŞDELEN Vefa, “Lirizm: Bir Varoluş Türküsü”, *Hece*, 2015.

TOLAN Muhammet Bilal, “Necmuddîn İbn-i Sivâr’ın Şiirinde İlâhi Aşk”, *Turkish Studies – Language*, 2020.

ULUÇAY Recep, “Bir Şiir Hazinesi: Arif Nihat ASYA”, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray 2018.

YILDIRIM Kadri, “Didaktik Şiirin Abbasiler Döneminde Ortaya Çıkışı ve Gelişimi Üzerine Bir İnceleme”, *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 18/1, 2019.

YILDIZ Adem, “Halk Şiirinde Tabiat”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2002.

YURTSEVER Güzin Gül, “Tenasüp Sanatından Faydalanan Klâsik Edebiyat Öğretimi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2011.

<https://kahramanmaras.bel.tr/kahramanmaras/sairler>, E.T. : 17.10.2022.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Aşkî Saldık Gönüllere’de Diğer Şiirler	112
--	-----

ÖZ GEÇMİŞ

Halil TÜTEN, ilkokulu Kaynar Köyü İlkokulunda ortaokul ve liseyi Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesi'nde bitirdi. 1995'te Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 1999'da yükseköğrenimini tamamladı. Aynı yıl Kahramanmaraş 23 Nisan İlköğretim Okuluna Türkçe öğretmeni olarak ataması yapıldı. Şu anda ise Kahramanmaraş Fatih Anadolu Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak görev yapmakta olan Tüten, halen Karabük Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında yüksek lisansı yapmaktadır. TÜTEN, evli ve üç çocuk babasıdır.